Tämä asiakirja on ainoastaan dokumentointitarkoituksiin. Toimielimet eivät vastaa sen sisällöstä.

►**B** **EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON ASETUS (EY) N:o 138/2004,**

annettu 5 päivänä joulukuuta 2003,

maatalouden taloustileistä yhteisössä

(ETA:n kannalta merkityksellinen teksti)

(EUVL L 33, 5.2.2004, s. 1)

Muutettu:

		virallinen lehti		
		N:o	sivu	päivämäärä
►**M1**	Komission asetus (EY) N:o 306/2005, annettu 24 päivänä helmikuuta 2005	L 52	9	25.2.2005
►**M2**	Komission asetus (EY) N:o 909/2006, annettu 20 päivänä kesäkuuta 2006	L 168	14	21.6.2006
►**M3**	Komission asetus (EY) N:o 212/2008, annettu 7 päivänä maaliskuuta 2008	L 65	5	8.3.2008
►**M4**	Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1137/2008, annettu 22 päivänä lokakuuta 2008	L 311	1	21.11.2008

▼B

EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON ASETUS (EY) N:o 138/2004,

annettu 5 päivänä joulukuuta 2003,

maatalouden taloustileistä yhteisössä

(ETA:n kannalta merkityksellinen teksti)

EUROOPAN PARLAMENTTI JA EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO, jotka

ottavat huomioon Euroopan yhteisön perustamissopimuksen ja erityisesti sen 285 artiklan 1 kohdan,

ottavat huomioon komission ehdotuksen,

noudattavat perustamissopimuksen 251 artiklassa määrättyä menettelyä ([1]),

sekä katsovat seuraavaa:

(1) Yhteisen maatalouspolitiikan valvonta ja arviointi edellyttävät vertailukelpoisia, ajantasaisia ja luotettavia maatalouden taloudellista tilannetta ja erityisesti maataloustulon muutoksia kuvaavia tietoja.

(2) Maataloustilit ovat tietyn maan maatalouden taloudellisen tilanteen tarkastelun perusväline, edellyttäen että tilit laaditaan samoja periaatteita noudattaen. Maataloustilit ovat myös tärkeä osa kansantalouden tilinpidon laskentaa.

(3) Maatalouden taloustilit laaditaan Euroopan kansantalouden tilinpito- ja aluetilinpitojärjestelmästä yhteisössä (EKT 1995) 25 päivänä kesäkuuta 1996 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 2223/96 ([2]) sisältämien perusperiaatteiden ja sääntöjen mukaisesti.

(4) Yhteisön tilastoista 17 päivänä helmikuuta 1997 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 322/97 ([3]) on tämän asetuksen viitekehys.

([1]) Euroopan parlamentin lausunto, annettu 3. syyskuuta 2003 (ei vielä julkaistu virallisessa lehdessä) ja neuvoston päätös, tehty 17. marraskuuta 2003.

([2]) EYVL L 310, 30.11.1996, s. 1, asetus sellaisena kuin se on viimeksi muutettuna Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EY) N:o 1267/2003 (EUVL L 180, 18.7.2003, s. 1).

([3]) EYVL L 52, 22.2.1997, s. 1.

▼B

(5) Jäsenvaltiot eivät voi riittävällä tavalla toteuttaa suunnitellun toiminnan tavoitetta eli yhdenmukaisten tietojen tuottamiseen tarvittavien yhteisten tilastostandardien luomista, vaan se voidaan toiminnan laajuuden takia saavuttaa paremmin yhteisön tasolla, joten yhteisö voi toteuttaa toimenpiteitä perustamissopimuksen 5 artiklassa vahvistetun toissijaisuusperiaatteen mukaisesti. Kyseisessä artiklassa vahvistetun suhteellisuusperiaatteen mukaisesti tässä asetuksessa ei ylitetä sitä, mikä on tämän tavoitteen saavuttamiseksi tarpeen.

(6) Tämän asetuksen täytäntöönpanemiseksi tarvittavista toimenpiteistä olisi päätettävä menettelystä komissiolle siirrettyä täytäntöönpanovaltaa käytettäessä 28 päivänä kesäkuuta 1999 tehdyn neuvoston päätöksen 1999/468/EY ([1]) mukaisesti.

(7) Tämä asetus on annettu tiedoksi pysyvälle maataloustilastokomitealle ja tilasto-ohjelmakomitealle,

OVAT ANTANEET TÄMÄN ASETUKSEN:

1 artikla

Sisältö

1. Tässä asetuksessa vahvistetaan maatalouden taloustilit yhteisössä säätämällä:

a) maatalouden taloustilien menetelmistä (yhteisistä standardeista, määritelmistä, luokituksista ja tilinpitosäännöistä), joita on tarkoitus käyttää vertailukelpoisten tilinpitotietojen laadinnassa yhteisön tarkoituksiin, sekä tietojen toimittamisesta 3 artiklan mukaisesti;

b) maatalouden taloustilien menetelmien mukaisesti laadittujen maataloustilien toimittamisen määräajoista.

2. Tämän asetuksen ei katsota velvoittavan jäsenvaltioita käyttämään maatalouden taloustilejä koskevia menetelmiä silloin kun maataloustilejä laaditaan maiden omiin tarkoituksiin.

2 artikla

Menetelmät

1. Edellä 1 artiklan 1 kohdan a alakohdassa tarkoitetut maatalouden taloustilejä koskevat menetelmät vahvistetaan liitteessä I.

▼M4

2. Komissio saattaa ajan tasalle maatalouden taloustilejä koskevat menetelmät. Nämä toimenpiteet, joiden tarkoituksena on muuttaa tämän asetuksen muita kuin keskeisiä osia, hyväksytään 4 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua valvonnan käsittävää sääntelymenettelyä noudattaen.

([1]) EYVL L 184, 17.7.1999, s. 23.

▼B

3 artikla

Tietojen toimittaminen komissiolle

1. Jäsenvaltioiden on toimitettava komissiolle (Eurostatille) liitteen II mukaiset tiedot kutakin taulukkoa koskevassa määräajassa.

2. Tiedot toimitetaan ensimmäisen kerran marraskuussa 2003.

▼M4

3. Komissio saattaa ajan tasalle liitteessä II olevan muuttujien luettelon ja kyseisen liitteen mukaiset tietojen toimittamisen määräajat. Nämä toimenpiteet, joiden tarkoituksena on muuttaa tämän asetuksen muita kuin keskeisiä osia, hyväksytään 4 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua valvonnan käsittävää sääntelymenettelyä noudattaen.

▼B

4 artikla

Komiteamenettely

1. Komissiota avustaa pysyvä maataloustilastokomitea.

▼M4

2. 2. Jos tähän kohtaan viitataan, sovelletaan päätöksen 1999/468/EY 5 a artiklan 1-4 kohtaa sekä 7 artiklaa ottaen huomioon mainitun päätöksen 8 artiklan säännökset.

_____

▼B

5 artikla

Loppusäännös

Tämä asetus tulee voimaan kahdentenakymmenentenä päivänä sen jälkeen, kun se on julkaistu *Euroopan unionin virallisessa lehdessä*.

Tämä asetus on kaikilta osiltaan velvoittava, ja sitä sovelletaan sellaisenaan kaikissa jäsenvaltioissa.

▼B

LIITE I

MAATALOUDEN TALOUSTILIT

SISÄLLYS

Esipuhe

I Tilien yleispiirteet

A Johdanto

B Perusyksikkö ja maataloustoimiala

1. Perusyksikkö

2. Maataloustoimiala

3. Muuta kuin maataloutta olevat erottamattomat sivutoiminnot

C Tuotoksen mittaaminen

D Tilikokonaisuus

1. EKT 1995:n mukainen tilikokonaisuus

2. Maatalouden tilinpidon tilikokonaisuus

E Maatalouden taloustilien laatimisen tietolähteet ja laskentamenetelmät

F Luokitus

1. Yleistä

2. Maatalouden luonteenomaisten toimintojen määrittely

3. Maatalouden luonteenomaisten yksiköiden määrittely

4. Eriä koskevia huomautuksia

5. Maatalouden taloustilien ja kansantalouden tilinpidon maataloustoimialan väliset erot

II Tuotetaloustoimet

A Yleiset säännöt

1. Viiteajanjakso

2. Yksiköt

3. Kirjausajankohta

B Tuotos

1. Yleisiä huomautuksia tuotoksen käsitteistä EKT 1995:ssä ja maatalouden taloustileillä

2. Maataloustoiminnan tuotos: määrät

3. Muuta kuin maataloutta olevien ja siitä erottamattomien sivutoimintojen tuotos

4. Maataloustoimialan tuotos

5. Tuotoksen arvottaminen

▼B

C Välituotekäyttö

1. Määritelmä

2. Välituotekäytön osatekijät

3. Välituotekäytön arvottaminen

D Pääoman bruttomuodostus

1. Kiinteän pääoman bruttomuodostus

2. Varastojen muutos

3. Eläinten kirjaaminen kiinteän pääoman bruttomuodostukseen tai varastojen muutoksiin

III Jakotaloustoimet ja muut virrat

A Määritelmä

B Yleissäännöt

1. Viiteajanjakso

2. Yksiköt

3. Jakotaloustoimien kirjausajankohta

4. Arvonlisäystä koskevia yleisiä huomioita

C Palkansaajakorvaukset

D Tuotannon ja tuonnin verot

1. Tuoteverot

2. Arvonlisäveron (alv.) käsittely

3. Muut tuotantoverot

E Tukipalkkiot

1. Tuotetukipalkkiot

2. Muut tuotantotukipalkkiot

F Omaisuustulot

1. Määritelmä

2. Korot

3. Maanvuokrat (maan- ja maaperävarojen vuokrat)

4. Vakuutuksenottajien omaisuustulo (joka ei sisälly maatalouden taloustileille)

G Pääomansiirrot

1. Investointiavustukset

2. Muut pääomansiirrot

H Kiinteän pääoman kuluminen

IV Maatalouden työpanos

V Maataloustulon indikaattorit

A Tulon ja tasapainoerien määrittely

B Yhtiömuotoisten yksiköiden tulon tilinpitokäsittely

C Maataloustulon indikaattoreiden määrittely

▼B

D Tuloindikaattoreiden kokoaminen euroopan unionille

E Tuloindikaattoreiden deflatointi

VI Maatalouden taloustilien arvottaminen kiinteisiin hintoihin

A Hinta- ja volyymimittaimet

B Maatalouden taloustilien laatiminen kiinteisiin hintoihin: periaatteet ja menetelmät

1. Indeksikaavan valinta

2. Perusvuosi

3. Sarjojen esittäminen suhteessa tiettyyn viitevuoteen

4. Arvonlisäyksen laskeminen kiinteisiin hintoihin

5. Tuoteverojen ja tuotetukipalkkioiden jakaminen volyymi- ja hintakomponentteihin

▼B

ESIPUHE

Euroopan kansantalouden tilinpitojärjestelmän (EKT 1995:n) tarkistaminen vuonna 1995 ([1]) sekä tarve saattaa maatalouden taloustilit vastaamaan maataloudessa tapahtuneita taloudellisia ja rakenteellisia muutoksia johtivat uusien perusmenetelmien käyttöönottoon maatalouden taloustilien laadinnassa. Perusmenetelmiin tehdyillä muutoksilla pyrittiin täyttämään kaksi usein keskenään ristiriitaista vaatimusta. Yhtäältä tarvittiin menetelmiä, jotka olisivat yhtenäiset EKT 1995:n kanssa, jotta jäsenvaltiot laatisivat maatalouden taloustilejä yhdenmukaisesti ja jotta tämä tilinpito olisi yhdenmukaista kansantalouden tilinpidon kanssa. Toisaalta sääntelyssä oli varmistettava, että korjaukset ja muutokset voidaan käytännössä toteuttaa. Tämän käsikirjan laadinnassa on otettu nämä näkökohdat huomioon, sillä paitsi peruskäsitteitä ja -periaatteita sekä tilien laadinnan perussääntöjä, käsikirja sisältää maataloustoimialalle ominaisten erityispiirteiden huomioon ottamiseksi tehtyjä muokkauksia.

I TILIEN YLEISPIIRTEET

A JOHDANTO

1.01 Yhtenäisen tilinpitojärjestelmän on annettava talouden toiminnoista yleiskuva, joka on järjestelmällinen, vertailukelpoinen ja mahdollisimman täydellinen, jotta sitä voitaisiin käyttää selvitysten, ennusteiden ja poliittisten päätösten perustana. Järjestelmän kattamat lukuisat erilaiset taloustoimet ja niitä suorittavat talousyksiköt on siksi luokiteltava yleisten perusteiden mukaisesti ja esitettävä selkeästi ja yksinkertaisesti yhtenäisessä tilien ja taulukoiden järjestelmässä.

1.02 Euroopan kansantalouden tilinpitojärjestelmä EKT on johdettu Yhdistyneiden kansakuntien tarkistetusta kansantalouden tilinpitojärjestelmästä (SNA 93) ([2]), ja se on tarkoitettu vastaamaan Euroopan unionin eritystarpeita. Siinä vahvistetaan käsitteet, määritelmät, tilinpitosäännöt ja yhtenäiset luokitukset Euroopan unionin jäsenvaltioiden käytettäviksi.

1.03 Tietyn maan kansantalous muodostuu lukuisten talousyksiköiden toiminnoista. Toiminnoilla saadaan aikaan monia luonteeltaan erilaisia tuotantoon, rahoitukseen, vakuutustoimintaan, jakeluun ja kulutukseen liittyviä taloustoimia. Kansantalouden tilinpidon yhteydessä tarkasteltavat yksiköt ja niiden muodostamat luokat on määriteltävä tutkittavina olevien taloudellisten mallien suhteen. EKT 1995:lle on ominaista kolmenlaisten talousyksiköiden käyttö ja kaksi eri tapaa jakaa kansantalous osiin.

1.04 Jotta tuloihin, pääomaan, rahataloustoimiin ja varoihin liittyviä virtoja voitaisiin analysoida, on ensisijaisen tärkeää valita yksikköjä, jotka kuvaavat taloudellisten toimijoiden (institutionaalisten yksiköiden) välistä vuorovaikutusta. Sitä vastoin analysoitaessa tuotantoprosessia on ratkaisevan tärkeää valita yksiköitä, jotka antavat tietoa teknistaloudellisista suhteista (paikalliset toimialayksiköt ja homogeeniset tuotantoyksiköt).

1.05 Kansantalous voidaan siten jakaa osiin kahdella eri tavalla:

i) institutionaalisiin sektoreihin ja alasektoreihin, jotka edustavat institutionaalisten yksiköiden ryhmiä;

([1]) Euroopan yhteisöjen tilastotoimisto, Euroopan kansantalouden tilinpitojärjestelmä — EKT 1995, Luxemburg, 1996.

([2]) System of National Accounts, SNA, 1993. Joint publication by the United Nations, International Monetary Fund, Commission of the European Communities, OECD and World Bank.

▼B

ii) toimialoihin, jotka muodostuvat paikallisten toimialayksiköiden (toimiala) tai homogeenisten tuotantoyksiköiden (homogeeninen tuotannonhaara) ryhmistä.

1.06 Maatalouden taloustilien laadinnan päätavoitteena on analysoida tuotantoprosessia ja prosessista saatavaa ensituloa. Tilien laadinta perustuu tämän vuoksi toimialan käsitteeseen.

1.07 Maatalouden taloustilit ovat täydentävää tietoa tarjoavia satelliittitilejä. Niissä käytetään maataloustoimialan erityisluonteeseen sovitettuja käsitteitä. Vaikka maatalouden taloustilien rakenne vastaa hyvin läheisesti kansantalouden tilinpidon tilien rakennetta, näiden tilien laadinta vaatii tarkoitukseen soveltuvien sääntöjen ja menetelmien täsmentämistä.

1.08 On tarpeen tehdä ero maatalouden tuotantoprosessista saatavan tulon ja maanviljelijäkotitalouksien tulon välillä. Viimeksi mainittu sisältää maataloustoiminnasta saatavan tulon lisäksi myös muita tulonlähteitä (omaisuus, sosiaaliset tulonsiirrot jne.), joita maanviljelijäkotitalouksilla voi olla. Koska näitä kahta tulotyyppiä — maataloustuotannosta saatavaa tuloa ja viljelijäkotitalouksien tuloa — mitataan kahta erillistä tarkoitusta varten, niiden mittaaminen edellyttää kahta selkeästi erilaista kansantalouden jakotapaa: ensimmäinen jakotapa, jota maatalouden taloustilit käyttävät, perustuu tuotantoyksiköihin, jotka määritellään toimialan mukaan, ja toinen jako perustuu kotitalouksiin (toisin sanoen institutionaalisiin yksiköihin), joiden päätulonlähteen muodostaa maataloustoiminnan itsenäinen harjoittaminen ([1]).

B PERUSYKSIKKÖ JA MAATALOUSTOIMIALA

1. **Perusyksikkö**

1.09 Tuotantoprosessin sekä tavaroiden ja palvelujen käytön aikaansaamien virtojen analysoimiseksi on välttämätöntä valita yksiköitä, jotka korostavat teknis-taloudellisia riippuvuuksia. Tämä vaatimus edellyttää, että institutionaaliset yksiköt on yleensä jaettava pienempiin ja homogeenisempiin yksiköihin tuotannon lajin mukaan. Tämä edellytys pyritään täyttämään käyttämällä paikallisia toimialayksiköitä (paikallinen TAY), jotka tarjoavat lähtökohdaksi käytännönläheisen ja toiminnallisen lähestymistavan (ks. EKT 1995, kohta 2.105) ([2]).

([1]) FAO on ottanut huomioon analyytikkojen erilaiset tarpeet ja päätynyt suosittelemaan kolmentyyppisten yksiköiden käyttöä perusyksikköinä elintarvikealan ja maatalouden tilinpidon kuvaamisessa. Nämä ovat institutionaaliset yksiköt (myös kotitaloudet), toimipaikat (establishments) (jotka vastaavat EKT:n mukaisia paikallisia TAY:itä) ja SNA 1993:n suosituksen mukaisesti tuotteet — (ks. FAO (1996) System of Economic Accounts for Food and Agriculture, United Nations, Rome).

([2]) On syytä korostaa, että vaikka EKT antaa etusijan paikallisille TAY:ille, homogeeninen tuotantoyksikkö soveltuu tuotantoprosessin analysointiin parhaiten. Yksikköä käytetään panos-tuotos-analyysissä, sillä se vastaa täsmälleen tiettyä toimintotyyppiä. Institutionaaliset yksiköt jaetaan siten niin moneen homogeeniseen tuotantoyksikköön kuin on toimintoja (muita kuin aputoimintoja). Homogeenisten tuotantoyksiköiden ryhmittelyn avulla kansantalous voidaan jakaa ”puhtaisiin” (homogeenisiin) tuotannonhaaroihin. Homogeenista tuotantoyksikköä ei yleensä voida suoraan havainnoida. Tämän vuoksi homogeenisten tuotantohaarojen tilejä ei siis voida laatia homogeenisten tuotantoyksiköiden muodostamien ryhmien perusteella. EKT 1995:ssä kuvataan menetelmä näiden tilien laatimista varten. Menetelmässä toimialojen sivutoimintojen tuotos ja kustannukset kirjataan soveltuviin homogeenisiin tuotannonhaaroihin kuuluviksi (ks. EKT 1995, kohdat 9.53—9.61).

▼B

1.10 Paikallinen TAY määritellään toimialayksikön (TAY) osaksi, joka vastaa paikallista yksikköä. Toimialayksikön avulla ryhmitellään tuottajana toimivan institutionaalisen yksikön kaikki toiminnon harjoittamiseen osallistuvat osat ►**M3** NACE Rev. 2 ◄:n (Euroopan yhteisön tilastollinen toimialaluokitus, ks. kohta 1.55) nelinumerotason luokkiin. TAY vastaa yhtä tai useampaa institutionaalisen yksikön toiminnallista osaa. Institutionaalisen yksikön tietojärjestelmän on pystyttävä ilmoittamaan tai laskemaan jokaiselle paikalliselle toimialayksikölle ainakin tuotoksen arvo, välituotekäyttö, palkansaajakorvaukset, toimintaylijäämä, työllisyys ja kiinteän pääoman bruttomuodostus (ks. EKT 1995, kohta 2.106).

1.11 Vaikka paikallinen TAY voi tuottajana vastata institutionaalista yksikköä tai sen osaa, se ei voi koskaan kuulua kahteen erilliseen institutionaaliseen yksikköön. Koska suurimmalla osalla tavaroita ja palveluja tuottavista institutionaalisista yksiköistä on käytännössä samanaikaisesti erilaisia toimintoja (pääasiallinen toiminto ja yksi tai useampi sivutoiminto), yksiköt voidaan edelleen jakaa toimintojen määrää vastaavaksi määräksi paikallisia toimialayksiköitä. Aputoiminnoista (ostot, myynti, markkinointi, kirjanpito, kuljetus, varastointi ja huolto, ks. kohta 1.27) ei sen sijaan voida muodostaa paikallista toimialayksikköä.

1.12 Paikallisia toimialayksiköitä on periaatteessa kirjattava sama määrä kuin sivutoimintoja, mutta joskus ei ole mahdollista tilastotietojen (tilinpitotietojen) perusteella erottaa paikallisen toimialayksikön sivutoimintoja tai niiden osia pääasiallisista toiminnoista. Näin ollen yksi toimialayksikkö voi pääasiallisen toimintonsa ohessa harjoittaa yhtä tai useampaa sivutoimintoa (ks. EKT 1995, kohta 2.107).

1.13 Toiminnon voidaan sanoa esiintyvän silloin, kun yhdistetään resursseja, kuten laitteita, työvoimaa, valmistustekniikkaa, tietoverkkoja ja tuotteita, ja tämä johtaa tiettyjen tavaroiden tai palvelujen syntymiseen. Toiminnolle ovat ominaisia panoksena olevat tuotteet (tavarat ja palvelut), tuotantoprosessi ja tuotoksena olevat tuotteet (ks. EKT 1995, kohta 2.103). Paikallisen toimialayksikön pääasiallinen toiminto on se toiminto, jonka arvonlisäys on suurempi kuin yhdenkään yksikön sisällä harjoitetun muun toiminnon arvonlisäys. Pääasiallinen toiminto määräytyy ►**M3** NACE Rev. 2 ◄: n mukaan ensin luokituksen ylimmällä tasolla ja sitten yksityiskohtaisemmilla tasoilla (ks. EKT 1995, kohta 3.10).

2. **Maataloustoimiala**

1.14 Kaikki samantyyppistä toimintoa harjoittavat paikalliset toimialayksiköt muodostavat yhdessä toimialan. Kansantalous voidaan tällä tavoin jakaa toimialoihin. Toimialaluokittelu on riippuvainen tällä perusteella yhteen ryhmiteltyjen yksiköiden pääasiallisesta toiminnosta. Luokittelun yksityiskohtaisimmalla tasolla toimiala sisältää kaikki ►**M3** NACE Rev. 2 ◄:n samaan luokkaan (nelinumerotaso) kuuluvat paikalliset toimialayksiköt, jotka siis harjoittavat samaa ►**M3** NACE Rev. 2 ◄:n määritelmän mukaista toimintoa.

▼B

1.15 Aikaisemmin maataloustoimiala määriteltiin maatalouden homogeenisten tuotantoyksiköiden muodostamaksi ryhmäksi. Maatalouden taloustileille valittiin kuitenkin kuvauksen perusyksiköksi paikallinen toimialayksikkö, jotta i) maatalouden taloustilien lähtökohdaksi voitaisiin ottaa maatalouden taloudellinen asema, jotta maatalousyksiköiden tuotantotoimintaa mitattaessa voitaisiin ottaa täysin huomioon tietyt muuta kuin maataloutta olevat (ja siitä erottamattomat) sivutoiminnot ja jotta ii) säilytettäisiin yhdenmukaisuus muun kansantalouden tilinpidon kanssa. Näin ollen siirryttiin homogeenisen tuotantoyksikön ja homogeenisen tuotannonhaaran käsitteisiin perustuvasta analyyttisestä lähestymistavasta paikallisen toimialayksikön ja toimialan käsitteisiin perustuvaan tilastolliseen lähestymistapaan.

1.16 Muuta kuin maataloutta olevat ja siitä erottamattomat sivutoiminnot ovat toimintoja, joiden kustannuksia ei voida havaita erillään maataloustoiminnon kustannuksista. Esimerkkejä ovat maataloustuotteiden jalostus maatilalla, metsätalous, puunkorjuu ja maatilamatkailu. Maataloustoimialan tuotos on siten seurausta kahdenlaisista toiminnoista:

i) maatalousyksiköiden harjoittamista maataloustoiminnoista (jotka voivat olla pää- tai sivutoimintoja);

ii) maatalousyksiköiden sivutoiminnoista, jotka eivät ole maataloutta.

1.17 Maatila on maataloutta koskevien tietojen keruussa (maatalouslaskennat, maatilojen rakennetutkimukset) nykyisin käytetty yksikkö, ja se on maataloustoimialalle parhaiten soveltuva paikallinen TAY (vaikka toimialaan on sisällytettävä myös tiettyjä muita yksiköitä, kuten viiniä tai oliiviöljyä valmistavat osuuskunnat ja palkkiota vastaan maataloustyötä tekevät yksiköt jne.). Kuitenkin on korostettava, että maatiloilla harjoitettavien maataloustoimintojen moninaisuuden vuoksi maatila on paikallisen TAY:n erityistyyppi. EKT 1995:n mukaisen, yksiköitä ja niiden alaluokkia koskevan säännön tiukan soveltamisen pitäisi itse asiassa johtaa maatilan jakamiseen useisiin erillisiin paikallisiin toimialayksiköihin, mikäli samalla maatilalla harjoitetaan usean ►**M3** NACE Rev. 2 ◄:n luokan nelinumerotason toimintoja. Maatilan käyttäminen maataloustoimialan paikallisena toimialayksikkönä kansantalouden tilinpidossa ja maatalouden taloustileillä on seurausta tilastollisesta lähestymistavasta.

1.18 Maataloustoimialan tilit ovat itse asiassa maatilojen tilejä vastaavia (tuotanto- ja tulonmuodostustilit). Väärinkäsitysten välttämiseksi on kuitenkin syytä korostaa, että maatalouden taloustilit eivät ole sellaisten yritysten tilejä, joiden pääasiallinen toiminto on maatalouden harjoittaminen. Ensinnäkään niihin eivät sisälly kaikki kyseisten tilojen muut toiminnot, jotka eivät ole maataloutta (maataloustoiminnoista eroteltavissa olevat toiminnot on jätetty tilien ulkopuolelle). Lisäksi niihin kuuluu sellaisten yritysten maataloustoimintoja, joiden pääasiallinen toiminto on muu kuin maatalouden harjoittaminen. Näin ollen maatilan käyttäminen maatalouden taloustilien perusyksikkönä ei muuta sitä tosiseikkaa, että maatalouden taloustilit ovat maataloustoimialan tilinpitoa.

▼B

1.19 Koska toimiala koostuu ryhmästä yksiköitä, jotka harjoittavat samaa tai vastaavaa toimintoa, maatalouden taloustileillä sovellettava maataloustoimialan määritelmä on riippuvainen toimialalle luonteenomaisten toimintojen ja yksiköiden määrittelystä. Tuloksena oleva maatalouden luonteenomaisten toimintojen ja yksiköiden valikoima saattaa johtaa joihinkin eroihin maatalouden taloustilien ja kansantalouden tilinpidon välillä (ks. kohta 1.93).

1.20 Maataloustoimialana käsitellään sellaisten paikallisten toimialayksiköiden ryhmittymää, jotka harjoittavat seuraavia taloudellisia toimintoja (ks. kohdat 1.60—1.66: maataloustoimialan tarkka määritelmä):

— kasvinviljely, puutarhatalous (myös viinin ja oliiviöljyn valmistus itse tuotetuista viinirypäleistä ja oliiveista);

— kotieläintalous;

— yhdistetty kasvinviljely ja kotieläintalous;

— palkkiota vastaan tehtävät maataloustyöt;

— metsästys, ansapyynti ja riistanhoito sekä niitä palveleva toiminta.

1.21 Maatilojen lisäksi maataloustoimiala sisältää yksiköt, jotka ovat tuottajien yhteenliittymiä (esimerkiksi osuuskunnat) ja jotka tuottavat viiniä ja oliiviöljyä, sekä erikoistuneet yksiköt, jotka toimittavat koneita, laitteita ja henkilöstöä palkkiota vastaan tehtävään maataloustyöhön.

1.22 Erikoistuneita yksiköitä, jotka toimittavat koneita, laitteita ja henkilöstöä palkkiota vastaan tehtävään työhön maataloustuotannon eri vaiheissa (kaupalliset yritykset, jotka tekevät sopimustyötä, tai urakoitsijoina toimivat maatilojen haltijat), käsitellään osana maataloustoimialaa. Suppeamman tulkinnan mukaan näiden maataloustoimialaan sisällytettävien yksiköiden on tehtävä työtä, joka a) on osa maatalouden tuotantoprosessia, joka b) liittyy maataloustuotteiden tuotantoon, joita c) tavallisesti tekevät maatilat ja joita d) tosiasiallisesti tekevät koneita, laitteita ja henkilöstöä toimittavat erikoisyksiköt.

▼M3

1.23 Mikäli erikoistuneet yksiköt eivät kuitenkaan ole suorittaneet sopimustöitä kokonaisuudessaan (jos esimerkiksi maatilan haltija vuokraa koneet mutta käyttää omaa työvoimaansa), kyseinen toiminto on kirjattava NACE Rev. 2:n 2-numerotasolle 77 (vuokraus- ja leasingtoiminta). Tässä tapauksessa palkkiot, jotka maatilat maksavat sopimusosapuolena oleville yrityksille, on kirjattava välituotekäyttöön kohtaan ”muut tavarat ja palvelut” (ks. kohta 2.108).

▼B

1.24 Koska maatalouden taloustilien tarkoituksena on mitata, kuvata ja analysoida maataloustoiminnasta (joka on Euroopan unionin jäsenvaltioissa lähes yksinomaan kaupallista toimintaa) syntyvää tulonmuodostusta, on päätetty rajata pois yksiköt, joille maataloustoiminta on ainoastaan vapaa-ajan toimintaa. Sen sijaan luontoistaloutta harjoittavat yksiköt kuuluvat maatalouden tilinpidon piiriin. On huomattava, että maataloustuotos, joka menee maatilojen omaan loppukulutukseen, on kirjattava maatalouden taloustileille.

▼B

3. **Muuta kuin maataloutta olevat erottamattomat sivutoiminnot**

1.25 Paikallisen toimialayksikön käyttö maataloustoimialan perusyksikkönä mahdollistaa muuta kuin maataloutta olevan sivutoiminnon kirjaamisen silloin, kun sivutoimintoa ei voida erotella pääasiallisesta maataloustoiminnosta.

1.26 Maataloustoimialan paikallisten toimialayksiköiden muuta kuin maataloutta olevat ja siitä erottamattomat toiminnot määritellään toiminnoiksi, jotka liittyvät läheisesti maataloustuotantoon ja joiden osalta mitään tuotosta, välituotekäyttöä, palkansaajakorvauksia, työpanosta tai kiinteän pääoman bruttomuodostusta koskevia tietoja ei voida tilastollisesti erotella maatalouden päätoimintoa koskevista tilastotiedoista tarkasteluajanjaksolla.

1.27 Seuraavassa on lueteltu muuta kuin maataloutta olevien ja siitä erottamattomien sivutoimintojen tärkeimmät ominaispiirteet:

— Toimintojen tuotos on tarkoitettu myyntiin tai vaihtokauppaan (tilinpitojakson aikana tai myöhemmin varastoinnin jälkeen), tuottajan omaan loppukäyttöön tai luontoissuorituksiin (myös luontoissuorituksina maksettuihin palkansaajakorvauksiin).

— Ne eivät voi olla aputoimintoja. Aputoiminnot ovat yrityksen sisällä harjoitettuja tukitoimintoja (esimerkiksi myyntiä, markkinointia, varastointia tai kuljetusta; ks. EKT 1995:n kohdat 3.12 ja 3.13 sekä SNA 93:n kohdat 5.9—5.16) sellaisten olosuhteiden luomiseksi, joiden vallitessa paikallisen toimialayksikön pää- tai sivutoimintoa voidaan harjoittaa. Aputoimintojen tuotteet ovat yleensä panoksina erityyppisissä tuotantotoiminnoissa.

— Omaan käyttöön tapahtuvaa kiinteän pääoman bruttomuodostusta muihin kuin maataloustuotteisiin (esimerkiksi rakennuksiin tai koneisiin) ei sopimuksen mukaan pidetä kyseisenä sivutoimintona. Omaan loppukäyttöön tarkoitettu tuotanto katsotaan eroteltavissa olevaksi toiminnoksi, ja se kirjataan tunnistettavissa olevan paikallisen toimialayksikön tuotokseksi. Luontoissuorituksina palkansaajille tarjottuja majoituspalveluja käsitellään samalla tavalla (eli ne kirjataan tulonmuodostustilille luontoissuorituksina).

— Toimintojen on oltava maatiloille luonteenomaisia, toisin sanoen niillä on oltava huomattavaa taloudellista merkitystä suurelle joukolle maatiloja.

— Palkkiota vastaan tehtyä maataloustyötä ei lueta muuta kuin maataloutta oleviin toimintoihin, sillä se on maataloustoimialalle luonteenomainen toiminto (maatalouspalvelut).

1.28 Taloustileille on otettava ainoastaan se osa muuta kuin maataloutta olevaa sivutoimintoa, joka on erottamaton maataloudesta. Tästä on seurauksena, että tietty muuta kuin maataloutta oleva toiminto sisällytetään maataloustoimialaan vain, kun sitä ei pystytä erottelemaan paikallisen toimialayksikön maatalouden päätoiminnosta, mutta se jätetään pois, kun erottaminen on mahdollista. Tällöin kyseinen sivutoiminto luo muun kuin maatalouden paikallisen toimialayksikön. Muuta kuin maataloutta olevien ja siitä erottamattomien sivutoimintojen valintaperusteena ei yleensä ole tuotteen vaan toiminnon luonne ([1]). Esimerkiksi maatilan matkailupalvelut sisällytetään maatalouden taloustileille ainoastaan silloin, kun niitä ei voida erotella maataloustoiminnasta. Näin ei todennäköisesti olisi asian laita silloin, kun näistä toiminnoista on tullut tärkeitä. Näin ollen maataloustoimialan tuotokseen luettavat muut kuin maataloustuotteet voivat vaihdella ajallisesti ja paikallisesti.

([1]) On kuitenkin huomattava, että tiettyjen sivutoimintojen, kuten kiinteistöalan toiminnan, ajatellaan olevan aina eroteltavissa maataloustoiminnasta.

▼B

1.29 Muuta kuin maataloutta olevien ja siitä erottamattomien sivutoimintojen kaksi päätyyppiä ovat:

— Maataloustoiminnan jatkoa edustavat toiminnot, joissa käytetään maataloustuotteita. Tämän tyyppisiä toimintoja on useimmissa Euroopan unionin jäsenvaltioissa. Maataloustuotteiden jalostus on tämän ryhmän tyypillinen toiminto:

Maataloustuotteiden jalostus

— maidon jalostus voiksi, kermaksi, juustoiksi, jogurteiksi ja muiksi meijerituotteiksi,

— hedelmien ja vihannesten jalostus mehuiksi, säilykkeiksi, hilloiksi, alkoholijuomiksi ja muiksi tuotteiksi,

— rypäleiden, rypälemehun ja viinin jalostus alkoholijuomiksi (kuohuviiniksi, kuten samppanjaksi, väkeviksi alkoholijuomiksi, kuten konjakiksi jne.),

— kasviaineiden punonta, tekstiilituotteiden valmistus, villan kehruu,

— pasteijoiden, pateiden ja muiden lihajalosteiden valmistus,

— muiden maataloustuotteiden jalostus.

Maataloustuotteiden, kuten kananmunien ja perunoiden lajittelu ja pakkaaminen.

— Toiminnot, joissa käytetään maatilaa ja sen maataloustuotantovälineitä (laitteita, kalusteita, rakennuksia, työvoimaa). Näihin kuuluvat lähinnä seuraavat toiminnot:

— maatilamatkailu — leirintämatkailu, ravitsemispalvelut, hotellit, erilaiset majoituspalvelut jne.,

— maatilamyymälät — muiden kuin maatilan omien tuotteiden vähittäismyynti; jalostettujen ja jalostamattomien maataloustuotteiden suoramyynti kirjataan kyseisten tuotteiden tuotokseen,

— urheilu- ja maaseudun virkistyspalvelut — maan käyttö esimerkiksi golfiin, ratsastukseen, metsästykseen, kalastukseen jne,

— palvelut ulkopuolisille — esimerkiksi maatalouskoneiden vuokraus ja korjaus, keinokasteluhankkeet, maatalousneuvonta, tuotteiden varastointi, maatalousrakennusten huolto, maataloustuotteisiin liittyvät kaupalliset palvelut, maataloustuotteiden kuljetus jne. Nämä palvelut kirjataan sivutoimintoina ainoastaan silloin, kun ne suoritetaan ulkopuolisille. Jos palvelut tuotetaan omaan käyttöön, ne käsitellään aputoimintoina, joita ei kirjata taloustileille (ks. kohta 1.27),

— maisemanhoitopalvelut — ruohon ja pensaiden leikkaaminen, lumen auraus, viheralueiden ja vastaavien suunnittelu, perustaminen ja hoito jne,

— kalanviljely,

— muut toiminnot, joissa käytetään maatalousmaata ja maatalouden tuotantovälineitä.

▼B

1.30 Muuta kuin maataloutta olevien sivutoimintojen luettelo (ks. kohta 1.29) on kuitenkin viitteellinen eikä sovellu kaikkiin maihin. Kunkin maan on sitä vastoin laadittava oma, maatalouden ominaispiirteisiinsä soveltuva muuta kuin maataloutta olevien ja siitä erottamattomien sivutoimintojen luettelo. Luettelo on laadittava yhteistyössä kansantalouden tilinpidosta vastaavien viranomaisten kanssa sen varmistamiseksi, että maatalouden taloustilit ovat yhdenmukaiset kansantalouden tilinpitoa varten laadittujen maataloustoimialan ja muuta kuin maataloutta olevien toimintojen tilien kanssa (toisin sanoen sen takaamiseksi, että mitään toimintoa ei ole jätetty pois eikä kirjattu kahteen kertaan).

1.31 Muiden kuin maatalousyksiköiden maatalouden sivutoiminnot ovat merkitykseltään niin vähäiset, että ne kirjataan sopimuksesta nollaksi. Muun kuin maatalousyksikön harjoittaman maataloustuotannon katsotaan itse asiassa olevan aina eroteltavissa tilinpitotietojen muodossa maataloustuotteiden ja maatalouden tuotantovälineiden erityisluonteen sekä maatalouden taloustilien laadinnassa käytettyjen tietolähteiden ja menetelmien ansiosta (ks. luvun I osa E sekä luvun II osat B ja C). Jotta maatalouden taloustilien laadinta perustuisi toimialan käsitteeseen, kaikkien maataloustuotteiden tuotos on mitattava lukuun ottamatta tuotteita, jotka muut kuin maatalouden paikalliset toimialayksiköt ovat tuottaneet sivutoimintoina. Koska kyseisten tuotteiden tuotoksen arvon ajatellaan sopimuksen mukaan olevan nolla, koko maataloustuotos tulee kirjatuksi (lukuun ottamatta sellaisten yksiköiden tuotosta, joille maataloustoiminta on ainoastaan vapaa-ajan toimintaa, ks. kohta 1.24).

1.32 Maatilojen tuottamat muut kuin maataloustavarat ja -palvelut sisältyvät maatalouden taloustileille ainoastaan silloin, kun ne ovat tulosta erottamattomista sivutoiminnoista. Jos esimerkiksi yksiköissä on useita vertikaalisesti integroituja tuotantoprosesseja (kuten yrityksissä, jotka teurastavat siipikarjaa ja pakkaavat tai tyhjiöpakkaavat siipikarjan lihaa tai lajittelevat, pesevät ja esipakkaavat perunoita tai muita vihanneksia tai joissa lajitellaan, esikäsitellään ja myydään siemeniä, tai osuuskunnissa, jotka tarjoavat varastointitilaa ja myyvät tuotteita jne.), maataloustoimialaan sisältyy ainoastaan se osa yrityksen toiminnosta, joka liittyy kohdissa 1.62 ja 1.63 määriteltyyn maataloustuotantoon tai muuhun kuin maataloutta oleviin ja siitä erottamattomiin sivutoimintoihin.

C TUOTOKSEN MITTAAMINEN

1.33 EKT 1995:n mukaan toimialan tuotos edustaa toimialan kaikkien yksiköiden tietyn tilinpitojakson aikana tuottamia tuotteita lukuun ottamatta tavaroita ja palveluja, jotka sama yksikkö tuottaa ja kuluttaa saman tilinpitojakson aikana. Maatalouden tuotoksen mittaaminen perustuu tämän EKT 1995:n säännön sovellukseen ([1]), jonka mukaan maatalouden tuotokseen sisältyy osa maatalousyksikköjen itse tuottamasta ja käyttämästä tuotoksesta (ks. kohdat 2.032—2.036). Maatalouden taloustileillä maatalouden tuotos edustaa siten toimialan kaikkien yksiköiden tuotosten summaa (lukuun ottamatta tuotosta, jonka yksikkö tuottaa omaa välituotekäyttöään varten), johon lisätään yksikön tuottama ja sen omaan välituotekäyttöön mennyt tuotos sillä edellytyksellä, että kyseinen tuotos koskee kahta eri perustoimintoa (kuten viljelykasvit eläinten rehuksi) sekä täyttää tietyt vaatimukset (jotka määritellään kohdassa 2.055).

([1]) Tuotannon mittaaminen perustui aiemmin ”kansallisen maatilan” käsitteeseen. Kansallinen maatila oli yksi ainoa käsitteellinen maatila, joka tuotti kansantalouden koko maataloustuotoksen. Maataloustoimialan tuotos oli kansalliselta maatilalta poistuvien tuotteiden arvo. Kansallisen maatilan käsitteestä luopumista perusteltiin parannuksilla i) maatalouden taloustilien taloudelliseen analyysiin (tekniset kertoimet ja arvonlisäyksen, tuotoksen ja välituotekäytön väliset kertoimet), ii) tuotanto- ja tulonmuodostustilien yhdenmukaisuuteen, iii) teknisten kertoimien sekä arvonlisäyksen, tuotoksen ja välituotekäytön välisten kertoimien vertailukelpoisuuteen toimialojen ja jäsenvaltioiden välillä ja iv) yhdenmukaisuuteen EKT 1995:een ja sen periaatteisiin nähden.

▼B

1.34 EKT 1995:n sääntöä on muokattu seuraavien maataloustoimialan erityispiirteiden vuoksi:

— Maataloustuotoksen määrä, joka menee sen tuottaneen yksikön välituotekäyttöön, on suurempi maataloudessa kuin muilla kansantalouden toimialoilla.

— Maatilalla harjoitetaan lukuisia erilaisia maataloustoimintoja, jotka liittyvät läheisesti toisiinsa (yksi toiminto voi olla toisen toiminnon perusta tai sen jatke, kuten viljan ja rehukasvien tuotanto eläinten rehuksi; lisäksi tuotannontekijöiden, kuten välineiden ja koneiden, käyttötarkoitukset liittyvät läheisesti toisiinsa). Maatilan toimintojen vaihtelevuus ilman, että kyseenalaistetaan sen luonnehtimista paikalliseksi toimialayksiköksi, tekee siitä eritystapauksen kansantalouden muiden osa-alueiden paikallisiin toimialayksikköihin verrattuna (ks. kohta 1.17). Kun tilinpidossa kansantalous jaetaan toimialoihin, tarkoituksena on osaltaan heijastaa tuotantoprosessissa esiintyviä virtoja: taloudellisen arvon syntymistä, muuttumista, vaihtamista ja siirtymistä. Maatilalla harjoitettuja toimintoja ei voitaisi ottaa kaikilta osin huomioon, jos maatilan tuotosta mitattaisiin vain maatilalta poistuvan tuotoksen avulla.

1.35 EKT 1995:n säännön muokkaaminen vaatii tiettyjen tuotteiden erityiskäsittelyä. Tällaisia ovat esimerkiksi maatilalla rehuna käytettäväksi tarkoitetut maataloustuotteet, viinin valmistukseen käytetyt rypäleet ja oliiviöljyn valmistukseen käytetyt oliivit sekä muuta kuin maataloutta olevien ja siitä erottamattomien sivutoimintojen välituotekäyttöön tarkoitetut maataloustuotteet.

1.36 Maatalousyksiköiden väliseen elävien eläinten kauppaan sekä elävien eläinten tuontiin sovelletaan erityiskäsittelyä, koska näitä eläimiä pidetään keskeneräisinä töinä (ks. II luku).

D TILIKOKONAISUUS

1. **EKT 1995:n mukainen tilikokonaisuus**

1.37 Maatalouden taloustilit rakentuvat toisiinsa liittyvien tilien kokonaisuudesta. EKT 1995:n mukainen täydellinen tilikokonaisuus sisältää juoksevat tilit, varallisuuden muodostustilit ja varallisuustaseet. Näiden tilien ansiosta on mahdollista kirjata talouden kiertokulun erityispiirteisiin (esimerkiksi tuotantoon) liittyviä taloustoimia ja muita virtoja täsmällisessä kehikossa. Taloustoimet ulottuvat tulonmuodostuksesta varojen muodossa tapahtuvan tulojen karttumisen kautta niiden jakoon ja uudelleenjakoon. Tasapainoeriä, jotka saadaan vähentämällä tilin yhden puolen kokonaisarvo toisen puolen kokonaisarvosta, käytetään kokonaissuureina talouden suorituskykyä arvioitaessa.

1.38 Juoksevat tilit koskevat tuotantoa, tulojen jakautumista ja uudelleenjakoa sekä tulojen käyttöä loppukulutukseen. Niiden avulla voidaan laskea säästö, joka on olennainen osa varallisuuden muodostusta. Varallisuuden muodostustilit analysoivat yksiköiden varojen ja velkojen muutosten eri osatekijöitä. Ne mahdollistavat nettovarallisuuden (varojen ja velkojen välinen erotus) muutosten kirjaamisen. Varallisuustaseet osoittavat eri yksiköiden kokonaisvarat ja -velat tilikauden alussa ja lopussa sekä yksiköiden nettovarallisuuden. Kuhunkin varojen ja velkojen erään liittyvät, varallisuuden muodostustilille kirjatut virrat käyvät ilmi varallisuustaseiden muutoksista (ks. EKT 1995, kohta 8.04).

▼B

1.39 Edellä mainittu täydellinen tilikokonaisuus soveltuu ainoastaan institutionaalisiin yksikköihin, sektoreihin ja alasektoreihin. EKT 1995: n mukaan täydellisen tilikokonaisuuden laatiminen paikalliselle toimialayksikölle ja toimialalle ei ole tarkoituksenmukaista, koska kyseisillä yksiköillä on harvoin sellaista itsenäistä asemaa, jota ne tarvitsevat voidakseen pitää hallussaan tavaroita tai varoja tai saadakseen ja jakaakseen tuloja.

2. Maatalouden tilinpidon tilikokonaisuus

1.40 Koska maatalouden taloustilit perustuvat toimialan käsitteeseen, EKT 1995:n mukainen tilikokonaisuus on rajattava juoksevista tileistä ensimmäisiin:

— tuotantotili

— tulonmuodostustili.

Tuotantotilin tasapainoeränä on arvonlisäys, ja tulonmuodostustilin tasapainoeränä toimintaylijäämä (ks. taulukot 1 ja 2).

1.41 Maataloustoimialan erityisluonteen vuoksi on kuitenkin katsottu, että myös muita tilejä on mahdollista laatia — ainakin osittain — silloin, kun kyseeseen tulevia virtoja voidaan selkeästi lukea kyseisille tileille kuuluviksi. Kyseessä ovat (ks. taulukot 3 ja 4):

— yrittäjätulon tili (eräs juoksevista tileistä)

— pääomatili (eräs varallisuuden muodostuksen tileistä).

1.42 Tilikokonaisuuden laajentamista sisältämään tietyt erät (virrat) varallisuuden muodostustileihin kuuluvien ”Varojen muiden muutosten” tileiltä (toisin sanoen ”Varojen volyymin muiden muutosten” tilin ja uudelleenarvostustilin tietyt erät) ja laajennusta varallisuustaseiden suuntaan selvitellään parhaillaan.

1.43 EKT 1995:ssä esitettyjen taulukoiden ja tilinpitorakenteiden perusteella maatalouden taloustilien tilikokonaisuus voidaan kuvata taulukoissa 1—4 esitetyllä tavalla.

A **Juoksevat tilit**

Taulukko 1: Tuotantotili

Käyttö			*Resurssit*		
P.2	Välituotekäyttö	50	P.1	Tuotos	100
B.1b	**Arvonlisäys, brutto**	50			
K.1	Kiinteän pääoman kuluminen	10			
B.1n	**Arvonlisäys, netto**	40			

▼B

Taulukko 2: Tulonmuodostustili

Käyttö			*Resurssit*		
D.1	Palkansaajakorvaukset	10	B.1n	Arvonlisäys, netto	40
D.29	Muut tuotantoverot	5			
D.39	Muut tuotantotukipalkkiot	-10			
B.2n/B.3n	**Toimintaylijäämä, netto / sekatulo, netto**	35			

Taulukko 3: Yrittäjätulon tili

Käyttö			*Resurssit*		
D.4	Omaisuustulot	10	B.2n/B.3n	Toimintaylijäämä, netto / sekatulo, netto	35
D.41	Korot	5			
D.45	Maanvuokrat	5	D.4	Omaisuustulot	1
			D.41	Korot	1
			D.42	*Yritysten jakamat tulot*	
			D.43	*Suorien ulkomaisten sijoitusten uudelleensijoitetut voitot*	
			D.44	*Vakuutuksenottajien omaisuustulo*	
			D.45	*Maanvuokrat*	
B.4n	**Yrittäjätulo, netto**	26			

B **Varallisuuden muodostustilit**

Taulukko 4: Pääomatili

Varojen muutokset		*Velkojen ja nettovarallisuuden muutokset*		
B.10.1	*Säästöstä ja pääomansiirroista johtuvat nettovarallisuuden muutokset*	B.8n	*Säästö, netto*	
		D.9	Pääomansiirrot, saadut	10

▼B

Varojen muutokset			*Velkojen ja nettovarallisuuden muutokset*		
			D.92	Investointiavustukset	5
			D.99	Muut pääomansiirrot	5
			D.9	*Pääomansiirrot, maksetut*	
			D.91	*Pääomaverot*	
			D.99	*Muut pääomansiirrot*	
P.51	Kiinteän pääoman bruttomuodostus	100	B.10.1	*Säästöstä ja pääomansiirroista johtuvat nettovarallisuuden muutokset*	
P.511	Aineellisten kiinteiden varojen hankinnat miinus vähennykset	85			
P.511a	Kiinteän pääoman bruttomuodostus, istutukset	10			
P.511b	Kiinteän pääoman bruttomuodostus, eläimet	15			
P.511c	Kiinteän pääoman bruttomuodostus, koneet ja laitteet	20			
P.511d	Kiinteän pääoman bruttomuodostus, kuljetusvälineet	20			
P.511e	Kiinteän pääoman bruttomuodostus, maatalousrakennukset	20			
P.511f	Kiinteän pääoman bruttomuodostus, muut rakennelmat lukuun ottamatta maan perusparannuksia (muut rakennukset, rakennelmat jne.)				
P.512	Aineettomien kiinteiden varojen hankinnat miinus vähennykset (ohjelmistot jne.)	10			
P.513	Valmistamattomien muiden kuin rahoitusvarojen arvon lisäys	5			
P.513a	Maan perusparannukset	4			
P.513b	Maanomistus- ja tuotanto-oikeuksien siirtokustannukset	1			
K.1	Kiinteän pääoman kuluminen	10			
P.52	Varastojen muutokset	5			
P.53	*Arvoesineiden hankinnat miinus vähennykset*				

▼B

Varojen muutokset		*Velkojen ja nettovarallisuuden muutokset*
K.2	*Valmistamattomien muiden kuin rahoitusvarojen hankinnat miinus vähennykset*	
K.21	*Maan ja muiden aineellisten valmistamattomien varojen hankinnat miinus vähennykset*	
K.22	*Aineettomien valmistamattomien varojen hankinnat miinus vähennykset (tuotanto-oikeudet jne.)*	
B.9	*Nettoluotonanto(+)/nettoluotonotto(-)*	

1.44 Taulukoissa 3 ja 4 kursiivilla merkityt taloustoimet ja varannot ovat eriä:

— joilla ei ole merkitystä maatalouden taloustileillä, koska tilinpito perustuu toimialan käsitteeseen ja tilikokonaisuus on epätäydellinen. Kyseessä ovat taulukon 3 resurssit -sarakkeen kohdat D.42 Yritysten jakamat tulot, D.43 Suorien ulkomaisten sijoitusten uudelleensijoitetut voitot, D.44 Vakuutuksenottajien omaisuustulo ja D.45 Maanvuokrat sekä taulukon 4 kohdat B.8n Säästö, netto, B.10.1 Säästöstä ja pääomansiirroista johtuvat nettovarallisuuden muutokset ja B.9 Nettoluotonanto(+)/Nettoluotonotto(-), tai

— joita ei kirjata, koska niistä ei ole saatavilla riittävästi tietoa tai koska niiden merkitys on vähäinen maatalouden taloustileillä tällä hetkellä. Tällaisia ovat taulukon 3 kohdat D.9 Pääomansiirrot, maksetut, D.91 Pääomaverot ja D99 Muut pääomansiirrot, P.53 Arvoesineiden hankinnat miinus vähennykset, K.2 Valmistamattomien muiden kuin rahoitusvarojen hankinnat miinus vähennykset, K.21 Maan ja muiden aineellisten valmistamattomien varojen hankinnat miinus vähennykset ja K.22 Aineettomien valmistamattomien varojen hankinnat miinus vähennykset. Jotkut näistä eristä (kuten D.91, K.2, K.21 ja K.22) saatetaan kuitenkin tulevaisuudessa kirjata maatalouden taloustileille.

1.45 Tuotantotilille kirjataan tuotantoprosessiin liittyvät taloustoimet. Sen resursseihin sisältyy tuotos ja käyttöön välituotekäyttö. Arvonlisäys, toisin sanoen tilin tasapainoerä, voidaan laskea ennen kiinteän pääoman kulumisen vähentämistä tai sen vähentämisen jälkeen (arvonlisäys, brutto tai netto). Koska tuotos arvotetaan perushintaan ja välituotekäyttö ostajan hintaan, arvonlisäys sisältää tuotetukipalkkiot mutta ei tuoteveroja.

1.46 Tulonmuodostustili kuvaa tuotantoprosessin synnyttämää tulonmuodostusta ja tulojen jakautumista tuotannontekijänä olevan ”työn” ja julkisyhteisöjen (verojen ja tukipalkkioiden muodossa) kesken. Tasapainoerä toimintaylijäämä vastaa tuloa, jonka yksiköt saavat aikaan käyttämällä tuotantovälineitään. Kotitaloussektoriin sisältyvillä yhtiöimättömillä yrityksillä tämän tilin tasapainoerä sisältää välillisesti osuuden, joka vastaa sellaista korvausta omistajan tai hänen perheenjäsentensä työstä, jota ei voida erottaa omistajan yrittäjätulosta. Tällöin käytetään käsitettä ”sekatulo” (ks. EKT 1995, kohta 8.19).

▼B

1.47 Yrittäjätulon tilin ansiosta on mahdollista määrittää tulo, joka vastaa normaalin liikekirjanpidon mukaista voittoa ennen osingonjakoa ja veroja.

1.48 Pääomatilin avulla voidaan määrittää, missä määrin muiden kuin rahoitusvarojen hankinnat on rahoitettu säästöllä ja pääomansiirroilla, kun hankinnoista on vähennetty näiden varojen vähennykset. Pääomatili osoittaa nettoluotonannon tai -oton. Maataloustoimialan pääomatilejä ei ole mahdollista laatia täydellisinä, sillä vaikka tiettyjen virtojen voidaan selkeästi katsoa kuuluvan näihin toimialoihin, joitakin osatekijöitä (kuten säästö, netto, joka on juoksevien tilien tilikokonaisuuden tasapainoerä) ei voida laskea, koska tilit laaditaan toimialojen perusteella. Sitä vastoin kirjaamalla toimialan muiden kuin rahoitusvarojen arvon muutokset (jotka johtuvat varojen hankinnoista ja luovutuksista sekä kiinteän pääoman kulumisesta) mahdollisimman täydellisinä sekä toimialan saamat pääomansiirrot, saadaan arvokasta tietoa toimialan taloudellisesta tilanteesta ja varallisuudesta (tuotantoprosessin tuottamia tuloja koskevien tietojen lisäksi).

E MAATALOUDEN TALOUSTILIEN LAATIMISEN TIETOLÄHTEET JA LASKENTAMENETELMÄT

1.49 Yksi keskeisistä maatalouden taloustilien tunnusmerkeistä on lähes kaikkien tuotteiden tuotoksen mittaamisessa noudatettu kaava ”määrä × hinta”. Lähestymistapaan on päädytty pääosin siksi, että maatalouden taloustilejä on vaikea laatia edustavilla otoksilla kerättyjen kirjanpitotietojen perusteella.

1.50 Kasvinviljelyn tuotoksen arviointi voi yleensä perustua joko resursseihin eli viljelypinta-aloja ja satomääriä koskevien arvioiden perusteella muodostettuun arvioon tuotetuista määristä (korjatusta sadosta) tai käyttöön eli arvioon maataloustuotteiden käyttäjätoimialojen ostoista ja nettoviennistä (vienti miinus tuonti). Näiden käytön erien lisäksi on otettava huomioon maataloustoimialan itse välituotteina käyttämät määrät, tuottajien varastojen muutos sekä oma käyttö (suurimmaksi osaksi omaa loppukulutusta). Jälkimmäinen lähestymistapa voi osoittautua hyvin soveltuvaksi silloin, kun kyseisten maataloustuotteiden ostajat ovat helposti tunnistettavissa ja käytön kolmen muun osatekijän osuudet ovat rajalliset (esimerkiksi tuotteet, jotka vaativat esivalmistusta ennen käyttöä, kuten sokerijuurikkaat, tupakka jne.). Tietojen vastaavuuden ja luotettavuuden tarkistamiseksi on kuitenkin syytä laatia käytön ja resurssien määriä koskevia taseita.

1.51 Eläintuotoksen mittaamisessa pääasiallisina tietolähteinä ovat teurastuksia, elävien eläinten tuontia ja vientiä sekä kotieläinten lukumääriä koskevat tilastot. Eläintuotteiden (pääosin maidon) tuotos arvioidaan yleensä käyttäjätoimialojen (meijerit, munanpakkaamot) ostotietojen perusteella, koska tuotteiden käyttötarkoitus tiedetään tarkkaan.

1.52 Laskentamenetelmiä selostetaan tarkemmin luvussa II.

1.53 Useimpia maatalouden välituotekäyttöön sisältyviä tavaroita voidaan yleensä käyttää vain maataloudessa (siemenet ja taimet, lannoitteet, torjunta-aineet jne.). Tässä tapauksessa maatalouden ostoja koskevat tiedot voidaan johtaa näitä tavaroita toimittavien toimialojen myyntitiedoista (ottamalla huomioon ulkomaankauppa).

▼B

1.54 Edellä esitetyn menetelmän soveltamiseen sisältyy kuitenkin riskejä. Pääasiassa maatalouden välituotekäyttöön menevien tavaroiden valmistajien myynnit eivät todellisuudessa välttämättä täysin vastaa maatalouden ostoja, koska esimerkiksi lannoitteita ja torjunta-aineita voidaan ostaa myös muihin tarkoituksiin (kaupan varastoihin tai muiden yksiköiden, kuten yleisten puistojen hoidosta vastaavien yksiköiden tai kotitalouksien, käyttöön jne.).

F LUOKITUS

1. **Yleistä**

▼M3

1.55 Maatalouden taloustilit ovat Euroopan kansantalouden tilinpitojärjestelmään kiinteästi kuuluva osa. Siksi niiden laadinnassa käytetään Euroopan yhteisöjen tilastotoimiston laatimaa tilastollista toimialaluokitusta, NACE Rev. 2:ta. NACE Rev. 2 on vuonna 2006 laadittu toimialojen 4-numerotason luokitus. Se on tarkistettu versio Euroopan yhteisöjen yleisestä toimialaluokituksesta, josta käytetään lyhennettä NACE ja jonka Euroopan yhteisöjen tilastotoimisto julkaisi ensimmäisen kerran vuonna 1970.

▼B

1.56 ►M3 NACE Rev. 2 ◄ on kansainvälistä toimialaluokitusstandardia (►M3 ISIC Rev. 4 ◄) ([1]) yksityiskohtaisempi versio, joka on muokattu erityisesti Euroopan oloihin. ►M3 NACE Rev. 2 ◄ liittyy suoraan myös Euroopan talousyhteisön tilastolliseen toimialoittaiseen tuoteluokitukseen (CPA), joka puolestaan perustuu Yhdistyneiden kansakuntien laatimaan tuoteluokitukseen (Central Product Classification, CPC).

▼M3

1.57 NACE Rev. 2 on toimialaluokitus, jota käytetään kansantalouden tilinpidossa toimialojen määrittelyssä. Se perustuu nelitasoiseen koodijärjestelmään:

— ensimmäinen taso, johon kuuluvat kirjainkoodilla merkittävät nimikkeet (pääluokat),

— toinen taso, johon kuuluvat kaksinumeroisella koodilla merkittävät nimikkeet (kaksinumerotasot),

— kolmas taso, johon kuuluvat kolminumeroisella koodilla merkittävät nimikkeet (kolminumerotasot), ja

— neljäs taso, johon kuuluvat nelinumeroisella koodilla merkittävät nimikkeet (nelinumerotasot).

▼B

1.58 Toimialaluokituksen kukin taso voidaan yleensä määrittää toimialan luonteenomaisten tavaroiden tai palvelujen perusteella. Toimialoittaista tuoteluokitusta (CPA) käytetään näin ollen maataloustoimialalla kuvaamaan yksityiskohtaisesti erilaisia taloudellisia toimintoja, ja sen kaksinumeroisella lisäjaottelulla luokat voidaan määritellä entistä tarkemmin.

1.59 Toimiala vastaa ryhmää paikallisia toimialayksiköitä, jotka harjoittavat samaa tai saman tyyppistä taloudellista toimintoa. Luokituksen yksityiskohtaisimmalla tasolla toimiala koostuu kaikista paikallisista toimialayksiköistä (TAY), jotka kuuluvat samaan ►M3 NACE Rev. 2 ◄:n luokkaan (4-numerotaso) ja jotka näin ollen harjoittavat samaa tässä luokituksessa määriteltyä toimintoa (ks. EKT 1995, kohta 2.108). Maataloustoimialan toiminta-alan määritelmä vaatii siksi täsmällistä selvitystä:

— luonteenomaisista toiminnoista,

([1]) ►M3 ISIC Rev. 4 ◄: United Nations International Standard Industrial Classification of all Economic Activities.

▼B

— maatalouden taloustilien luonteenomaisista yksiköistä.

2. **Maatalouden luonteenomaisten toimintojen määrittely**

1.60 Maatalouden taloustilien mukainen maataloustoimiala vastaa ►M3 NACE Rev. 2 ◄:n 2-numerotasoa 01.

1.61 Maatalouden taloustilit ovat kansantalouden tilinpidon puitteissa satelliittitilejä, joiden peruskäsitteet, -periaatteet ja -säännöt perustuvat EKT 1995:een. EKT 1995 antaa kuitenkin vain yleispuitteet kansantaloudelle kokonaisuutena, ja taloustilejä on muokattava maataloustoimialan erityistarpeiden mukaisiksi. Nämä erityistarpeet johtuvat pääosin itse tilinpidon erityistavoitteista, saatavilla olevista tietolähteistä sekä maatalousyksiköiden ja niiden harjoittamien toimintojen erityisluonteesta. Satelliittitilien erityisluonteen vuoksi on määriteltävä maataloudelle luonteenomaiset toiminnot sisältävä luettelo, jonka on luonnollisesti perustuttava ►M3 NACE Rev. 2 ◄:een.

▼M3

1.62 Kansantalouden tilinpidossa maataloustoimiala määritellään kaikiksi yksiköiksi, jotka harjoittavat joko yksinomaan tai sivutoimintoihin yhdistettynä NACE Rev. 2:n 2-numerotasoon 01 ”Kasvinviljely ja kotieläintalous, riistatalous ja niihin liittyvät palvelut” sisältyviä toimintoja. 2-numerotasoon 01 kuuluvat ([1]):

— kolminumerotaso 01.1: yksivuotisten kasvien viljely,

— kolminumerotaso 01.2: monivuotisten kasvien viljely,

— kolminumerotaso 01.3: taimien kasvatus ja muu kasvien lisääminen,

— kolminumerotaso 01.4: kotieläintalous,

— kolminumerotaso 01.5: yhdistetty kasvinviljely ja kotieläintalous (sekatilat),

— kolminumerotaso 01.6: maataloutta palveleva toiminta,

— kolminumerotaso 01.7: Metsästys ja sitä palveleva toiminta.

1.63 Maatalouden taloustilien luonteenomaisten maataloustoimintojen luettelo vastaa näitä seitsemää ryhmää (01.1–01.7) seuraavin poikkeuksin:

— Siihen sisältyvät myös viinin ja oliiviöljyn valmistus (ainoastaan samalla maatilalla tuotetuista rypäleistä valmistettu viini ja oliiveista puristettu öljy) ([2]).

— Siihen eivät sisälly siementen tuotannossa siementen lisäämistä edeltävät tai sitä seuraavat toiminnot eivätkä tietyt toiminnot, jotka NACE Rev. 2:ssa katsotaan maatalouspalveluiksi (kuten kastelujärjestelmien käyttö – ainoastaan palkkiota vastaan tehdyt maataloustyöt otetaan huomioon).

([1]) Katso myös osa ”Explanatory notes” Eurostatin julkaisussa NACE Rev. 2, Statistical classification of economic activities in the European Community, Theme 2, Series E, Luxemburg 2007.

([2]) Näiden toimintojen sisällyttäminen ei itse asiassa muodosta poikkeusta NACE Rev. 2:sta: katso NACE Rev. 2:n ”Introductory guidelines”.

▼B

3. **Maatalouden luonteenomaisten yksiköiden määrittely**

▼M3

1.64 Kaikki yksiköt, jotka harjoittavat maatalouden taloustilien mukaisen maataloustoimialan luonteenomaisia toimintoja, on otettava mukaan. Kyseessä olevat yksiköt harjoittavat seuraavia NACE Rev. 2:n kolminumerotasoihin kuuluvia toimintoja:

— kolminumerotasot 01.1 ja 01.2: yksivuotisten ja monivuotisten kasvien viljely,

— siementuotanto: ainoastaan yksiköt, jotka harjoittavat siementen lisäämistä,

— kolminumerotaso 01.3: taimien kasvatus ja muu kasvien lisääminen,

— kolminumerotaso 01.4: kotieläintalous,

— kolminumerotaso 01.5: yhdistetty kasvinviljely ja kotieläintalous (sekatilat),

— kolminumerotaso 01.6: maataloutta palveleva toiminta

— tähän eivät kuulu yksiköt, jotka harjoittavat muita palvelutoimintoja kuin palkkiota vastaan tehtävää maataloustyötä (toisin sanoen yksiköt, jotka harjoittavat seuraavia toimintoja: kastelujärjestelmien käyttö tai siementen käsittely kasvinviljelyä varten),

— kolminumerotaso 01.7: metsästys ja sitä palveleva toiminta.

_____

▼B

1.66 Luettelosta voidaan päätellä, että maatilojen lisäksi maataloudelle luonteenomaisia yksiköitä ovat viinin ja oliiviöljyn tuottajien yhteenliittymät ja erikoistuneet yksiköt, jotka tekevät maataloustyötä palkkiota vastaan (ks. kohdat 1.20 ja 1.21). On syytä muistaa, että yksiköt, joille maataloustoiminta on ainoastaan vapaa-ajan toimintaa (ks. kohta 1.24), eivät kuulu maatalouden luonteenomaisiin yksiköihin.

4. **Eriä koskevia huomautuksia**

▼M3

a) Kolminumerotasot 01.1–01.3: yksivuotisten ja monivuotisten kasvien viljely, taimien kasvatus ja muu kasvien lisääminen

1.67 Kolminumerotasot 01.1–01.3 ovat järjestelmällinen erittely viljelykasvituotannon kaikista toiminnoista Euroopan unionin jäsenvaltioissa.

▼B

1.68 Tuotokseksi kirjattavan rehukasvituotannon on oltava osa taloudellista toimintaa.

▼M3

_____

▼B

1.70 Maatalouden taloustilien mukaisessa luokittelussa maataloudessa käytettävien siementen tuotanto on koottu luokkaan ”Siemenet” lukuun ottamatta viljakasvien (riisi mukaan luettuna), öljykasvien ja valkuaiskasvien siemeniä sekä siemenperunaa, jotka kirjataan kukin asianmukaiseen viljan tai öljykasvien siementen, valkuaiskasvien tai perunan luokkaan ([1]). Siementen tuotanto kattaa itse asiassa usean tyyppisiä tuotantotoimintoja: tutkimuksen (ensimmäisen sukupolven prototyyppisiementen tuotannon), lisäämisen (jonka maatilat toteuttavat sopimuspohjaisesti) ja sertifioinnin (toisin sanoen erikoistuneiden tuotantoyksiköiden suorittaman lajittelun ja pakkaamisen). Ainoastaan siementen lisääminen on maataloudelle luonteenomainen toiminto, koska tutkimus- ja sertifiointitoimintoja harjoittavat tutkimus- ja tuotantolaitokset, eikä näitä toimintoja pidetä perinteisenä maataloustoimintana (luonnonvarojen hyödyntäminen kasvien ja eläinten tuottamiseen). Näin ollen maatalouden taloustileillä siementuotanto koskee ainoastaan siementen tuotantoa lisäämällä. Siementen välituotekäyttönä pidetään i) lisäämistä varten ostettuja ensimmäisen sukupolven siemeniä ja ii) maataloustuottajien kasvinviljelyä varten ostamia sertifioituja siemeniä.

▼M3

1.71 NACE Rev. 2:n mukaisen sovitun käytännön ([2]) mukaan silloin, kun maataloustuotteet jalostaa sama tuotantoyksikkö, joka on ne itse tuottanut, myös jalostetut tuotteet luokitellaan maatalouteen kuuluvaksi. Esimerkiksi rypälemehua, viiniä ja oliiviöljyä käsitellään elintarvikkeina toimialoittaisessa tuoteluokituksessa (CPA). NACE Rev. 2 luokittelee viinin ja oliiviöljyn tuotannon pääluokkaan C ”Teollisuus” (nelinumerotasot 11.02 ”Viinin valmistus rypäleistä” ja 10.41 ”Kasvi- ja eläinperäisten öljyjen ja rasvojen valmistus”). Ainoastaan viinirypäleiden ja oliivien tuotantotoiminnot kuuluvat maatalouteen (nelinumerotasot 01.21 ”Rypäleiden viljely” ja 01.26 ”Öljyä sisältävien hedelmien viljely”). Edellä mainitun käytännön mukaan viini ja oliiviöljy, jonka valmistaa sama tuotantoyksikkö, joka on tuottanut rypäleet ja oliivit, luokitellaan maatalouteen kuuluvaksi.

▼B

1.72 Maatiloihin kiinteästi liittyvien yksiköiden viininvalmistusta pidetään myös maatalouden luonteenomaisena toimintona maatalouden taloustileillä. Maatiloihin kiinteästi liittyvät yksiköt sisältävät tuottajien yhteenliittymät (kuten viininviljelijöiden osuuskunnat). Niiden sisällyttäminen maataloustoimialaan on perusteltua kyseisten organisaatioiden luonteen vuoksi. Ne ovat historiallisesti olleet maatilojen ”jatkeita” (tuotantoon ja markkinointiin liittyvistä keskinäisistä syistä), ja ne ovat yleensä maatilojen omistamia. Sitä vastoin elintarviketeollisuusyritysten viinin (oliiviöljyn) valmistus ei sisälly maatalouden taloustileille (valmistus on selkeästi luonteeltaan teollista).

1.73 Rypälemehun valmistus sisältyy viinin valmistuksen rinnalla maatalouden luonteenomaisten toimintojen luetteloon, koska rypälemehua voidaan myydä tai viedä sellaisenaan tai se voidaan kirjata varastojen lisäykseksi ennen kuin se myöhemmällä viiteajanjaksolla myydään tai viedään käytettäväksi joko kulutukseen tai viinin valmistukseen.

([1]) Tämä poikkeus yleissäännöstä tehdään siksi, että näissä erityistapauksissa suuri osa siemenistä saadaan vastaavien viljakasvien, öljykasvien, valkuaiskasvien tai perunan normaalin sadon tuotoksesta, kun muissa tapauksissa siemenet yleensä tuotetaan siihen erikoistuneilla maatiloilla.

([2]) Katso osa ”Introductory guidelines” Eurostatin julkaisussa NACE Rev. 2, Statistical classification of economic activities in the European Community, Theme 2, Series E, Luxemburg 2007.

▼B

1.74 Koska viini, oliiviöljy ja rypälemehu (rypälemehu ainoastaan siltä osin kuin se ei ole käynyt viiniksi viiteajanjakson aikana) ovat seurausta maataloustuotannosta, jossa yksikkö jalostaa tuottamiaan rypäleitä tai oliiveja, rypälemehun ja viinin valmistukseen tarkoitettuja rypäleitä tai oliiviöljyn valmistukseen tarkoitettuja oliiveja (toisin sanoen perustuotteita) ei saa sisällyttää tuotokseen. Niitä käsitellään yksikön sisäisenä välituotekäyttönä, jota ei mitata toimialan tuotokseksi (ks. kohta 2.052). Rypälemehu, joka ei ole käynyt viiniksi viiteajanjakson aikana, on kirjattava ajanjakson tuotokseen. Viinikäymisen ajanjaksolla se kirjataan välituotekäyttöön (toimialan sisäinen käyttö), joka on vastakirjauksena vastaavalle varastojen vähennykselle. Rypälemehun jalostustuotteena saatu viini on kirjattava osaksi tuotosta.

1.75 Istutukset (viini- ja hedelmätarhat) ovat kiinteitä pääomatavaroita, ja niiden muodostus on kirjattava tuotokseen. Istutusten tekemisen omaan käyttöön katsotaan kuuluvan kohtaan ”Omaan käyttöön tuotetut kiinteät pääomatavarat”. Jos istutukset tekee erikoistunut yksikkö sopimustyönä, niiden arvo kirjataan kohtaan ”Myynnit”.

▼M3

b) Kolminumerotaso 01.4 ”Kotieläintalous”

▼B

1.76 Kasvinviljelytoimintojen tapaan (ks. kohta 1.67) myös tämä kolminumerotaso sisältää Euroopan unionin jäsenvaltioissa tuotettujen kotieläintaloustuotteiden järjestelmällisen erittelyn.

▼M3

_____

▼B

1.78 Hevosten kasvatus on maatalouden taloustileillä luonteenomainen toiminto, olipa eläimen lopullinen käyttötarkoitus mikä tahansa (siitoseläin, lihantuotanto tai palvelujen tuottaminen). ►M3 On kuitenkin syytä huomata, että ravihevostallien ja ratsastuskoulujen pito ei ole maataloudelle ominaista toimintaa (kyseessä on ”Urheilutoiminta sekä huvi- ja virkistyspalvelut”, 2-numerotaso 93) (ks. kohta 2.210). ◄ Siksi viljelijöiden kyseisistä toiminnoista saama tulo on jätettävä kirjaamatta maatalouden taloustileille. Myös kilpa- ja ratsastushevosten pito, joka ei ole osa maatalouden tuotantoprosessia, on jätettävä kirjaamatta. Vastaava käytäntö koskee myös härkätaisteluihin kasvatettuja härkiä.

1.79 Sivutuotteita ([1]), joita syntyy automaattisesti tiettyjen maataloustuotteiden valmistuksen yhteydessä, ei maatalouden taloustileillä kirjata samoihin nimikkeisiin kuin itse tuotteita. Ne esiintyvät erillään kunkin tuotantotoimintoryhmän lopussa lajeittain. Esimerkkeinä kasvinviljelyn sivutuotteista ovat oljet, juurikkaiden ja kaalien lehdet, herneiden ja papujen palot jne.; viinikäymisen sivutuotteista sakka ja viinikivi, oliiviöljyn valmistuksen sivutuotteista tähteet kuten oliiviöljykakut sekä eläintuotannon osalta kuolleen riistan nahka, höyhenet ja turkis sekä vaha, lanta ja liete. Näistä tuotteista yksikään ei yleisesti ottaen ole tuotannon päätavoite, mikä selittää sen, miksi niitä koskevat tilastotiedot ovat vain hyvin harvoin luotettavia. Itse maataloudessa näitä tuotteita käytetään ensisijaisesti eläinten rehuna tai maanparannusaineina. Sivutuotteita saatetaan kuitenkin myydä silloin tällöin maatalouden ulkopuolisille taloussektoreille, jolloin tuotoksen arvo on kirjattava maatalouden taloustileille.

([1]) Sivutuote on muiden tuotteiden tuotantoon teknisesti liittyvä tuote. Se voi olla yksinomainen, kun se liittyy saman ryhmän muihin tuotteisiin, joita tuotetaan yksinomaan kyseisessä ryhmässä, tai tavanomainen, kun se liittyy muihin tuotteisiin, joiden tuotantoa harjoitetaan useammassa kuin yhdessä ryhmässä.

▼M3

c) Kolminumerotaso 01.6 ”Maataloutta palveleva toiminta”

1.80 Kolminumerotason 01.6 toiminnot voidaan jakaa kahteen luokkaan:

— maatalouspalvelut tuotantovaiheessa palkkiota vastaan tehtynä työnä (toisin sanoen palkkiota vastaan tehdyt maataloustyöt),

— ”muut” maatalouspalvelut (kastelujärjestelmien käyttö, siementen käsittely kasvinviljelyä varten jne.).

1.81 Jälkimmäiseen luokkaan kuuluvia maatalouden palvelutoimintoja ei käsitellä maatalouden taloustilien luonteenomaisina toimintoina (vaikka ne kansantalouden tilinpidossa kirjataan maatalouteen), sillä ne eivät ole perinteisiä eivätkä luonteenomaisia maataloustoimintoja.

▼B

Palkkiota vastaan tehty maataloustyö

1.82 Kansantalouden erikoistumisprosessin myötä maatilat ja viljelijäkotitaloudet ovat jo kauan sitten lakanneet harjoittamasta tiettyjä toimintoja, joita on ryhtynyt harjoittamaan kasvava joukko erikoistuneita ammattilaisia, joilla on omat tuotantoyksikkönsä. Tehtävien jako koski aluksi maataloustuotteiden jalostusta (uusien sektoreiden toteuttamaa eläinten teurastusta ja lihanjalostusta, viljojen jauhatusta, leivän, voin ja juuston valmistusta sekä siementen esikäsittelyä) ja myöhemmässä vaiheessa myös tiettyjä markkinointiin liittyviä toimintoja. Tämän tilanteen syntyyn ovat etenkin vaikuttaneet maatalouden huomattavat rakennemuutokset sekä suurten maatalouskoneiden käytön ja sellaisten maataloustoimintojen yleistyminen, jotka vaikuttavat suoraan kasvinviljelytuotantoon ja karjanhoitoon ja jotka on yhä useammin annettu tehtäväksi erikoistuneille yksiköille.

1.83 Tärkeimpiä näistä toiminnoista ovat lannoitus, kalkitus, kyntö, kylvö, rikkakasvien ja tuhoeläinten torjunta, kasvinsuojelu, heinän korjuu, puinti ja lampaiden kerintä.

1.84 Kaikille näille toiminnoille on ominaista se, että ne ovat yleensä välttämättömiä maataloustuotteiden tuotantoprosessissa ja ne liittyvät kyseisten tuotteiden valmistukseen.

1.85 Toimintoja, jotka eivät suoraan liity maataloustuotteiden valmistukseen eli joita ei harjoiteta maataloustuotannon vaiheessa (kuljetukset kolmannen osapuolen lukuun ja maitotoimitukset meijereihin ovat esimerkkejä muuta kuin maataloutta olevasta toiminnosta, joka on eri toimialan osa), ei pitäisi sisällyttää maatalouden taloustileille (elleivät ne ole pääasiallisesta maataloustoiminnasta erottamattomia toimintoja, ks. kohta 1.12).

1.86 On syytä muistaa, että kyseinen luokittelu soveltuu käytettäväksi vain silloin, kun erikoistuneet yksiköt vastaavat kokonaan asianomaisista toiminnoista. ►M3 Jos viljelijä esimerkiksi vuokraa ainoastaan koneet (ilman koneenkäyttäjiä) tai koneet ja vain osan tarvittavasta työvoimasta, niin siitä huolimatta, että hän itse varsinaisesti hoitaa tehtävän vuokraamillaan koneilla, toiminta kuuluu NACE Rev. 2:n 2-numerotasolle 77. ◄ Tämä tilanne esiintyy erityisesti silloin, kun koneet ovat yksinkertaisia ja suhteellisen vähän huoltoa vaativia ja kun kausi on vilkkaimmillaan, jolloin myös koneiden kysyntä on suurinta (ks. kohta 1.23).

▼B

1.87 Palkkiota vastaan maatalouden tuotantovaiheessa tehtävät työt ovat pääasiassa kalliiden koneiden ja laitteiden käyttöön liittyviä toimintoja. Töiden suorittajina voivat olla:

a) Erikoistuneet urakoitsijat, joille kyseiset toiminnot ovat pääasiallisia (urakoitsijat sanan varsinaisessa merkityksessä);

b) Maatilat

Maatilojen tekemä palkkiotyö tehdään pääosin seuraavissa muodoissa:

— Maatilan lisäansiona, jonka joustavin muoto on satunnainen naapuriapu. Tähän luokkaan kuuluvat myös eläinten hoito ja pääasiassa sikojen ja siipikarjan kasvatus palkkioperusteisesti (erityisesti lihotus). Maatila voi hoitaa toisen viljelijän omistamia eläimiä, tai eläimet voivat olla teollisuusyrityksen, tavallisesti tavarantoimittajan (kuten rehunvalmistajan tai -myyjän) tai ostajan (esimerkiksi teurastamon) omaisuutta.

— Enemmän tai vähemmän itsenäisenä koneiden yhteisomistuksena, joka edustaa järjestäytynyttä keskinäisen naapuriavun muotoa. Koneiden suuret kustannukset ja niiden alhainen käyttöaste yksittäisellä maatilalla ovat saaneet koneita omistavat maatilat muodostamaan yhteenliittymiä, jotka asettavat koneet muiden maatilojen käyttöön tarvittavan työvoiman kanssa. Yhä useampi viljelijä saa pääosan maataloustulostaan tekemällä palkkiotyötä niiden lukuun, joille maatalous on vain sivutoiminto ja jotka ovat joissain tapauksissa enää vain maanomistajia.

— Maatalouden koneosuuskunnat ([1]). Nämä ovat suuria osuuskuntia, joilla on palkattuja työntekijöitä. Osuuskunnat muistuttavat erikoistuneita urakointiyrityksiä.

c) Maataloustuotannon jälkeiseen tuotantovaiheeseen osallistuvat yritykset, jotka huolehtivat hedelmien tai vihannesten sadonkorjuusta ja sen jälkeisestä jalostuksesta (kuten sopimuspohjaisesti herneitä säilövät säilyketehtaat).

d) Maataloustuotantoa edeltävään tuotantovaiheeseen osallistuvat yritykset, joihin luetaan esimerkiksi maatalouskoneiden välittäjät, jotka tekevät palkkiotyötä. Vaikka muut tapaukset voivat maatalouden taloustilien kannalta näyttää erittäin harvinaisilta, on kuitenkin teoriassa mahdollista, että torjunta-aineen valmistaja huolehtii torjunta-aineen ruiskutuksesta itse. Jos ruiskutus kuitenkin tehdään nykyaikaisin menetelmin, kyseessä ei välttämättä ole maataloustuotannon vaiheen palkkiotyö, varsinkaan jos viljelijä ei tee sitä säännöllisesti (esimerkiksi torjunta-aineen lentolevitys).

([1]) Koneet ja laitteet kuuluvat osuuskunnalle toisin kuin maatalouskonepooleissa, joissa ne ovat yleensä yksittäisten maatilojen omaisuutta.

▼B

1.88 Kun on päätettävä, pidetäänkö tiettyä toimintoa maatalouteen liittyvänä palkkiotyönä (toisin sanoen työnä, jonka maatalousyritys tekee tuotantoprosessin yhteydessä yleensä itse), toiminnon luonteen lisäksi on otettava huomioon myös se erityinen yhteys, jossa toimintoa harjoitetaan, toisin sanoen ”maatalouden tuotantoprosessilla” on tässä yhteydessä erityistä merkitystä.

▼M3

1.89 Eläinten hoito maatilalla palkkiotyönä (maan tarjoaminen eläinten käyttöön) on palkkiota vastaan tehtyä maataloustyötä, koska se on osa maatalouden tuotantoprosessia. Tähän luokkaan ei kuitenkaan kuulu yksityinen ratsastushevosten kasvatus ja hoito, koska nämä toiminnot eivät ole tavaroiden tuotantoa vaan EKT 1995:n tarkoittamaa varsinaista palvelutoimintaa (NACE Rev. 2:n pääluokka R).

▼B

1.90 Palkkiotyön suorittajalle maksettavan korvauksen muodolla ei ole merkitystä. Korvauksen ei tarvitse välttämättä olla kiinteä (kuten palkka sen varsinaisessa merkityksessä). Korvaus voi erittäin hyvin olla osuus voitosta tai eri korvausmuotojen yhdistelmä (esimerkiksi viljelijä, joka lihottaa vasikoita, saa korvaukseksi yleensä vasikkakohtaisen kiinteän summan ja lisäksi osuuden voitosta). Korvaus on mahdollista saada myös erikseen sovittuna osuutena tuotoksesta.

1.91 Työn on kuitenkin aina oltava itsenäisten yritysten tekemää työtä. Maatilan palkansaajina olevien työntekijöiden hoitamat työt eivät kuulu tähän luokkaan. Korvaus näistä töistä (kuten palkatun karjanhoitajan työstä) on maatilan palkkakustannus, ja se sisältyy nimikkeeseen ”Palkansaajakorvaukset”. Sitä vastoin sellaisen yrityksen palvelut, joka hoitaa maatilojen lehmien lypsyn palkkiotyönä, kirjataan maatalouden taloustileille sekä tuotoksena (palvelujen myynti) urakoitsijan näkökulmasta että välituotekäyttönä (maatilan ostamat palvelut) maatilan näkökulmasta.

▼M3

(d) Kolminumerotaso 01.7 ”Metsästys ja sitä palveleva toiminta”

1.92 Tähän kolminumerotasoon kuuluvat seuraavat toiminnot: i) ammattimainen metsästys ja ansapyynti; ii) eläinten metsästys ja pyynti ravinnon, turkisten tai nahan vuoksi tai tutkimuskäyttöön, eläintarhoihin tai lemmikkieläimiksi; iii) metsästyksellä tai ansapyynnillä saatujen turkisnahkojen tai matelijoiden tai lintujen nahkojen tuotanto. On syytä huomata, että teurastamoista peräisin olevien nahkojen ja vuotien tuotanto sekä urheilu- ja virkistystarkoituksessa harjoitettu metsästys eivät kuulu maataloustoimialan luonteenomaisiin toimintoihin. Myöskään maatiloilla harjoitettava riistankasvatus ei sisälly ”metsästykseen” vaan nelinumerotasoon 01.49 ”Muiden eläinten kasvatus”.

▼B

5. **Maatalouden taloustilien ja kansantalouden tilinpidon maataloustoimialan väliset erot**

1.93 Maatalouden taloustilien mukainen maataloustoimiala, sellaisena kuin se on määritelty kohdissa 1.62—1.66, eroaa joiltakin osin kansantalouden tilinpidon mukaisesta maataloustoimialasta. Erot liittyvät sekä luonteenomaisiin toimintoihin että yksiköihin, ja ne voidaan tiivistää seuraavasti:

▼M3

Maatalouden taloustilien mukainen maataloustoimiala	=	Kansantalouden tilinpidon mukainen maataloustoimiala
	–	Siementen tuotantoyksiköt (tutkimus- tai sertifiointitoiminnot)

▼M3

– Sellaisten yksiköiden tuotanto, jotka suorittavat muita maatalouteen liittyviä palveluja kuin palkkiota vastaan tehtävää maataloustyötä (kuten kastelujärjestelmien käyttö)

– Yksiköt, joille maataloustoiminta on ainoastaan vapaa-ajan toimintaa

\+ Sellaisten yksiköiden maataloustoiminnot, joiden pääasiallinen toiminto on muu kuin maatalouden harjoittaminen (ks. 1.18)

▼B

II **TUOTETALOUSTOIMET**

2.001 Tuotetaloustoimet osoittavat tuotteiden alkuperän ja käytön. Tuotteilla tarkoitetaan kaikkia tuotannon piiriin kuuluvia tavaroita ja palveluja. EKT 1995:ssä määritellyt tuotetaloustoimien pääryhmät ovat tuotos, välituotekäyttö, kulutusmenot, kulutus, pääoman bruttomuodostus sekä tavaroiden ja palvelujen vienti ja tuonti.

2.002 Kuten kohdissa 1.40 ja 1.41 on mainittu, maatalouden taloustileillä otetaan huomioon ainoastaan tuotos, välituotekäyttö ja pääoman bruttomuodostus. Tuotos kirjataan tuotantotilin resursseihin ja välituotekäyttö tuotantotilin käyttöön. Bruttopääoman muodostus kirjataan pääomatilin käyttöön (varojen muutokset).

A YLEISET SÄÄNNÖT

1. **Viiteajanjakso**

2.003 Maatalouden taloustilien viiteajanjakso on kalenterivuosi.

2. **Yksiköt**

a) Määrät

2.004 Määrät on pääsääntöisesti ilmoitettava 1 000 tonneina (rypälemehun ja viinin osalta 10 000 hehtolitroina) yhden desimaalin tarkkuudella. Eläimistä käytetään elopainoa.

b) Hinnat

2.005 Maatalouden tilinpidossa hinnat on ilmoitettava tonnia kohti (viinin ja rypälemehun osalta kymmentä hehtolitraa kohti).

2.006 Hinnat on maatalouden taloustileillä kirjattava kokonaislukuina tai yhden tai kahden desimaalin tarkkuudella käytettävissä olevien hintatietojen tilastollisen luotettavuuden mukaan.

c) Arvot

2.007 Arvot on esitettävä kansallisena rahayksikkönä miljoonina.

3. **Kirjausajankohta**

2.008 EKT 1995 (ks. kohta 1.57) kirjaa virrat (erityisesti tuotetaloustoimet ja jakotaloustoimet) suoriteperusteisesti, toisin sanoen taloudellisen arvon, saamisen tai velan syntymisen, muuttamisen, häviämisen tai mitätöinnin ajankohtana eikä maksun varsinaisena suoritusajankohtana.

a) Tuotos

2.009 Tuotos on arvotettava ja kirjattava silloin, kun tuotantoprosessi tuottaa sen. Se on siis kirjattava silloin, kun se on tuotettu, eikä silloin, kun ostaja on sen maksanut.

▼B

2.010 Tuotantoa pidetään EKT 1995:ssä jatkuvana prosessina, jossa tuotteet ja palvelut muutetaan muiksi tuotteiksi ja palveluiksi. Prosessi voi ajoittua eri ajanjaksoille kulloisenkin tuotteen mukaan. Jaksot voivat olla myös yhtä tilinpitojaksoa pidempiä. Tämä tuotannon luonnehdinta yhdessä suoriteperusteisen kirjausperiaatteen kanssa johtaa tuotoksen kirjaamiseen keskeneräisten töiden muodossa. Näin ollen maataloustuotteiden tuotokset on EKT 1995:n mukaan (ks. kohta 3.58) kirjattava ikään kuin niitä tuotettaisiin jatkuvasti koko tuotantojakson ajan (eikä ainoastaan sadonkorjuun tai eläinten teurastuksen aikaan). Kasvamassa olevat viljelykasvit ja kalakannat sekä ihmisravinnoksi kasvatetut eläimet on käsiteltävä keskeneräisten töiden varastoina tuotantoprosessin aikana ja muutettava valmiiden tuotteiden varastoiksi prosessin päätyttyä.

2.011 Tuotoksen kirjaaminen keskeneräisiksi töiksi on sekä toivottavaa että välttämätöntä taloudellisen analyysin kannalta silloin, kun tuotantoprosessi ulottuu tilikautta pidemmälle ajalle. Tällä tavoin voidaan varmistaa kustannusten ja tuotoksen yhdenmukainen kirjaamiskäytäntö, jolloin saadaan mielekkäitä arvonlisäystä koskevia tietoja. Koska maatalouden taloustileillä käytetään tilikautena kalenterivuotta, keskeneräisiin töihin kirjaamista oletetaan sovellettavan ainoastaan tuotteisiin, joiden tuotantoprosessi on vielä kesken kalenterivuoden lopussa (sekä tapauksissa, joissa yleinen hintataso muuttuu tilikaudella erittäin nopeasti) ([1]).

2.012 Sen sijaan sellaisten maataloustuotteiden tuotosta, joiden tuotantokierto on tilikautta lyhyempi, ei ole tarpeen kirjata keskeneräisiin töihin. Tuotoksen kirjaaminen vasta valmiiden tuotteiden vaiheessa, toisin sanoen (viljelykasvien tuotannossa) sadonkorjuuajankohtana, itse asiassa sallii riittävän yhdenmukaisuuden säilymisen tuotoksen ja tuotantokustannusten välillä. Tämä koskee useimpia maataloustuotteita, joiden tuotantoprosessi kestää vuotta lyhyemmän ajan. Keskeneräisiin töihin ei myöskään ole tarpeen kirjata sellaisten lyhyen tuotantokierron viljelykasvien tuotosta, joiden tuotantoprosessi ulottuu kahdelle kalenterivuodelle (ks. kohta 2.172). Kasvussa olevia viljelykasveja ei näissä tapauksissa pidetä keskeneräisten töiden varastoina.

2.013 Käytännössä ainoastaan pitkän tuotantokierron tuotteita kirjataan keskeneräisiin töihin. Sellaisia ovat erityisesti eläimet, viinin (jonka kypsyminen kuuluu olennaisena osana tuotantoprosessiin) kaltaiset viljelykasvituotteet ja istutustyöt. Normaali hintakehitys on itse asiassa Euroopan unionin jäsenvaltioissa yleisesti melko tasaista, joten tiettyjä tuotteita ei pitäisi sen perusteella kirjata keskeneräisiin töihin (vaikka näin voidaan poikkeustapauksissa tehdä, ks. kohta 2.172).

2.014 Kun pitkän tuotantokierron tuotteet, jotka on kirjattu keskeneräisiin töihin, korjataan (kasvinviljelytuotteet) tai teurastetaan (eläimet), tuotantoprosessi päättyy, ja keskeneräiset työt muutetaan valmiiden tuotteiden varastoiksi, jotka voidaan myydä tai käyttää muihin tarkoituksiin. Tuotantoprosessin aikana vuosittain keskeneräisiin töihin kirjattava tuotoksen arvo saadaan jakamalla valmiin tuotteen arvo suhteessa kunakin ajanjaksona aiheutuneisiin kustannuksiin (ks. SNA 93, kohta 6.96).

([1]) Ks. SNA:n kohdat 6.72—6.79 ja 6.94—6.100.

▼B

2.015 Eläimet: Eläinten kasvattaminen vaatii yleensä ajanjakson, joka voi ulottua usealle tilikaudelle ennen kuin prosessi saadaan päätökseen. Eläimen syntymästä lähtien on mahdollista ja tarkoituksenmukaista tehdä kirjaus jokaisessa tuotantovaiheessa, tosin sanoen jokaisessa yksittäisessä eläinten ikäryhmässä (syntymää edeltävää tuotantoprosessia ei kuitenkaan ole mahdollista kirjata, sillä sitä ei pystytä erottelemaan emon kasvattamiseen kulutetuista palveluista).

2.016 Työeläinten tuotantoprosessi päättyy teoriassa niiden syntymään. Siitä lähtien ne kirjataan kiinteiksi varoiksi. Eläimiä ei tietenkään vielä tällöin voida käyttää aiottuun tarkoitukseen, mutta eläinten ikä silloin, kun niitä aletaan käyttää työeläimenä, vaihtelee niin paljon, että tietyn kiinteän ikärajan soveltaminen kaikkiin tapauksiin olisi hyvin mielivaltaista. Syntymäaika on valittu käytännön syistä, ja etenkin, koska näiden eläinten käyttötarkoitus määräytyy jo tässä vaiheessa.

2.017 Käyttötarkoitus ei sen sijaan ole aina selvillä nautojen, sikojen, lampaiden ja muiden eläinten osalta, joita voidaan kasvattaa siitos- tai teuraseläimiksi. Kun nuoret eläimet on mahdollista erotella niiden tulevan käyttötarkoituksen mukaan, tuotannontekijöiksi tarkoitetut eläimet on kirjattava syntymästään lähtien kiinteän pääoman bruttomuodostukseen (kiinteän pääoman bruttomuodostus omaan käyttöön, toisin sanoen eläimiä pidetään keskeneräisinä töinä ja niiden kasvu kirjataan tuotokseksi, ks. EKT 1995 kohta 3.112). Muussa tapauksessa eläimet sisällytetään varastoihin keskeneräisinä töinä siihen asti, kunnes ne ovat täysikasvuisia ja niitä aletaan käyttää tuotannontekijöinä (lypsykarjana tai jalostuseläiminä tai muussa tuottavassa tarkoituksessa, kuten villan tuotannossa). Tällöin ne kirjataan kiinteään pääomaan. Myös eläimet, jotka on poistettu siitoseläimistä teurastusta varten, on kirjattava varastoihin eikä kiinteiksi varoiksi.

2.018 Kananpoikasten tuotannon kirjaamisessa sovelletaan erityismenettelyä silloin, kun tuotanto ulottuu kahdelle tilikaudelle. Hautomakoneissa ajanjakson lopussa olevia munia pidetään poikasten tuotoksena, ja se kirjataan maatalouden taloustileillä siipikarjatuotannon tuotokseksi (keskeneräisenä työnä) (ks. kohta 2.048).

2.019 Viini: Tuotos on kirjattava keskeneräisiksi töiksi, koska viinin kypsyminen on osa tuotantoprosessia, ja se voi kestää usean tilinpitojakson ajan. Vastaavasti käymässä oleva rypälemehu, joka ei ole enää raakaa rypälemehua eikä vielä viiniä, käsitellään tilikauden lopussa samaan tapaan kuin hautomakoneissa olevat munat. Se kirjataan maatalouden taloustileillä viiniksi keskeneräisten töiden muodossa.

2.020 Kasvatettavat varat, istutukset: Tavarat, jotka on tarkoitettu kiinteän pääoman bruttomuodostukseen omaan käyttöön (muut kuin eläimet), kuten toistuvasti tuotteita tuottavat istutukset, on kirjattava kiinteän pääoman bruttomuodostukseen kyseisten varojen tuotantoajankohtana.

b) Välituotekäyttö

2.021 Tavarat ja palvelut on kirjattava silloin, kun ne otetaan mukaan tuotantoprosessiin, toisin sanoen hetkellä, jolloin ne todellisesti kulutetaan, eikä ostopäivänä tai varastointipäivänä.

▼B

2.022 Tavaroiden käyttö tiettynä viiteajanjaksona vastaa käytännössä tavaroiden ostoja tai hankintoja, joihin lisätään alkuvarastot ja joista vähennetään jakson lopun loppuvarastot ([1]).

2.023 Palvelut kirjataan niiden ostohetkellä. Koska palveluja ei voida varastoida, ostohetki on myös käytön ajankohta.

2.024 Seuraavat palvelut muodostavat poikkeuksen tähän sääntöön:

— tavaroiden ostoon liittyvät palvelut, kuten kaupan palvelut ja kuljetuspalvelut, kirjataan välituotekäytöksi kyseisten tavaroiden käyttöhetkellä (ks. kohta 2.111),

— luonteeltaan jatkuvat palvelut, kuten vakuutuspalvelut, kirjataan viiteajanjakson lopussa kyseiselle vuodelle tai osavuodelle kuuluvien maksuosuuksien mukaisessa suhteessa. Näin ollen kirjatut maksut eivät välttämättä vastaa kyseisenä ajanjaksona suoritettuja vakuutusmaksuja.

c) Kiinteän pääoman bruttomuodostus

2.025 Kiinteän pääoman bruttomuodostus kirjataan ajankohtana, jolloin kiinteiden varojen omistusoikeus siirtyy yksikölle, joka aikoo käyttää varat tuotantotarkoituksiin. Tästä periaatteesta on kuitenkin kaksi poikkeusta. Ensiksi, rahoitusleasingillä hankitut varat kirjataan ikään kuin niiden käyttäjä tulisi omistajaksi hetkellä, jolloin tavarat ovat hänen käytettävissään (ks. kohta 2.122). Toiseksi, kiinteän pääoman bruttomuodostus omaan käyttöön kirjataan kyseisten varojen tuotantoajankohtana (lukuun ottamatta nautoja, sikoja, lampaita ja muita eläimiä, joiden tulevaa käyttöä ei voi selkeästi määritellä, koska eläimet sisällytetään varastoihin keskeneräisinä töinä, ks. kohta 2.017).

2.026 Vastaavasti hedelmä- tai viinitarhojen perustamisessa (omaan käyttöön tuotetut kiinteät pääomatavarat) viitevuoden aikana kulutettujen materiaalien ja palvelujen arvo kirjataan kiinteän pääoman bruttomuodostukseksi ajanjakson lopussa, mikäli kaikkia tarvittavia töitä ei vielä ole saatettu päätökseen tilinpitojakson loppuun mennessä.

2.027 Maan ostojen ja myyntien sekä niihin liittyvien kustannusten kirjausajankohtana käytetään omistusoikeuden siirtymisajankohtaa. Maan nettohankinta ei kuitenkaan sisälly kiinteän pääoman bruttomuodostukseen, sillä maa on valmistamaton vara. Maan (ja muiden aineellisten valmistamattomien varojen) nettohankinta kirjataan pääomatilille (”muiden kuin rahoitusvarojen hankintatili”).

d) Varastojen muutokset

2.028 Varastojen muutokset vastaavat viiteajanjaksolla varastoon tulleiden ja sieltä poistuneiden erien välistä erotusta.

([1]) Varastokirjausten ajankohdasta enemmän kohdissa 2.029—2.031.

▼B

2.029 Varastoon tulevat tavarat ovat joko tavaroita, jotka aiotaan myöhemmin käyttää tuotantoprosessissa (tuotantopanosten varastot), jolloin niiden kirjausajankohtana käytetään omistusoikeuden siirtymisajankohtaa, tai toimialan itsensä tuottamia tavaroita, jotka on tarkoitettu myöhempää käyttöä, kuten myyntiä tai yksikön kiinteään pääomaan siirtämistä, varten (tuotevarastot), jolloin varastokirjaus tehdään tuotteen valmistumisajankohtana.

2.030 Milloin on kyse toimialan keskeneräisistä tuotteista (jotka siis kirjataan keskeneräisinä töinä), viiteajanjaksolla kulutettujen materiaalien ja palvelujen arvo kirjataan myös varastoiksi kyseisen ajanjakson lopussa (lukuun ottamatta lyhyen tuotantokierron viljelykasveja, jotka ovat vielä kasvamassa, ks. kohta 2.012; näin ollen osa viiteajanjaksolla käytetyistä materiaaleista ja palveluista on saatettu kuluttaa ilman korvaavaa varastojen arvonnousua).

2.031 Varastosta poistuvat tavarat ovat joko sellaisia tavaroita, jotka otetaan mukaan tuotantoprosessiin (tuotantopanosten varastot), tai sellaisia tavaroita, jotka poistuvat toimialalta myyntiin tai muuhun käyttötarkoitukseen (tuotevarastot). Varastosta poistuvat tavarat vähennetään ensimmäisessä tapauksessa toimialan varastoista ajankohtana, jolloin ne tosiasiallisesti kulutetaan välituotteina tuotantoprosessissa. Jälkimmäisessä tapauksessa ne vähennetään varastoista myynnin tai muun käytön ajankohtana.

B TUOTOS

(Ks. EKT 1995, kohdat 3.07—3.58)

1. **Yleisiä huomautuksia tuotoksen käsitteistä EKT 1995:ssä ja maatalouden taloustileillä**

2.032 EKT 1995:n termi ”tuotanto” tarkoittaa prosessia ja termi ”tuotos” prosessin tuloksena saatavia tavaroita ja palveluja. On tärkeää pitää tämä ero selkeästi mielessä. EKT 1995:n mukaan (ks. kohta 3.14) tuotos koostuu kaikista tilinpitojakson aikana tuotetuista tuotteista.

2.033 EKT 1995:ssä tuotokseen kuuluvat myös i) yhden paikallisen TAY:n samaan institutionaaliseen yksikköön kuuluvalle toiselle paikalliselle TAY:lle toimittamat tavarat ja palvelut, ii) paikallisen TAY:n tuottamat tavarat, jotka jäävät varastoon sen tilikauden lopussa, jona ne on tuotettu, olipa niiden myöhempi käyttö mikä tahansa. Kuitenkaan saman paikallisen TAY:n saman tilikauden aikana tuottamia ja kuluttamia tavaroita ja palveluja ei kirjata erikseen, joten niitä ei kirjata kyseisen yksikön tuotokseksi eikä välituotekäytöksi.

2.034 Maatalouden taloustileillä käytetty tuotoksen käsite on lähellä ”kokonaistuotoksen” käsitettä. Se on muokattu EKT 1995:n tuotoksen käsitteestä, koska tietyt maataloustuotteet ja -palvelut, jotka tuotetaan ja kulutetaan saman tilinpitojakson aikana samassa maatalousyksikössä, kirjataan maataloustoiminnan kokonaistuotokseen. Kriteerit, joiden perusteella nämä tavarat ja palvelut sisällytetään maataloustoimialan tuotokseen, selostetaan kohdassa 2.055. EKT 1995:n mukaisen menetelmän ja maatalouden taloustilejä varten käyttöönotetun menetelmän välistä eroa edustavat nämä yksikön sisäiseen välituotekäyttöön kuuluvat osatekijät, joiden arvo sisältyy sekä tuotokseen että välituotekäyttöön. Arvonlisäys säilyy siis samana käytetystä menetelmästä riippumatta.

▼B

2.035 Kuten kohdassa 1.34 todettiin, tämä EKT 1995:n säännön sovellus perustuu maataloustoiminnan ja maatilan (paikallisena TAY:nä) erityisluonteeseen. Lisäksi sen ansiosta voidaan:

— parantaa maatalouden taloustilien taloudellista analyysiä, erityisesti teknisten kertoimien sekä arvonlisäyksen, tuotoksen ja välituotekäytön välisten kertoimien määritelmiä,

— parantaa teknisten kertoimien sekä arvonlisäyksen, tuotoksen ja välituotekäytön välisten kertoimien vertailtavuutta kansantalouden alatoimialojen sekä eri maiden välillä. Samassa yksikössä kulutettu tuotos itse asiassa rajoittuu pääosin tiettyihin erikoistuotteisiin (kuten viljakasvit, valkuais- ja öljykasvit, rehukasvit ja eläinten ravinnoksi tarkoitettu maito), ja yksikön sisäistä välituotekäyttöä mittaavat luvut vaihtelevat suuresti toimialoittain ja maittain,

— lisätä tuotanto-, tulonmuodostus- ja yrittäjätulon tilien välistä yhdenmukaisuutta: välttämätön yhdenmukaisuus tuotetaloustoimien (tuotos, välituotekäyttö jne.) ja jakotaloustoimien (palkansaajakorvaukset, tukipalkkiot, verot, maanvuokrat, korot jne.) välillä on lisääntynyt vuonna 1992 toteutetun yhteisen maatalouspolitiikan uudistuksen myötä, sillä tukipalkkiot (jotka koskevat osittain toimialan sisäiseen välituotekäyttöön kuuluvia tuotteita) vaikuttavat tällä hetkellä merkittävästi maataloustulon muodostukseen ja sen kehitykseen.

2.036 Vaikka maatalouden taloustilien laadinnassa käyttöönotettua sääntöä ei ehdotetakaan EKT 1995:ssä, se vahvistetaan maatalouden erityisluonteen vuoksi SNA 93:ssa (ks. SNA 93, liite I, kohta 15) ja FAO:n menetelmäkäsikirjassa ([1]). Säännön avulla voidaan lisäksi huomattavasti pienentää tuotoksen mittaamisen yhteydessä esiintyviä eroja, jotka johtuvat perusyksikön valinnasta (paikallinen TAY tai homogeeninen tuotantoyksikkö).

2. Maataloustoiminnan tuotos: määrät

2.037 Maatalouden taloustilien laadinnassa tuotos jaetaan asteittain.

Kaavioesitys maataloustuotteiden resursseista ja käytöstä

<table>
<tr><td colspan="7">Bruttotuotos (1q)</td><td></td></tr>
<tr><td>Hävikit (2q)</td><td colspan="6">Käytettävissä oleva tuotos (3q)</td><td>Alkuvarasto (Av) (4q)</td></tr>
<tr><td></td><td colspan="7">Käytettävissä olevat kokonaisresurssit (5q)</td></tr>
<tr><td></td><td rowspan="2">Maatilan sisäinen välituotekäyttö (6q)</td><td rowspan="2">Maataloustuotteiden jalostus maatilalla (7q)</td><td rowspan="2">Oma loppukulutus (8q)</td><td rowspan="2">Myynnit, yhteensä (9q)</td><td rowspan="2">V (*) (10q)</td><td>Loppuvarasto (Lv) (11q)</td><td></td></tr>
<tr><td></td><td>Lv – Av (**) (12q)</td></tr>
</table>

(*) V = Omaan käyttöön tuotetut kiinteät pääomatavarat
(**) Lv – Av = Varastojen muutos. Yllä olevassa kaaviossa loppuvaraston oletetaan olevan alkuvarastoa suurempi.

([1]) FAO (1996) System of Economic Accounts for Food and Agriculture, United Nations, Rome.

▼B

2.038 Toiminnosta toimintoon tai toimintojen muodostamasta ryhmästä toiseen etenevän laskennan lähtökohtana on joko:

— bruttotuotos (1q), tai

— käytettävissä oleva tuotos (3q)

sen mukaan, sisältyvätkö kasvukauden, sadonkorjuun ja varastoinnin aikaiset hävikit sadonkorjuun perustietoihin vai eivät.

a) Bruttotuotos

Bruttotuotos: (1q)

2.039 Tätä käytetään lähtökohtana niissä maissa, joissa sadonkorjuutilastot sisältävät myös hävikit. Toimialan käsitteen mukaisesti on mitattava kaikki ne tuotteet, jotka ovat tulosta maataloustoimialan (kuten esitetty kohdissa 1.62 ja 1.63) maatalousyksiköiden harjoittamista maataloustoiminnoista. Kohdan 1.31 käytännön mukaisesti (jonka mukaan muiden kuin maatalousyksiköiden maataloussivutoimintojen tuotos on nolla, koska maataloustoimintojen oletetaan aina olevan eroteltavissa ja näin muodostavan oman maatalouden paikallisen TAY:n pääasiallisen toiminnon) koko maatalouden tuotos on kirjattava lukuun ottamatta niiden yksiköiden tuotosta, joille maataloustoiminta on ainoastaan vapaa-ajan toimintaa (ks. kohta 1.24).

b) Hävikit

Hävikit (2q)

2.040 Tämä nimike viittaa tavaroiden toistuviin hävikkeihin varastoissa (ks. kohta 2.041). Se sisältää kasvukauden ja sadonkorjuun aikaiset hävikit sekä muut hävikit ja menetykset maatiloilla (jotka johtuvat tuotteiden pilaantuvuudesta, sääolojen, kuten hallan tai kuivuuden, vaikutuksista jne.). Jakeluketjun eri vaiheissa syntyneitä hävikkejä ja menetyksiä, kuten maatilalta lähtevien kuljetusten, tukkukaupan välivarastoinnin sekä jalostusteollisuudessa jalostuksen aikana syntyneitä hävikkejä, ei kirjata tähän kohtaan. Tähän nimikkeeseen kuuluvaksi on sitä vastoin katsottava ne tuottajien myyntiin tarjoamat tuotteet, joita ei ole saatu myydyksi ja jotka ovat tämän vuoksi pilaantuneet (erityisesti hedelmät ja vihannekset).

Hävikkien tyypit

2.041 EKT 1995:n mukaisesti tuottajien hävikit voivat olla kolmea tyyppiä: toistuvat hävikit varastoissa (EKT 1995, kohdat 3.117 ja 3.118), poikkeukselliset varastotappiot (EKT 1995, kohta 6.25 e) ja katastrofien aiheuttamat menetykset (EKT 1995, kohdat 6.22 ja 6.23b).

Kolmen hävikkityypin kirjaaminen

2.042 Varastossa olevien tavaroiden hävikkien kirjaamisessa on tehtävä ero toisaalta toistuvien hävikkien, toisaalta poikkeuksellisten ja katastrofien aiheuttamien menetysten välillä. Hävikkien kirjaaminen on kuitenkin sidoksissa myös tuotoksen laskentamenetelmään sekä kunkin maan tilastollisen perusaineiston tyyppiin.

▼B

2.043 Siinä tapauksessa, että tuotos lasketaan alku- ja loppuvarastoja, myyntiä ja mahdollisesti muuta käyttöä (esim. omaan käyttöön tuotettuja kiinteitä pääomatavaroita) koskevien tietojen perusteella, toistuvat hävikit on jo vähennetty varastojen muutoksista, joten niiden kirjaaminen uudelleen ”hävikkeihin” johtaisi kaksinkertaiseen kirjaamiseen. Sitä vastoin jos tuotoksen laskenta ei perustu varastotietoihin vaan hyvin perusteltuihin laskelmiin, kuten todellisiin syntyvyyslukuihin, kyseisen viiteajanjakson tuotannon aikaiset toistuvat hävikit sekä kasvatettaviksi tai lihotettaviksi maahantuotujen tai aiempien ajanjaksojen aikana syntyneiden eläinten hävikit on kirjattava.

2.044 Poikkeukselliset ja katastrofien aiheuttamat menetykset varastoissa on kirjattava varallisuuden muodostustileille kohtaan ”Varojen volyymin muut muutokset”. Tuotos sisältää siis näiden menetysten arvon kokonaan.

2.045 Hävikit ja menetykset (toistuvat, poikkeukselliset tai katastrofien aiheuttamat) on kirjattava kohtaan ”Varojen volyymin muut muutokset”. Niillä ei ole vaikutusta tuotoksen arvoon. On korostettava, että hävikit, jotka vaikuttavat jo tuotannossa oleviin istutuksiin, on kirjattava hävikin tyypin mukaan joko kiinteän pääoman kulumisena tai kohtaan ”Varojen volyymin muut muutokset”.

c) Käytettävissä oleva tuotos

Käytettävissä oleva tuotos (3q) = (1q) miinus (2q) = bruttotuotos miinus hävikit (tuotantovaiheessa)

2.046 Tämä on ensimmäinen kirjattava erä niissä maissa, joissa sadonkorjuun perustilastot eivät sisällä hävikkejä. Se muodostaa viiteajanjaksolla käytettävissä olevan tuotoksen, joka myydään tai käytetään tuotantovälineenä, jonka tuottaja itse jalostaa tai käyttää kotitaloutensa kulutukseen tai joka varastoidaan tai kulutetaan omaan käyttöön tuotettuina kiinteinä pääomatavaroina.

d) Alkuvarasto

Alkuvarasto: (4q)

2.047 Alkuvarasto muodostuu valmiiden tai puolivalmiiden omien tuotteiden varastoista, jotka maataloustiloilla (toisin sanoen tuottajilla) on viitevuoden alussa. Tähän ei siksi kirjata markkinoinnin eri vaiheissa olevia varastoja eikä interventiovarastoja (ks. kohta 2.201 alkaen, eläinten kirjaaminen).

2.048 ”Siipikarjan” alkuvaraston on sisällettävä myös hautomakoneissa haudottavina olevat munat viiteajanjakson alussa, sillä niitä pidetään siipikarjatuotannon puolivalmiina tuotteina (ks. kohta 2.018).

e) Käytettävissä olevat kokonaisresurssit

Käytettävissä olevat kokonaisresurssit: (5q) = (3q) plus (4q) = käytettävissä oleva tuotos plus alkuvarasto

f) Yksikön sisäinen välituotekäyttö

Yksikön sisäinen välituotekäyttö: (6q)

2.049 Yksikön sisäiseen välituotekäyttöön on kirjattava maatalousyksikössä (paikallisessa TAY:ssä) tuotetut maataloustuotteet, jotka maatila itse käyttää tuotantoprosessissa tuotantopanoksina samalla tilinpitojaksolla.

▼B

2.050 Kaikki maataloustuotteet (lukuun ottamatta eläimiä, ks. kohdat 2.067 ja 2.208), jotka maatalousyksikkö myy muille tuotantoa harjoittaville maatalousyksiköille, on kirjattava myynteinä ja sen jälkeen välituotekäyttönä. Nämä sisältävät myös tavaroita, joita muokataan ja jalostetaan, sekä näiden tavaroiden sivutuotteita (kuten kuoritun maidon palautukset, leseet, öljykakut, sokerijuurikasleike ja -naatit sekä esikäsittelyn jälkeiset siementen palautukset).Yksikön sisäisen välituotekäytön luokittelu

2.051 Maatilan tuottamien tuotteiden sisäinen välituotekäyttö voidaan jakaa kyseisten tuotteiden käytön mukaan.

2.052 Tuotteet, jotka käyttää toimialan sisällä sama maataloustoiminto (toisin sanoen sama toimialaluokka ►**M3** NACE Rev. 2 ◄: n nelinumerotasolla):

— siemenet (viljakasvien, vihannesten, kukkien jne.), jotka käytetään uudelleen saman kasvin viljelyyn,

— viinirypäleet ja rypälemehu, jotka käytetään viinin valmistukseen,

— oliivit, jotka käytetään oliiviöljyn valmistukseen,

— maito, joka käytetään eläinten ravinnoksi.

2.053 Tuotteet, jotka käyttää toimialan sisällä eri maataloustoiminto (toisin sanoen eri toimialaluokka ►**M3** NACE Rev. 2 ◄: n nelinumerotasolla):

Kyseessä ovat pääosin eläinten rehuna käytetyt viljelyskasvituotteet, mutta niihin kuuluvat myös kotieläintalouden sivutuotteet, joita toinen toiminto käyttää tuotantoprosessissa (kuten kasvinviljelyssä lannoitusaineena käytetty liete ja lanta). Eläinten rehuna käytetyt viljelyskasvituotteet voidaan luokitella sen mukaan, missä määrin niitä normaalisti pidetään kaupan (mikä arvioidaan tavallisesti seuraavaan tapaan:)

— normaalisti markkinoitavat eläinten rehuksi käytetyt tuotteet: viljakasvit (vehnä, ruis, ohra, kaura, maissi, durra, riisi ja muut viljanjyvät), valkuaiskasvit, perunat, öljykasvien siemenet (rapsin, auringonkukan, soijan ja muiden öljykasvien siemenet),

— normaalisti markkinoimattomat eläinten rehuksi käytetyt tuotteet:

  — yksivuotiset rehukasvit: juurikasvit (sokerijuurikas, rehujuurikas, lanttu, rehunauris, rehuporkkana, rehukaali, savoijinkaali ja muut juurikasvit), rehumaissi ja muut viherrehut (vihantarehu, kuivarehu tai säilörehu),

  — monivuotiset rehukasvit: pysyvät ja tilapäiset rehukasvit, jotka ovat seurausta taloudellisesta toiminnasta (vihantarehu, kuivarehu tai säilörehu),

  — rehuna käytettävät sivutuotteet (oljet, akanat, lehdet ja latvat ja muut rehuna käytettävät sivutuotteet).

▼B

Toimialan tuotokseen sisällytettävän yksikön sisäisen välituotekäytön määritelmä

2.054 Maataloustuotteet, jotka ne tuottanut yksikkö käyttää sisäisenä välituotekäyttönä, sisällytetään toimialan tuotoksen mittaamiseen ainoastaan silloin, kun ne täyttävät tietyt kriteerit. Asettamalla rajoittavia kriteereitä yksikön sisäisen välituotekäytön kirjaamiselle täytetään kaksi vaatimusta: ensinnäkin menetelmällinen vaatimus, koska poikettaessa EKT 1995:n säännöksen ”kirjaimesta” on syytä noudattaa sen ”henkeä” (edellyttämällä kahta eri toimintoa), ja toiseksi käytännön vaatimus, koska käyttöön otettavien kriteerien on toimittava täsmällisenä ja vertailukelpoisena kehikkona määriteltäessä, mitä on kirjattava yksikön sisäiseksi välituotekäytöksi, jotta tämä tuotoksen mittaamismenetelmä olisi mahdollista toteuttaa.

2.055 Kriteerit ovat seuraavat:

▼M3

1. Kahden harjoitettavan toiminnon on kuuluttava NACE Rev. 2:n kahteen eri nelinumerotasoon (2-numerotaso 01: Kasvinviljely ja kotieläintalous, riistatalous ja niihin liittyvät palvelut). Tätä kriteeriä soveltamalla rajataan pois esimerkiksi kasvinviljelyyn samalla maatilalla (saman tilinpitojakson aikana) tuotettujen ja käytettyjen siementen tuotoksen arvo.

▼B

2. Maataloustuotteella on oltava huomattava taloudellinen arvo merkittävälle maanviljelijäjoukolle.

3. Hintoja ja määriä koskevien tietojen on oltava helposti saatavilla. Tätä vaatimusta on vaikea täyttää joidenkin markkinoimattomien tuotteiden osalta.

2.056 Tuotoksen mittaamiseen sisällytettävien, yksikön sisäiseen välituotekäyttöön kuuluvien tuotteiden valintakriteerien määritelmän mukaisesti (ks. kohta 2.055) ainoastaan eläinten rehuksi käytetyt (markkinoitavat ja markkinoimattomat) kasvinviljelytuotteet on kirjattava toimialan maataloustuotokseen.

2.057 Kun nämä tuotteet kirjataan toimialan tuotokseen, ne on samalla kirjattava välituotekäyttöön, sillä tällöin noudatetaan periaatetta, jonka mukaan huomioon on otettava tuotetut kokonaismäärät, jotka käytetään myöhemmin toiseen tuotantotoimintoon saman viitevuoden aikana (ks. kohta 2.055). Jos muutos tuotoksesta välituotekäyttöön kestää kauemmin kuin kyseinen viitevuosi, tuotoksen määrä on kirjattava viitevuonna kyseistä tuotetta koskevaan kohtaan ”loppuvarasto”.

2.058 Kotieläintalouden sivutuotteita ei sisällytetä yksikön sisäiseen välituotekäyttöön, koska niiden määristä ja etenkin niiden hinnoista on käytännössä vaikea saada tietoja.

g) Maataloustuotteiden jalostus maatilalla

Maataloustuotteiden jalostus maatilalla: (7q)

2.059 Kohtaan ”Maataloustuotteiden jalostus maatilalla” on kirjattava määrät, jotka maataloustuottajat tuottavat harjoittamaansa jalostusta varten (kuten voiksi tai juustoksi jalostettu maito tai omenamehuksi tai siideriksi jalostetut omenat), mutta vain, kun kyseessä ovat maatalouden pääasiallisesta toiminnosta (kirjanpitotositteiden perusteella, ks. kohta 1.26) eroteltavissa olevat jalostustoiminnot. Ainoastaan raakatuotteet kirjataan (kuten raakamaito, omenat), ei raakatuotteista saatuja jalosteita (kuten voi, omenamehu ja siideri). Toisin sanoen maataloustuotteiden jalostukseen sisältyvää työtä ei tässä oteta huomioon. Tuottajan jalostustoiminnan tuloksena saadut tuotteet kirjataan luonnollisesti maatalouden alasektorin tuotokseen kansantalouden tilinpidossa (ks. kohdat 1.04 ja 1.05).

▼B

2.060 Kun jalostustoiminnot ovat maataloustoiminnasta erottamattomia muita kuin maataloustoimintoja, jalostustoimintojen tuotos kirjataan maataloustoimialan tuotoksen arvoon (ks. kohta 1.25). Näiden jalostustoimintojen välituotteina käytettyjä perusmaataloustuotteita ei kirjata tuotokseen eikä välituotekäyttöön. Tämä sääntö perustuu siihen, että näitä kahta toimintoa (maataloustuotteiden tuotanto ja näiden tuotteiden jalostus) ei voida erotella kirjanpitotositteiden perusteella. Vastaavasti näiden kahden toimintotyypin kustannukset kirjataan yhdessä ja niiden tuotos mitataan jalostettujen tuotteiden tuotoksena.

h) Oma loppukulutus

Oma loppukulutus: (8q)

2.061 Nimike sisältää:

i) viljelijäkotitalouksien itse tuottamat ja kuluttamat tuotteet;

ii) maatalousyksikön (maatilan) tuottamat tuotteet, jotka käytetään maatilan työntekijöille luontoissuorituksina maksettaviin palkkoihin tai jotka vaihdetaan muihin tavaroihin.

2.062 ►**M3** Maataloustuotteet, jotka maatalousyksikkö on jalostanut maataloustoiminnasta eroteltavissa olevalla tavalla (eli tavalla, joka johtaa muun kuin maatalouden paikallisen TAY:n muodostamiseen) ja jotka viljelijäkotitaloudet kuluttavat, kirjataan ”Teollisuus”-toimialan tuotokseen omana loppukulutuksena (NACE Rev. 2:n pääluokka C). ◄ Sen sijaan viljelijäkotitalouksien sellaisten jalostustuotteiden kulutus, jotka on jalostettu maatalouden päätoiminnasta erottamattomalla tavalla (eli muuta kuin maataloutta olevien ja siitä erottamattomien jalostustoimintojen tuotos), kirjataan näiden toimintojen omana loppukulutuksena (ks. kohta 2.080) ja sisällytetään maataloustoimialan tuotokseen.

▼M3

2.063 Omistajan asunnon laskennallista vuokra-arvoa ei kirjata tässä, vaan se kirjataan toimialalle ”Omien tai leasing-kiinteistöjen vuokraus ja hallinta” (NACE Rev. 2:n nelinumerotaso 68.20). Asuntojen vuokraus on muuta kuin maataloutta oleva toiminto, jota pidetään aina maataloustoiminnasta erotettavissa olevana toimintona.

▼B

i) Myynnit

Myynnit: (9q)

2.064 Nimike kattaa maatalousyksiköiden maataloustuotteiden myynnit muille (maatalouden tai muiden toimialojen) yksiköille, myös myynnit varastointi- ja interventio-organisaatioille lukuun ottamatta kiinteiden varojen myyntejä. Nimike jakautuu kotimaisiin myynteihin toimialan ulkopuolelle ja muille maatalousyksiköille sekä myynteihin ulkomaille.

▼B

2.065 Tietyn yksikön myynnit vastaavat siis liikevaihtoa, joka saadaan yksikön tuotoksen myynnistä. On huomattava, että kiinteiksi varoiksi luokiteltujen tuotantoeläimistä poistettujen eläinten myyntiä (teurastukseen tai vientiin) ei kuitenkaan kirjata. Kiinteisiin varoihin luokitellut, tuotantoeläimistä poistetut eläimet siirretään varastoihin ennen myyntiä, ja näiden eläinten myynti (teurastukseen tai vientiin) kuvataan tileillä varastojen vähenemisenä, joka näkyy ainoastaan pääomatilillä. Vastaava tuotos on jo arvioitu osaksi eläimiin kuuluvia omaan käyttöön tuotettuja kiinteitä pääomatavaroita ([1]) ja kirjattu sen jälkeen tuotantotilille.

2.066 Varastoina käsiteltävät eläimet: Varastoina käsiteltävien eläinten luovutukset toiselle maatilalle ovat kohdassa 2.064 esitetyn määritelmän mukaisesti myyntejä. Myynnin vastaeränä voi olla poistaminen varastosta, jos eläimet on kirjattu varastoon viiteajanjakson alussa (muussa tapauksessa kirjataan vain myynti).

2.067 Eläinten hankintoja pidetään varastojen lisäyksenä, mikäli eläimiä ei jälleenmyydä viiteajanjakson aikana. Hankittuja eläimiä ei kuitenkaan voida käsitellä välituotekäyttönä, koska välituotekäyttöön kuuluvien tavaroiden on niiden määritelmän mukaisesti määrä kadota (tai muuttua merkittävästi) tuotantoprosessissa. Kyseisiä eläimiä pidetään keskeneräisinä töinä, koska kotieläintalouden tuotantoprosessi ei ole täysin päättynyt (tuotantoprosessi päättyy teurastukseen). Hankinnat kirjataan siis lisäyksinä keskeneräisten töiden (tuotteiden) varastoihin, eikä niitä näin kirjata välituotekäyttönä vaan ”negatiivisina” myynteinä. Jos kyseessä on kotimaan maatilojen välinen kauppa, myynnit ja näitä vastaavat ostot ovat keskenään tasapainossa (lukuun ottamatta omistusoikeuden siirtokustannuksia) ([2]). Kun otetaan huomioon maatalousyksiköiden välistä elävien eläinten kauppaa koskeva erityiskäsittely, nimikkeessä ”Eläimet ja eläintuotteet” ei ole välituotekäyttöä ([3]).

2.068 Kiinteiksi varoiksi luokitellut eläimet: Maatalousyksiköiden välistä kiinteisiin varoihin luokiteltujen eläinten kauppaa ei kirjata edellä kuvatun mukaisesti myynteihin vaan varojen kauppaan (joka kirjataan pääomatilille maatalouden kiinteän pääoman bruttomuodostuksena). Jos kyseessä on kotimaisten maatilojen välinen kauppa, myynnit ja niitä vastaavat ostot ovat tasapainossa (lukuun ottamatta omistusoikeuden siirtokustannuksia).

2.069 Elävien eläinten (joita ei heti teurasteta) tuonnin kirjaaminen: Samaan tapaan kuin kotimaisten maatilojen välisessä kaupassa maatalousyksiköiden viiteajanjakson aikana tuomat eläimet, jotka käsitellään varastoina (muut kuin heti teurastettavat), kirjataan keskeneräisten tuotteiden varastojen lisäyksinä ja vähennetään näin ollen myynneistä. Sitä vastoin kiinteiksi varoiksi luokiteltuja eläimiä (kuten siitoseläimet), jotka tuodaan sellaisina, ei pitäisi vähentää myynneistä.

([1]) Näiden eläinten tuotos saadaan laskemalla yhteen kiinteiden pääomatavaroiden tuotanto omaan käyttöön (= varojen hankinnat miinus luovutukset) ja myynnit (= luovutukset).

([2]) Kaupan arvottamisessa omistusoikeuden siirtokustannukset (kaupan ja kuljetuksen lisät) sisällytetään hankintojen arvoon. Kotimaan maatilojen välisessä kaupassa myynnit ja ostot ovat keskenään tasapainossa lukuun ottamatta siirtokustannuksia, jotka käsitellään tuotoksen laskennassa ”negatiivisina myynteinä”.

([3]) Vastaava käsittely koskee myös muita maataloustuotteita, joilla on varastotuotteen luonne.

▼B

2.070 Koska käytännössä on kuitenkin usein hankalaa erotella eri eläinluokkia toisistaan (kiinteinä varoina ja varastoina käsiteltävät eläimet) käytettävissä olevien EU:n tietolähteiden perusteella, kaikki tuodut eläimet katsotaan varastoina käsiteltäviksi eläimiksi ja kaikkien tuotujen eläinten arvo (lukuun ottamatta heti teurastettavia eläimiä) vähennetään myynnin arvosta. Tämä kirjausmenettely takaa, että elävien eläinten ulkomaankauppaa käsitellään samaan tapaan kuin laskettaessa alkuperältään kotimaista bruttotuotosta eläintuotantotilastoissa.

j) Omaan käyttöön tuotetut kiinteät pääomatavarat

Omaan käyttöön tuotetut kiinteät pääomatavarat: (10q)

2.071 Tähän nimikkeeseen sisältyvät ainoastaan:

— maatalousyksiköiden tekemä työ (esimerkiksi työvoiman, koneiden ja muiden tuotantovälineiden käyttö, myös istutettavien taimien) istutusten, kuten hedelmä- ja viinitarhojen, marjaviljelmien ja humalatarhojen istuttamiseksi omaan käyttöön. Yleensä omaan käyttöön tehty hedelmä- ja viinitarhojen yms. istutustyö koostuu suuresta määrästä yksittäisiä työvaiheita, joita ei voida lisätä tiettyihin määriin;

— maatalousyksiköissä tuotetut ja niiden kiinteään pääomaan siirretyt eläimet (ks. kohta 2.161). Kyseessä ovat säännöllistä ja toistuvaa tuotosta varten kasvatetut eläimet (pääasiassa siitoseläimet, lypsykarja, työeläimet, lampaat ja muut villantuotantoa varten kasvatetut eläimet; ks. kohta 2.202).

k) Loppuvarastot

Loppuvarastot: (11q)

2.072 Loppuvarastot ovat toimialan maatilojen (toisin sanoen tuottajien) valmiiden tuotteiden tai keskeneräisten töiden varastot viiteajanjakson lopussa. Markkinointiketjun eri vaiheissa olevia varastoja (erityisesti kaupan ja jalostusyritysten varastot) ja interventiovarastoja ei pidä kirjata tähän.

2.073 Tähän kohtaan on myös kirjattava tuotteet, jotka varastoidaan vain väliaikaisesti ja jotka toimiala kuluttaa myöhemmällä ajanjaksolla (kuten viljakasvit rehuna, siemenet ja taimet), koska niiden lopullista käyttöä ei vielä tiedetä varastoinnin ajankohtana.

l) Kokonaiskäyttö

Kokonaiskäyttö: (12q) (ei sisällä yksikön sisäistä välituotekäyttöä) = (7q) + (8q) + (9q) + (10q) + (11q) = maataloustuotteiden jalostus maatilalla plus oma loppukulutus plus myynnit plus omaan käyttöön tuotetut kiinteät pääomatavarat plus loppuvarastot

▼B

2.074 Kokonaiskäyttö saadaan laskemalla yhteen sarakkeet 7q—11q.

m) Varastojen muutos

Varastojen muutos: (12q) = (11q) miinus (4q) = varastojen lisäykset (L) miinus varastojen vähennykset (V)

2.075 Toimialan varastojen muutos (ilman markkinointiketjun eri vaiheissa olevia varastoja) viitevuoden aikana voidaan laskea joko varastojen lisäysten ja vähennysten tai alku- ja loppuvarastojen välisenä erotuksena. Jälkimmäisessä tapauksessa volyymin muut muutokset ja hallussapitovoitot (hallussapitotappiot vähennettynä) on vähennettävä arvojen laskennassa (ks. kohta 2.179 alkaen).

n) Maataloustoimintojen tuotos

Maataloustoimintojen tuotos on: (6q) + (7q) + (8q) + (9q) + (10q) + (12q)

2.076 Käytetyn tuotoksen käsitteen sekä yksikön sisäistä välituotekäyttöä (ks. kohta 2.049 alkaen), maataloustuotteiden jalostusta (ks. kohdat 2.059 ja 2.060) ja omaa loppukulutusta (ks. kohdat 2.061, 2.062 ja 2.063) koskevien kirjaamissääntöjen mukaisesti maataloustoimintojen tuotosta voidaan kuvata seuraavasti:

Resurssit	Käyttö	Maataloustoimialan maataloustuotos
Bruttotuotos	Myynnit (kokonaismyynnit lukuun ottamatta maatilojen välistä eläinten kauppaa)	X
	Varastojen muutokset (tuottajien varastot)	X
– hävikit	Omaan käyttöön tuotetut kiinteät pääomatavarat (toistuvasti tuotteita tuottavat istutukset, tuotantoeläimet)	X
	Oma loppukulutus (maataloustuotteiden)	X
= Käytettävissä oleva tuotos	Maataloustuotteiden jalostus maatilalla (tuottaja, eroteltavissa olevat toiminnot)	X
	Maatilan sisäinen välituotekäyttö: — samaan toimintoon kuuluva: (siemenet, maito eläinten ravinnoksi, rypäleet viinin valmistukseen, oliivit oliiviöljyn valmistukseen, siitosmunat)	

▼B

Resurssit	Käyttö	Maataloustoimialan maataloustuotos
	— eri toimintoon kuuluva: eläinten rehuna käytettävät viljelyskasvituotteet (viljakasvit, öljykasvien siemenet jne., markkinoitavat ja markkinoimattomat)	X
	viljelyskasvituotannossa käytettävät kotieläintalouden sivutuotteet (liete ja lanta)	

2.077 Maatalouden taloustilien laadinnan perustana aikaisemmin olleeseen lopputuotoksen käsitteeseen verrattuna uusi maataloustoimintojen tuotosta mittaava käsite sisältää maatalousyksiköiden välisen maataloustuotteiden ja -palveluiden kaupan sekä eläinten rehutuotteita (sekä markkinoitavia että markkinoimattomia) koskevan maatilan sisäisen välituotekäytön.

3. **Muuta kuin maataloutta olevien ja siitä erottamattomien sivutoimintojen tuotos**

2.078 Kohdassa ”muuta kuin maataloutta olevat ja siitä erottamattomat sivutoiminnot” erotetaan toisistaan kahdentyyppiset toiminnot (ks. kohta 1.29):

— ”maataloustuotteiden jalostustoiminta”: tämä ryhmä kattaa toiminnot, jotka ovat maataloustoiminnan jatkeita ja joissa käytetään maataloustuotteita. Maataloustuotteiden jalostus on tälle ryhmälle tyypillinen toiminto.

— ”muut muuta kuin maataloutta olevat ja siitä erottamattomat sivutoiminnot”: tämä ryhmä kattaa toiminnot, joissa käytetään maatilaa ja sen maataloustuotantovälineitä. Se on vähemmän yhtenäinen kuin ensimmäinen ryhmä.

2.079 Yleensä näihin toimintoihin sisältyy monia erilaisia tuotteita (tavaroita ja palveluja), joiden määriä ei voida laskea yhteen.

2.080 Näiden toimintojen tuotos on tarkoitettu joko myyntiin, vaihtokauppaan, luontoissuorituksiin, omaan loppukulutukseen (ks. kohta 2.062) tai varastoitavaksi.

4. **Maataloustoimialan tuotos**

2.081 Maataloustoimialan tuotoksen määritelmän mukaisesti (ks. kohta 1.16) maataloustoimialan tuotos koostuu maataloustuotteiden tuotoksen (ks. kohdat 2.076—2.077) ja muuta kuin maataloutta olevien ja siitä erottamattomien sivutoimintojen tuottamien tavaroiden ja palveluiden tuotoksen (ks. kohdat 2.078—2.080) summasta.

5. **Tuotoksen arvottaminen**

2.082 Tuotos on arvotettava perushintaan. Perushinta on hinta, jonka tuottaja saa ostajalta tuotettua tavara- tai palveluyksikköä kohti, kun hinnasta on vähennetty kaikki yksiköstä sen tuotannon tai myynnin seurauksena maksettavat verot (eli tuoteverot) ja kun siihen on lisätty kaikki yksiköstä sen tuotannon tai myynnin seurauksena saatavat tukipalkkiot (eli tuotetukipalkkiot). Perushinta ei sisällä tuottajan erikseen laskuttamia kuljetuskustannuksia. Siihen sisältyvät kuitenkin tuottajan samalla laskulla laskuttamat kuljetuslisät, myös siinä tapauksessa, että ne ovat laskussa erillisenä eränä (ks. EKT 1995, kohta 3.48).

▼B

2.083 Tuotoksen osatekijät, kuten myynnit, luontoissuoritukset, varastojen lisäykset ja maatilan sisäiseen välituotekäyttöön menevät tuotteet, on arvotettava perushintaan. Samoin tuotos omaan loppukäyttöön (toisin sanoen omaan käyttöön tuotetut kiinteät pääomatavarat ja tuotteet omaan loppukulutukseen) on arvotettava markkinoilla myytävien samankaltaisten tuotteiden perushintaan. Keskeneräiset työt ja niiden lisäykset on arvotettava suhteessa valmiin tuotteen käypään perushintaan. Jos jälkimmäinen on arvioitava etukäteen, laskennan on perustuttava todellisiin toteutuneisiin kustannuksiin, joihin lisätään ennakoitu toimintaylijäämää tai sekatuloa vastaava rahasumma.

2.084 Kun maatalouden taloustilit laaditaan ”nettoutusta” käyttäen (ks. kohta 3.033 ja kohdat 3.035—3.043), tuottajan laskuttamaa arvonlisäveroa ei sisällytetä perushintaan.

2.085 Tuottajan saama hinta vastaa SNA 93:ssa määriteltyä tuottajahintaa (ilman laskutettua arvonlisäveroa) (toisin sanoen maataloustuotteiden hintaa maatilalla). Perushinta voidaan laskea tuottajahinnasta vähentämällä siitä tuoteverot (muut kuin alv.) ja lisäämällä siihen tuotetukipalkkiot. Jos tuoteveroa tai tuotetukipalkkiota ei kyetä kohdentamaan tietylle tuotteelle ja perushinnan laskeminen muodostuu tämän vuoksi ongelmalliseksi, tuotos voidaan laskea suoraan perushintaan. Tässä tapauksessa perushintainen arvo saadaan suoraan tuottajahintaisesta arvosta (ilman laskutettua arvonlisäveroa) vähentämällä siitä tuoteverojen arvo (muut kuin alv.) ja lisäämällä siihen tuotetukipalkkioiden arvo.

2.086 Tuotoksen arvottamiseksi perushintaan tuoteverot (muut kuin alv.) ja tuotetukipalkkiot (ks. kohdat 3.027 ja 3.053) on eroteltava muista tuotantoveroista ja tuotantotukipalkkioista (ks. kohdat 3.044 ja 3.058). Tuoteveroja ja tuotetukipalkkioita ei kirjata toimialan tulonmuodostustilille (tili sisältää ainoastaan muut tuotantoverot ja muut tuotantotukipalkkiot, ks. kohta 3.055).

2.087 Tuottajien tietystä tavarasta saama hinta ei ole välttämättä aina sama, vaan se voi vaihdella muun muassa toimituksen tyypin mukaan. Esimerkiksi tuottajan suoraan viemät tavarat saattavat olla laadulliselta rakenteeltaan erilaiset kuin kotimaan kulutukseen tai muille kotimaisille maatalousyksiköille myytävät tavarat. Näin ollen myös tavaroiden hinta voi vaihdella. On syytä huomata, että kun tuottajayksikkö itse suoraan vie tuottamansa tuotoksen, vientitulot tai viennistä saatavat rahamääräiset korvaukset on otettava huomioon maatalouden taloustileillä.

2.088 Näitä arvottamisen yleisperiaatteita sovelletaan erityisehdoin tiettyjen tuotteiden, kuten kausituotteiden ja viinin, arvottamisessa. Kyseiset ehdot selostetaan varastojen muutosten arvottamista käsittelevässä osassa (ks. kohdat 2.185—2.200).

▼B

C VÄLITUOTEKÄYTTÖ

(Ks. EKT 1995, kohdat 3.69—3.73)

1. **Määritelmä**

2.089 Välituotekäyttö koostuu tuotantoprosessissa panoksina kulutettujen tavaroiden ja palveluiden arvosta, lukuun ottamatta kiinteitä varoja, joiden kulutus kirjataan kiinteän pääoman kulumisena. Kyseiset tavarat ja palvelut voidaan joko muuntaa tai käyttää loppuun tuotantoprosessissa. (ks. EKT 1995, kohta 3.69). Välituotekäytön yksityiskohtaisesta luokittelusta käy ilmi panosten aikaansaama riippuvuus maatalouden ja kansantalouden muiden sektorien välillä. Välituotekäyttöä käytetään myös laskettaessa tuotannontekijöiden intensiteettiä (eli kahden tuotannontekijän, kuten välituotekäytön ja työvoimapanoksen, suhdetta).

2.090 Välituotekäyttöön eivät kuulu uudet tai olemassa olevat hankitut kiinteät varat, jotka on tuotettu kansantaloudessa tai maahantuotu. Nämä varat kirjataan kiinteän pääoman bruttomuodostukseen (ks. kohta 2.109 c—f). Tämä koskee muita kuin maatalouden tuottamia kiinteitä varoja, kuten rakennuksia ja muita rakennelmia, koneita ja laitteita sekä maatalouden tuottamia kiinteitä varoja, kuten istutuksia ja tuotantoeläimiä. Valmistamattomien varojen, kuten maa-alueiden, hankinta ei myöskään sisälly välituotekäyttöön. Työvälineet ja muut kestävät tavarat (sahat, vasarat, ruuvitaltat jne.) kirjataan välituotekäyttöön, kun niiden ostoarvo on enintään 500 euroa (vuoden 1995 hintaan) tuotetta kohti (tai kokonaisostoa kohti, jos tavaroita hankitaan suurissa erissä). Tämän kynnyksen ylittävät kestävien pääomatavaroiden ostot kirjataan kiinteän pääoman bruttomuodostukseen (ks. EKT 1995, kohta 3.70).

2.091 Välituotekäyttöön kuuluvat myös tavarat ja palvelut, jotka käytetään aputoiminnoissa (kuten ostojen ja myyntien hoidossa, markkinoinnissa, kirjanpidossa, kuljetuksissa, varastoinnissa, huollossa jne.). Näiden tavaroiden ja palveluiden käyttöä ei eroteta paikallisen TAY:n pääasiallisen toiminnon (tai sivutoiminnon) tavaroiden ja palveluiden käytöstä.

2.092 Välituotekäyttö sisältää myös kaikki sellaiset tavaroihin ja palveluihin liittyvät menot, jotka hyödyttävät työntekijöitä mutta jotka suoritetaan pääasiassa työnantajalle koituvan hyödyn vuoksi ([1]) (esimerkiksi työtehtävien hoitamisesta aiheutuneet matkustus-, muutto- ja edustuskustannusten korvaukset sekä työpaikan virkistyspalvelujen kustannukset).

2.093 Koska lähtökohdaksi on otettu toimialan käsite ja koska maatalouden taloustilien laadinnan perusyksiköksi on valittu paikallinen toimialayksikkö, toimialan välituotekäyttöön sisältyvät paikallisen TAY:n toiselle paikalliselle TAY:lle (tuotantotarkoituksiin) toimittamat tavarat ja palvelut, vaikka nämä yksiköt kuuluisivat samaan institutionaaliseen yksikköön.

2.094 Maatalousyksiköiden välistä sellaisten eläinten kauppaa ja tuontia, jotka ovat keskeneräisten töiden varastojen kaltaisia (kuten porsaat ja siitosmunat, ks. kohta 1.77), ei kirjata välituotekäyttöön (kuten ei minkään tyyppiseen tuotokseenkaan) (ks. kohdat 2.066—2.070).

([1]) Yleensä kyse on työnantajan menoista, jotka edistävät tuotantoa tai joissain tapauksissa mahdollistavat tuotannon.

▼B

2.095 Tavarat ja palvelut, jotka tuotetaan ja käytetään samassa maatalousyksikössä (eli jotka on tuotettu ja käytetty maataloustuotantoon saman viiteajanjakson aikana), kirjataan välituotekäyttöön ainoastaan silloin, kun ne sisältyvät myös toimialan tuotokseen (eli eläinten rehuna käytettävät viljelyskasvituotteet ks. kohdat 2.049—2.057 ja 2.060).

▼M2

_____

▼B

2. **Välituotekäytön osatekijät**

a) Siemenet ja taimet

2.097 Tämä nimike kattaa sellaisten ostettujen kotimaisten tai maahantuotujen siementen ja taimien kokonaiskäytön, jotka käytetään juoksevaan tuotantoon sekä viini- ja hedelmätarhojen ja joulupuuviljelmien taimikantojen ylläpitoon. Se sisältää erityisesti muilta tiloilta suoraan ostetut siemenet ja taimet. Saman yksikön tuottamia ja saman viiteajanjakson aikana käyttämiä siemeniä ei sitä vastoin kirjata tähän kohtaan (ks. kohta 2.052).

2.098 On syytä huomata, että peltokasvien ja vihannesten siementen välituotekäyttö vastaa lähinnä i) ensimmäisen sukupolven siemeniä, joita tuottajat ostavat lisäämistä varten, ja ii) maatilojen kasvinviljelyyn ostamia sertifioituja siemeniä.

b) Energia; voiteluaineet

2.099 Tämä nimike kattaa sähkön, kaasun sekä kaikki muut kiinteät ja nestemäiset polttoaineet. On syytä huomata, että tässä ilmoitetaan ainoastaan maatilan, ei viljelijäkotitalouden, energiankulutus.

c) Lannoitteet ja maanparannusaineet

2.100 Maanparannusaineet käsittävät muiden muassa kalkin, turpeen, saven, hiekan ja synteettiset vaahdot.

d) Kasvinsuojelu- ja torjunta-aineet

2.101 Nämä sisältävät rikkakasvien, sienten ja tuhoeläinten torjunta-aineet ja muut vastaavat epäorgaaniset ja orgaaniset aineet (kuten myrkytetyt syötit).

e) Eläinlääkintäkustannukset

2.102 Tähän kirjataan eläinlääkärin palkkiosta erikseen laskutetut lääkkeet (eläinlääkärin suoraan antamien lääkkeiden kustannukset kirjataan eläinlääkärin palkkion yhteydessä) sekä eläinlääkintäkustannukset.

f) Eläinten rehut

2.103 Tämä nimike kattaa kaikki kotimaisten ja maahantuotujen sekä teollisesti valmistettujen että muiden rehujen ostot, mukaan lukien muilta tiloilta suoraan hankitut rehut. Eläinten rehuna käytetyt viljelyskasvituotteet, jotka on tuotettu ja käytetty saman viitejakson aikana samalla maatilalla, kirjataan myös tähän kohtaan nimikkeen ”Rehut” alanimikkeeseen maatalousyksikön sisäisenä välituotekäyttönä (ks. kohta 2.057). Ne kirjataan myös tuotokseen.

2.104 Rehunvalmistus- ja säilöntäkustannukset (kuten energiakustannukset ja kemiallisten säilöntäaineiden kustannukset jne.) on jaoteltava kustannustyypeittäin, eikä niitä tule kirjata itse rehujen yhteyteen.

▼B

g) Välineiden huolto

2.105 Nimikkeeseen sisältyvät:

— huoltoon (toisin sanoen vioittuneiden tai rikkoutuneiden osien säännölliseen korvaamiseen) ja pääomatavaroiden moitteettoman käyttökunnon ylläpitämiseksi tehtäviin korjauksiin tarvittavien tavaroiden ja palvelujen ostot (ks. kohdat 2.127—2.129),

— viljelyskasvien suojeluun tarkoitetut välineet (lukuun ottamatta kasvinsuojelu- ja torjunta-aineita, ks. kohta 2.101), kuten raesuojat, hallanestosumut ja hallasuojat jne.

h) Maatilan rakennusten huolto

2.106 Nimike kattaa materiaalien (sementti, tiilet jne.) ostot, työkustannukset tai kokonaiskustannukset, joita viljelijälle aiheutuu maatilan rakennusten ja muiden rakenteiden huollosta (lukuun ottamatta asuinrakennuksia) (ks. kohdat 2.127—2.129).

i) Maatalouspalvelut

2.107 Nämä maatalouspalvelut (jotka muodostuvat koneiden ja laitteiden sekä niiden käyttäjien vuokrauksesta) ovat keskeinen osa maataloutta (ks. kohdat 1.82—1.91), ja ne kirjataan sekä välituotekäyttöön että tuotokseen.

▼M2

j) Välilliset rahoituspalvelut (FISIM)

2.107.1 EKT 1995:n mukaisesti maataloustoimialan käyttämät välilliset rahoituspalvelut olisi kirjattava maataloustoimialan välituotekäyttöön (ks. EKT 1995, liite I).

k) Muut tavarat ja palvelut

▼B

2.108 Muihin tavaroihin ja palveluihin sisältyvät:

a) Joko suoraan tai osana maanvuokrausta maksetut vuokrat muiden kuin asuinrakennusten käytöstä ja muun käyttöomaisuuden (aineellisen tai aineettoman), kuten koneiden ja laitteiden, vuokrauksesta ilman niiden käyttäjiä (ks. kohta 1.23) tai tietokoneohjelmistojen vuokrauksesta. Jos maatalouden paikallisen TAY:n muiden kuin asuinrakennusten vuokria ei pystytä erottelemaan maanvuokrista, koko erä kirjataan maanvuokrina yrittäjätulon tilille (ks. kohta 3.082);

b) Palkkiot työntekijöiden lääkärintarkastuksista;

c) Maatalousneuvojien, maanmittareiden, kirjanpitäjien, veroneuvojien tai lakimiesten jne. palkkiot;

d) Tieteellisen tutkimuksen palvelujen sekä markkinatutkimus- ja markkinointipalvelujen ostot, henkilöstökoulutuksen ja muiden vastaavien palvelujen kustannukset;

e) Kuljetuspalvelujen kustannukset: nämä sisältävät palkansaajille maksettavat pääosin työnantajan hyväksi koituvat korvaukset niistä matkustus- ja muuttokustannuksista sekä muualla asumisen kustannuksista, jotka aiheutuvat työtehtävien hoitamisesta, sekä työnantajan työntekijöiden kuljetuksista vastaaville itsenäisille yrityksille maksamat rahasummat (lukuun ottamatta kodin ja työpaikan välisiä matkoja, ks. kohdat 2.092, 2.109 b ja 3.016), sekä kustannukset, jotka aiheutuvat tavaroiden kuljetuksista messuille ja näyttelyihin. Jos kuljetukset hoitaa työnantajan henkilökunta työnantajan omalla kuljetusvälineellä, kulut on kirjattava asianmukaiseen nimikkeeseen.

▼B

Koska tavaroiden ostot on arvotettava ostajan hintaan ja myynnit perushintaan (ks. kohdat 2.110 ja 2.111 sekä 2.082), tavaroiden kuljetuskustannuksia ei normaalisti ilmoiteta erikseen. Myynteihin liittyvät kuljetuskustannukset katsotaan erikseen laskutettaviksi. Jos tuottaja käyttää ulkopuolisia tavaroiden kuljettamiseen ostajalle, kuljetuskustannuksia ei kirjata maatalouden taloustileillä välituotekäyttöön eikä tuotokseen. Jos maanviljelijä kuljettaa tavarat itse, kyseessä on muuta kuin maataloutta oleva sivutoiminto, jonka kustannukset on kirjattava asianmukaisesti, jos toiminto ei ole eroteltavissa maataloudesta. Nimike sisältää lisäksi kulut, jotka aiheutuvat ulkopuolisille muuta kuin maataloutta olevina sivutoimintoina tuotetuista kuljetus-, kauppa- ja varastointipalveluista;

f) Posti- ja tietoliikennekulut;

g) Liiketoiminnan riskit, kuten eläinten menetyksen, raekuurojen, hallan, tulipalon, myrskyjen jne. aiheuttamat vahingot, kattavaan bruttovakuutusmaksuun sisältyvät palvelumaksut. Loppuosa, eli vahinkovakuutusmaksut, netto, on maksetun bruttovakuutusmaksun se osuus, joka vakuutusyhtiöllä on käytettävissään vahinkojen korvaamiseen;

Bruttovakuutusmaksujen tarkka jakaminen kahteen osatekijäänsä voidaan tehdä ainoastaan koko kansantalouden tasolla, kuten kansantalouden tilinpidossa. Palvelumaksut jaetaan toimialoittain käyttämällä sopivia jakoperusteita panos-tuotos-taulukoiden laadinnan yhteydessä. Kun tätä erää lasketaan maatalouden taloustileille, kirjauksen perustaksi on tämän vuoksi syytä ottaa kansantalouden tilinpito (vakuutuspalveluihin liittyvien tukipalkkioiden kirjaaminen, ks. kohta 3.063, alaviite 48);

h) Siitosmaksut;

▼M2

i) Laskutetut pankkien palvelumaksut (lukuun ottamatta pankkilainojen korkoja);

▼B

j) Ammatillisten järjestöjen, kuten kauppakamarien tai maatalousalan tuottajajärjestöjen tai ammattiliittojen jäsenmaksut;

k) Maatalousosuuskuntien jäsenmaksut;

l) Maidontarkastusmaksut, näyttelymaksut ja kantakarjaan merkitsemismaksut;

m) Keinosiemennyksestä ja kuohinnasta aiheutuvat kustannukset;

n) Maksut aineettomien valmistamattomien varojen, kuten patenttien, tavaramerkkien, tekijänoikeuksien, maitokiintiöiden ja muiden tuotanto-oikeuksien, käytöstä. Kyseisten aineettomien valmistamattomien varojen ostot kirjataan sitä vastoin pääomatilille;

o) Maksut viranomaisille lisenssien tai lupien saamiseksi kaupallisen toiminnan tai ammatin harjoittamista varten, jos luvan saannin edellytyksenä on sääntelytarkoituksessa tehty perusteellinen tarkastus (elleivät maksut ole suhteettoman suuria kyseisten palvelujen hyötyihin nähden, ks. kohta 3.048 e ja EKT 1995, kohta 4.80 d);

p) Sellaisten pientyökalujen, työvaatteiden, varaosien ja kestävien välineiden ostot, joiden arvo on vähäinen (alle 500 euroa vuoden 1995 hintoihin) tai joiden tavanomainen käyttöikä on alle vuosi (ks. kohta 2.125);

▼B

q) Työntekijöiden tekemät työkalujen, tarvikkeiden ja työvaatteiden ostot tähän tarkoitukseen varatuilla määrärahoilla tai palkasta sopimusten mukaisesti pidätetyillä määrärahoilla;

k) Välituotekäyttöön kuulumattomat erät.

2.109 Välituotekäyttö ei sisällä seuraavia eriä:

a) Tavarat ja markkinapalvelut, joita tuotantoyksiköt antavat vastikkeetta tai alennettuun hintaan työntekijöilleen, sillä edellytyksellä, että kustannukset maksetaan selkeästi ja pääasiassa palkansaajien edun vuoksi. Kyseisten tavaroiden ja palvelujen arvo muodostaa osan palkansaajakorvauksista (ks. kohta 3.018);

b) Kuljetusavustukset, jotka työnantaja maksaa palkansaajilleen käteisenä. Näitä korvauksia pidetään osana palkansaajakorvauksia (palkansaaja ostaa tämän jälkeen itse kuljetuspalveluja kodin ja työpaikan välisiin kuljetuksiin) (ks. kohta 3.018 c). Samoin työnantajan suoraan kuljetusyritykselle työntekijöiden joukkokuljetuksista (kodin ja työpaikan välillä) suorittamat maksut kuuluvat palkansaajakorvauksiin. Näillä palveluilla, kuten kodin ja työpaikan välisillä kuljetuksilla sekä pysäköintitilojen tarjoamisella, on joitakin välituotekäytölle luonteenomaisia piirteitä. Työnantajien katsotaan kuitenkin tarvitsevan tämäntyyppisiä palveluja työntekijöiden saamiseksi ja palveluksessa pitämiseksi (mistä heidän olisi normaalisti joka tapauksessa maksettava) eikä varsinaisen tuotantoprosessin tarpeiden vuoksi (ks. SNA 93, kohta 7.41);

c) Maatilan rakennusten ja irtaimiston (toisin sanoen pääomatavaroiden, joiden tavanomainen käyttöikä on yli vuosi) ostot: hankintoja pidetään kiinteän pääoman bruttomuodostuksena (ks. kohta 2.162);

d) Rahoitusleasing-maksut kiinteiden varojen käyttämisestä maataloudessa eivät ole palvelujen ostoja vaan taloustoimia, jotka on kirjattava osaksi korkoina (yrittäjätulon tilille) ja osaksi velkapääoman takaisinmaksuna (rahoitustilille) (ks. kohta 2.122);

e) Kiinteiden pääomatavaroiden peruskorjauskuluja (kunnossapitoon liittyvät kulut, ks. kohdat 2.105 ja 2.106) (kuten maatalousrakennusten kattojen, räystäskourujen sekä sähkö- ja lämmitysasennusten peruskorjaus) sekä pääomatavaroiden tavanomaisen käyttöiän pidentämiseksi tai niiden tuotantokapasiteetin lisäämiseksi tehdyistä parannuksista ja korjauksista aiheutuvia kuluja pidetään kiinteän pääoman bruttomuodostuksena, koska ne selvästi ylittävät kiinteiden varojen moitteettoman käyttökunnon ylläpitämiseksi tarvittavat kustannukset (ks. kohdat 2.127—2.129);

f) Maan, rakennusten ja muiden olemassa olevien kiinteiden pääomatavaroiden omistusoikeuden hankintaan liittyvistä palveluista suoritetut maksut, kuten kiinteistönvälittäjien, notaarien, maanmittareiden, insinöörien jne. palkkiot, sekä kiinteistörekisteriin merkitsemismaksut (ks. EKT 1995, kohta 3.111) ovat menoeriä, joiden katsotaan kuuluvan kiinteän pääoman bruttomuodostukseen (ks. kohdat 2.132 ja 2.133);

g) Saman yksikön saman viiteajanjakson aikana tuottamat ja kuluttamat tavarat ja palvelut (lukuun ottamatta tiettyjä tuotteita, ks. kohdat 2.056, 2.103 ja 2.107): näitä ei myöskään kirjata tuotokseen;

h) Vuokrat maan käytöstä kirjataan kohtaan ”Maanvuokrat” (ks. kohta 3.080);

▼B

i) Asuntojen käyttökulut: kyse on loppukulutuksesta (kotitalouksien tilit), jota ei kuvata maatalouden taloustileillä;

j) Pääomatavaroiden kuluminen kuuluu kiinteän pääoman kulumiseen (ks. kohta 3.099);

k) Vahinkovakuutusmaksut, netto (ks. kohta 2.108 g);

l) Tapaturmavakuutusmaksut sekä sairaus- ja työtapaturmavakuutusjärjestelmiin suoritetut maksut: maksut jaetaan jakotaloustoimiin ja loppukulutukseen (kotitalouksien tilit);

m) Vesimaksut, jotka maksetaan puhtaasti veroina ja joita ei ole suhteutettu vedenkulutukseen;

n) Palvelujen ostot julkisyhteisöiltä tietyin edellytyksin (ks. kohta 3.048 e).

3. **Välituotekäytön arvottaminen**

2.110 Välituotekäyttönä kulutetut tuotteet on arvotettava vastaavien tavaroiden ja palvelujen sen ajankohdan ostajan hintaan, jolloin ne liitetään tuotantoprosessiin.

2.111 Ostajan hinta on ostajan tosiasiassa tuotteesta tuotteen ostohetkellä maksama hinta. Se sisältää tuoteverot (lukuun ottamatta vähennyskelpoisia tuoteveroja, kuten arvonlisäveroa) mutta ei tuotetukipalkkioita. Ostajan hinta sisältää myös mahdolliset kuljetuskustannukset, jotka ostaja maksaa erikseen saadakseen tuotteet haluamaansa paikkaan haluamanaan ajankohtana. Ostajan hintaan eivät sisälly suurissa erissä tai sesongin ulkopuolella tehtyjen ostojen yhteydessä normaalihinnasta saadut alennukset, luotonannon korko- tai palvelumaksut eivätkä mahdolliset ylimääräiset maksut, jotka johtuvat siitä, ettei maksua ole pystytty suorittamaan ostohetkellä sovittuun määräaikaan mennessä (ks. EKT 1995, kohta 3.06).

2.112 Toisin kuin muilla kansantalouden toimialoilla välituotekäyttöön liittyvät tukipalkkiot ovat maataloudessa tärkeitä. Niiden tarkoituksena on vähentää välituotekäytön kustannuksia. Kun nämä tukipalkkiot luokitellaan (muiden kuin maataloustuotteiden) tuotetukipalkkioiksi, ne alentavat ostajan hintaan arvotetun välituotekäytön arvoa (siitä riippumatta, maksetaanko ne välituotteiden toimittajille vai maataloustuottajille).

2.113 Jos tuotantoyksiköt tuovat suoraan tavaroita tai palveluja, ostajan hintaan on sisällytettävä kaikki tuontitullit, vähennyskelvoton arvonlisävero sekä rahamääräiset korvaukset (saadut tai maksetut).

2.114 Välituotekäytön arvottamisessa ei oteta huomioon vähennyskelpoista arvonlisäveroa. Tämä arvonlisävero lasketaan kaikista maatalousyksiköiden tekemistä ostoista siitä riippumatta, kuuluvatko yksiköt tavanomaiseen alv-järjestelmään vai alv:n vakiokantajärjestelmään. Vähennyskelpoisen alv:n, jonka alv:n vakiokantajärjestelmään kuuluvat maatalousyksiköt olisivat voineet tavanomaiseen alv-järjestelmään kuuluvina vähentää, ja näiden yksiköiden vakiokantajärjestelmässä saaman korvauksen välinen ero vastaa alv:n yli- tai alikorvausta. Ylikorvaus kirjataan muihin tuotantotukipalkkioihin ja alikorvaus muihin tuotantoveroihin (ks. kohdat 3.041 ja 3.042).

▼B

D PÄÄOMAN BRUTTOMUODOSTUS

(Ks. EKT 1995, kohdat 3.100—3.116)

2.115 Pääoman bruttomuodostus käsittää:

— kiinteän pääoman bruttomuodostuksen,

— varastojen muutokset,

— arvoesineiden hankinnat miinus luovutukset.

2.116 Koska maatalouden taloustilit laaditaan kuvaamaan yksiköiden tuotantotoiminnan synnyttämiä virtoja, seuraavassa käsitellään ainoastaan kiinteän pääoman bruttomuodostusta ja varastojen muutoksia.

2.117 Pääoman bruttomuodostus sisältää kiinteän pääoman kulumisen. Pääoman nettomuodostus saadaan vähentämällä pääoman bruttomuodostuksesta kiinteän pääoman kuluminen, joka ilmaisee kiinteiden pääomatavaroiden arvon alenemisen tuotantoprosessin aikana tavanomaisen kulumisen seurauksena (ks. kohta 3.099).

1. **Kiinteän pääoman bruttomuodostus**

a) Määritelmä

2.118 Kiinteän pääoman bruttomuodostus koostuu kotimaisten tuottajien kiinteiden varojen hankinnoista luovutuksilla vähennettynä tiettynä ajanjaksona sekä eräistä tuottajien tai institutionaalisten yksiköiden tuotantotoiminnan aikaansaamista lisäyksistä valmistamattomien varojen arvoon. Kiinteät varat ovat tuotantoprosessien tuotoksina saatuja aineellisia tai aineettomia varoja, joita itseään käytetään muissa tuotantoprosesseissa toistuvasti tai jatkuvasti yli yhden vuoden ajan (ks. EKT 1995, kohta 3.102).

b) Koko kansantaloutta koskevia huomautuksia

2.119 Koko kansantalouden kiinteän pääoman bruttomuodostuksella tarkoitetaan bruttokansantuotteen sitä osaa, joka on tuotettu viitevuoden aikana ja joka on tarkoitettu käytettäväksi tuotantovälineenä tuotantoprosessissa yli yhden vuoden ajan (erotukseksi yksityisten kotitalouksien tai julkisyhteisöjen loppukulutuksesta, viennistä ja varastojen muutoksista). Näin ollen sellaiset tavarat, jotka on tuotettu joskus aiemmin ja jotka siksi sisältyvät kansantuotteeseen, mutta joiden käyttötarkoitus muuttuu viiteajanjakson aikana, eivät sisälly koko kansantalouden kiinteän pääoman bruttomuodostukseen. Käyttötarkoituksen tai omistusoikeuden vaihdos ei tarkoita sitä, että tavarat tulevat kansantuotteen osaksi toisen kerran, eivätkä vaihdokset muuta millään tavoin koko kansantalouden kiinteän pääoman kokonaismassaa. Tällaisten taloustoimien huomioon ottamisella on kuitenkin merkitystä analysoitaessa homogeenista tuotannonhaaraa, toimialaa tai sektoria.

▼B

2.120 Jos tavaroiden käyttötarkoitus muuttuu omistajanvaihdoksen seurauksena (toisin sanoen tavarat eivät enää kuulu pääomavaroihin), kansantalouden pääomavarat vähenevät. Yleisimmät esimerkit tästä ovat kotitalouksien tuotantoyksiköiltä ostamat käytetyt ajoneuvot, ulkomaille jälleenmyydyt käytetyt alukset sekä puretut pääomatavarat, jotka on otettu välituotekäyttöön. Koska uusi käyttö (loppukulutus, vienti tai muu käyttö purkuosista valmistettujen tavaroiden tyypin mukaan) muodostaa osan kansantuotteesta, kiinteän pääoman bruttomuodostukseen on sen seurauksena tehtävä vähennys. Tämän vuoksi EKT 1995:ssä käytetään olemassa olevien valmistettujen tavaroiden nettohankinnan käsitettä kiinteän pääoman bruttomuodostuksen laskennassa: tämä nimike sallii pääoman luovutusten eli kiinteän pääoman vähennysten huomioon ottamisen.

2.121 Olemassa olevien tavaroiden nettohankinnat voivat olla myös positiivisia, jolloin ne toisin sanoen kasvattavat koko kansantalouden pääomavaroja. Esimerkkinä voidaan ottaa kansantuotteen loppukulutukseksi kirjatut käytetyt autot, jotka ostetaan kiinteänä pääomana käytettäväksi. Koska olemassa olevien investointitavaroiden myynti on ostoja suurempi, nettohankinnat ovat koko kansantaloudessa negatiivisia. Jos kiinteän pääoman bruttomuodostus kuitenkin jaetaan käyttäjätoimialoittain, nettohankinnat voivat joillakin toimialoilla olla positiivisia.

c) Omistusoikeuden siirtymistä koskeva kriteeri

2.122 Kansantalouden sektoreiden tai toimialojen kiinteän pääoman bruttomuodostuksen määritys perustuu omistusoikeuden siirtymistä (hankinta, luovutus), ei tavaroiden käyttöä, koskevaan kriteeriin. On syytä huomata, että rahoitusleasingillä (ei siis vuokraamalla) hankitut kiinteät varat käsitellään vuokralleottajan (jos tämä on tuottaja) eikä vuokralleantajan varoina, ja vuokralleantajalla on hallussaan laskennallista luottoa vastaavat rahoitusvarat (ks. kohta 2.109 d) ja EKT 1995:n liite II kestävien tavaroiden eri vuokrausmuotojen erottelemisesta) ([1]).

2.123 Omistusoikeuden siirtymistä koskevan kriteerin soveltaminen riippuu tilastoista, joiden perusteella kiinteän pääoman bruttomuodostus lasketaan. Jos tiedot saadaan ostajilta, ongelmia ei yleensä ilmene (joskin kaikkien investoijien kirjaaminen saattaa käytännössä tuottaa vaikeuksia). Usein kuitenkin (varsinkin maataloudessa) laskennan perustana käytetään pääomatavaroiden tuottajien antamia tuotostaan tai myyntejään koskevia tietoja. Sen lisäksi, että toisinaan ei ole selvää, onko tavaraa pidettävä pääomatavarana vai ei, on vaikea määritellä todellista ostajaa, koska pääomatavaroiden luonne antaa vain viittauksen käyttäjästä. Maataloudessa on toisin sanoen se vaara, että myös sellaiset pääomatavarat kirjataan maatalouteen, joita eivät ole hankkineet maatilat vaan kaupalliset yritykset, jotka vuokraavat näitä tavaroita ilman käyttäjää.

([1]) Rahoitusleasing eroaa tavanomaisesta vuokrauksesta siltä osin, että omistusoikeuteen liittyvät riskit ja edut siirtyvät tosiasiallisesti mutta eivät juridisesti vuokranantajalta vuokraajalle (joka on varojen käyttäjä). EKT 1995:ssä otetaan huomioon rahoitusleasingiin liittyvät taloudelliset suhteet siten, että kirjanpidollisesti vuokranantaja myöntää lainan vuokraajalle, joka voi ostaa lainavaroilla kestävän tavaran ja tulla sen tosiasialliseksi omistajaksi. Rahoitusleasingiä pidetään näin ollen investointirahoituksen erityismuotona.

▼B

d) Hankinnat

2.124 Kiinteiden varojen hankinnat sisältävät uudet tai olemassa olevat kiinteät varat, jotka on hankittu (ostettu, hankittu vaihtokaupalla, saatu luontoismuotoisina pääomansiirtoina tai hankittu rahoitusleasingillä), sekä tuottajien omaan käyttöön tuottamat kiinteät varat, kiinteiden varojen ja aineellisten valmistamattomien varojen perusparannukset, maatalouden varojen (eläinten ja istutusten) luonnollisen kasvun sekä valmistamattomien varojen omistusoikeuden siirtokustannukset (ks. EKT 1995, kohta 3.103 a).

2.125 On syytä muistaa, että hankittujen kestävien tavaroiden yksikköarvon (tai kokonaisarvon, jos tavarat hankitaan suurissa erissä) on oltava yli 500 euroa vuoden 1995 hintoihin, jotta arvo voidaan kirjata kiinteän pääoman bruttomuodostukseen (ks. kohta 2.090).

2.126 Edellä mainittu pätee myös ensiasennukseen tarvittavien kestävien tavaroiden ostoon tai niiden tuottamiseen omaa käyttöä varten. Panimon tai viiniä valmistavan yrityksen pullovarastot (lukuun ottamatta kertakäyttöpulloja) muodostavat varoihin kirjattavan tavaramassan, vaikka yksittäisen pullon arvo olisi merkityksettömän pieni. Tätä käytäntöä noudatetaan myös ravintoloiden tuolien, pöytien ja kattaukseen tarvittavien tavaroiden sekä yrityksen työkalujen kirjaamisessa. Kyseisten tavaroiden ensiasennus on kiinteän pääoman muodostusta. Näissä tapauksissa ei kuitenkaan lasketa kiinteän pääoman kulumista, koska asennusten arvon oletetaan säilyvän ensiasennuksen jälkeen muuttumattomana, kun hävinneiden tai käyttökelvottomiksi muuttuneiden tavaroiden tilalle ostetaan jatkuvasti uusia. Korvaavat ostot kirjataan välituotekäyttöön. Tätä teoriassa selkeältä vaikuttavaa sääntöä on toisinaan vaikea soveltaa käytännössä, koska tuotosta tai myyntiä koskevista tilastotiedoista ei käy selkeästi ilmi, onko tavarat ostettu ensiasennukseen vai korvaamaan olemassa olevia tavaroita.

2.127 Olemassa oleviin kiinteisiin pääomatavaroihin yhdistetyt tavarat ja palvelut, joilla on määrä parantaa tai uudistaa niitä, pidentää niiden käyttöikää tai lisätä niiden tuottavuutta, kirjataan niiden pääomatavaroiden yhteydessä, joihin ne on yhdistetty. Edellä mainittujen töiden ajatellaan olevan uusien kiinteiden varojen hankintaa. Periaatteessa kyse on kaikista tavaroista ja palveluista, jotka on liitetty osaksi kiinteitä pääomatavaroita ja jotka ovat tavanomaisiin huolto- ja korjaustöihin verrattuna selvästi laajamittaisempia. Tavanomaisilla huoltotöillä tarkoitetaan toimia, jotka on toteutettava pääomatavaroiden normaaliin käyttöikään verrattuna suhteellisen lyhyin väliajoin, jotta tavarat pysyisivät käyttökunnossa. Tällaisia työsuoritteita ovat esimerkiksi pääomatavaroiden nopeasti kuluvien osien vaihtaminen sekä sisätilojen ja ulkoseinien maalaus.

▼B

2.128 Huoltotöihin käytettyjen rahasummien suuruus ei ole peruste ratkaistaessa, luoko palvelu varan vai edustaako se tavanomaista huoltotyötä, koska arvoltaan suurten pääomatavaroiden tavanomaisetkin huoltotyöt voivat olla hyvin kalliita (ks. kohta 2.109 e). Olemassa oleviin kiinteisiin pääomatavaroihin liittyvät suoritteet luokitellaan ”tavanomaiseen huoltoon” tai ”kiinteän pääoman bruttomuodostukseen” kuuluviksi sen mukaan, kuinka usein ne on toistettava. Esimerkiksi yleensä vuodessa loppuun kuluvien osien, kuten kuorma-auton renkaiden, vaihtaminen uusiin on tavanomaiseen huoltoon luettava toimi, kun taas moottorin vaihtamista pidetään kiinteän pääoman muodostuksena, ei kuitenkaan siksi, että huoltotyön arvo on suurempi, vaan siksi, ettei moottoria normaalisti tarvitse vaihtaa vuosittain, vaan vaihtoväli on useita vuosia. Kun tällaiset suoritteet kirjataan varoihin (käsitellään toisin sanoen kiinteän pääoman muodostuksena eikä tavanomaisina huoltotöinä), suoritteen arvo voidaan jakaa tasaisesti koko käyttöjaksolle kiinteän pääoman kulumisena.

2.129 Kiinteisiin varoihin tehdyt parannukset on SNA 93:n mukaan määriteltävä joko kiinteiden varojen ominaispiirteiden muutosten suuruuden perusteella — toisin sanoen sen perusteella, kuinka merkittäviä niiden koon, muodon, tehokkuuden, kapasiteetin tai odotettavissa olevan käyttöiän muutokset ovat — tai sen seikan perusteella, että parannukset eivät ole sen laatuisia muutoksia, joita havaitaan säännöllisesti tapahtuvan saman tyyppisille kiinteille varoille osana tavanomaisia huoltotöitä tai korjauksia (ks. SNA 93, kohta 10.49).

e) Luovutukset

2.130 Kiinteiden varojen luovutukset käsittävät kiinteät varat, jotka omistaja on myynyt, purkanut, romuttanut, hävittänyt tai luovuttanut vaihtokaupassa taikka luontoismuotoisina pääomansiirtoina (ks. EKT 1995, kohdat 3.103 b ja 3.104). Luovutuksen seurauksena omistusoikeus yleensä vaihtuu, ja varoilla on suora taloudellinen käyttötarkoitus (siksi ilman taloudellista käyttöä olevat omistajan purkamat, romuttamat tai hävittämät kiinteät varat eivät sisälly luovutuksiin) (ks. SNA 93, kohdat 10.35 ja 10.39). Tietyt luovutukset voivat tapahtua myös saman institutionaalisen yksikön sisällä, kuten maanviljelijän teurastamat eläimet, jotka hänen perheensä kuluttaa.

f) Kiinteän pääoman bruttomuodostuksen arvottaminen

2.131 Kiinteän pääoman bruttomuodostus arvotetaan ostajan hintaan (johon sisältyvät omistusoikeuden siirtokustannukset, asennuskustannukset ja muut siirtoon liittyvät kulut) tai vastaavien kiinteiden varojen perushintaan, jos bruttomuodostus koskee tuotosta omaan käyttöön (perushinta saadaan aiheutuneiden kustannusten summasta). Luovutukset tulisi kirjata myyntihintaan, jonka pitäisi vastata ostajan hintaa, josta on vähennetty omistusoikeuden siirtokustannukset, asennuskustannukset ja muut siirtoon liittyvät kulut (ks. kohta 2.130).

g) Omistusoikeuden siirtokustannukset

2.132 Varojen omistusoikeuden siirtokustannukset ovat ostajan kiinteän pääoman bruttomuodostusta, vaikka osan kustannuksista maksaisi myyjä. Kustannukset käsittävät varojen haltuunottoon liittyvät kustannukset (asennus- ja kuljetuskustannukset jne.), välittäjien (notaarien, asiantuntijoiden jne.), palkkiot ja komissiot sekä varojen omistusoikeuden siirtoon liittyvistä välityspalveluista maksettavat verot.

▼B

2.133 Ostajan kiinteän pääoman bruttomuodostus käsittää hankittujen tavaroiden arvon (lukuun ottamatta siirtokustannuksia) lisättynä kaikilla hankintaan liittyvillä siirtokustannuksilla. Käänteisesti myyjän kiinteän pääoman bruttomuodostus sisältää yksinomaan myytyjen varojen arvon (ilman siirtokustannuksia) ([1]). Kiinteän pääoman bruttomuodostukseen kuulumattomien valmistamattomien varojen tapauksessa (maa tai patentoidut varat, kuten tuotanto-oikeudet) kyseiset kulut on eroteltava varojen hankinnasta tai luovutuksesta ja kirjattava erilliseen kohtaan ostajan kiinteän pääoman bruttomuodostuksena.

h) Kiinteän pääoman bruttomuodostus ja varojen arvon muutos

2.134 Varallisuustase on luettelo tietyllä hetkellä omistuksessa olevista varoista ja veloista, ja se sisältää tietoja varojen arvon muutoksen osatekijöistä. Varojen arvon muutos määritellään (ks. EKT 1995, kohta 7.08) tilikauden alun ja lopun varallisuustaseiden väliseksi erotukseksi ja se voidaan kuvata seuraavalla tavalla:

Varojen arvo tilikauden lopussa

– Varojen arvo tilinpitojakson alussa =
  Kiinteän pääoman bruttomuodostus
  – Kiinteän pääoman kuluminen
  + Volyymin muut muutokset
  + Nimelliset hallussapitovoitot (ilman hallussapitotappioita)

2.135 Nimelliset hallussapitovoitot (ilman hallussapitotappioita) vastaavat sellaisten varojen hinnanmuutoksesta tarkasteluajanjaksolla kertyneitä voittoja (joista on vähennetty tappiot), joiden taloudelliset ja fyysiset (määrälliset ja laadulliset) ominaisuudet säilyvät kyseisellä jaksolla muuttumattomina. Muutokset kirjataan uudelleenarvotustilille.

2.136 Varojen volyymin muut muutokset ovat virtoja, joiden avulla voidaan kirjata luonnonvarojen löytyminen, rappeutuminen tai loppuminen sekä sellaisten poikkeuksellisten tapahtumien seuraukset, jotka voivat muuttaa varoista saatavaa hyötyä. Maataloustoimialan varojen volyymin muut muutokset voidaan jakaa kolmeen pääluokkaan:

— poikkeukselliset tai katastrofeista (maanjäristykset, sodat, kuivuus, epidemiat jne.) johtuvat menetykset,

— varojen ennakoitavissa olevan arvonalennuksen (jota mitataan kiinteän pääoman kulumisena) ja todellisen arvonalennuksen (ennakoitua suuremman arvonalennuksen, joka johtuu ennakoimattomasta vanhenemisesta, vaurioista, rappeutumisesta tai onnettomuuksista) välinen erotus,

([1]) Tämän menetelmän suora seuraus on, että yksiköiden väliseen kiinteiksi varoiksi luokiteltujen eläinten kauppaan liittyvät kustannukset tulisi kirjata ostajan kiinteän pääoman bruttomuodostukseen.

▼B

— muutokset kiinteiden varojen luokittelussa tai rakenteessa: esimerkiksi muutokset maatalousmaan taloudellisessa käyttötarkoituksessa, lypsykarjan käyttö lihantuotantoon (ks. kohdan 2.149 alaviite 1) tai maatalousrakennusten muuttaminen yksityiskäyttöön tai muuhun taloudelliseen käyttöön.

2.137 Kiinteän pääoman bruttomuodostus ja kiinteän pääoman kuluminen (joka selostetaan kohdissa 3.098—3.106) eivät tämän vuoksi ole ainoat varojen arvon muutosten analyysissä huomioon otettavat osatekijät.

i) Kiinteän pääoman bruttomuodostuksen osatekijät

2.138 EKT 1995 erottaa toisistaan neljäntyyppisiä osatekijöitä, jotka tulisi kirjata kiinteän pääoman bruttomuodostuksena (ks. EKT 1995, kohta 3.105):

— uusien tai olemassa olevien aineellisten kiinteiden varojen (asunnot, muut rakennukset ja rakennelmat, koneet ja laitteet, kasvatettavat varat) hankinnat miinus luovutukset,

— uusien tai olemassa olevien aineettomien kiinteiden varojen (mineraalien etsintä, tietokoneohjelmistot, taide-esineet jne.) hankinnat miinus luovutukset,

— aineellisten valmistamattomien varojen perusparannukset, myös maanparannukset,

— valmistamattomien varojen, kuten maan ja patentoitujen varojen, omistusoikeuden siirtokustannukset.

2.139 Maatalouden taloustileillä erotetaan toisistaan viisi kiinteän pääoman bruttomuodostuksen osatekijätyyppiä:

— istutukset, joista saadaan toistuvasti tuotteita,

— eläimet,

— aineelliset ja aineettomat kiinteät varat,

  — koneet ja muut pääomatavarat,

  — kuljetusvälineet,

  — maatalousrakennukset (muut kuin asuinrakennukset),

  — muut rakenteet lukuun ottamatta maanparannusta (muut rakennukset ja rakennelmat jne.),

  — muut (tietokoneohjelmistot jne.),

— maanparannukset,

— valmistamattomien varojen, kuten maan ja tuotanto-oikeuksien, omistusoikeuden siirtokustannukset.

2.140 Maatalousvarojen kiinteän pääoman bruttomuodostus koskee kahdentyyppisiä varoja (eläimiä ja istutuksia), joita käytetään toistuvasti ja jatkuvasti hedelmien, kumin, maidon yms. tuotteiden tuottamiseen. Tällaisia varoja ovat muiden muassa hedelmäpuut, viiniköynnökset, humalatarhat, marjaviljelmät sekä parsapenkit. Joulupuiden tuotantoon tarkoitetut puut (joista valmis tuote saadaan vain kerran) eivät ole kiinteitä varoja, joihin eivät myöskään kuulu viljakasvit eivätkä vihannekset. Kiinteinä varoina käsiteltäviä eläimiä ovat esimerkiksi siitoseläimet, lypsykarja, villantuotantoa varten kasvatetut lampaat ja työeläimet (teuraseläimet ja siipikarja eivät sen sijaan ole kiinteitä varoja).

▼B

j) Istutukset

2.141 EKT 1995:n (kohdan 3.103) mukaan istutusten kiinteän pääoman bruttomuodostus vastaa täysin kehittyneiden, toistuvasti tuotteita tuottavien luonnonvarojen (kuten hedelmäpuiden) kyseiselle tilinpitojaksolle ajoittuvia hankintoja, joista on vähennetty luovutukset ja joihin on lisätty näiden luonnonvarojen luonnollinen kasvu siihen asti, kun ne ovat täysin kehittyneitä (toisin sanoen saavat aikaan tuotteita).

2.142 Tämä kiinteän pääoman bruttomuodostuksen määritelmä vastaa:

— uusiin (uusiin tai uudistettuihin) istutuksiin tilikaudella kohdistuneita menoja, joihin sisältyvät myös tilinpitojaksolla aiheutuneet nuorten istutusten ylläpitokustannukset (kolmen ensimmäisen vuoden ajan),

— istutusten luontaista arvonnousua siihen asti, kun ne ovat täysin kehittyneitä,

— maatalousyksiköiden väliseen täysin kehittyneiden istutusten kauppaan liittyviä omistusoikeuden siirtokustannuksia.

2.143 Kaksi ensimmäistä osatekijää käsittävä kiinteän pääoman bruttomuodostus istutuksiin edustaa kiinteän pääoman bruttomuodostukseen kuuluvaa maataloustuotosta omaan käyttöön.

2.144 Istutusten luovutukset (jotka kirjataan negatiivisena kiinteän pääoman bruttomuodostuksena) voivat olla kahdentyyppisiä. Ne voivat olla toisille (maatalous)yksiköille myytyjä kasvavia istutuksia. Tällöin maatalouden taloustileille kirjataan ainoastaan omistusoikeuden siirtokustannukset. Istutusten puut on voitu myös kaataa ennen niiden normaalin kasvuiän päättymistä. Istutusten kaadetuilla puilla on tässä tapauksessa oltava luovutuksia koskevan yleismääritelmän mukaisesti suora taloudellinen käyttötarkoitus, toisin sanoen tavaroiden ja palvelujen käytön muodossa oleva vastakirjaus (kuten myynti puun myyntiin erikoistuneelle yritykselle ([1])). Jälkimmäisessä tapauksessa negatiiviseen kiinteän pääoman bruttomuodostukseen kirjattavan istutusten luovutuksia vastaavan summan olisi oltava kohtuullinen.

2.145 Raivausten arvoa ei siis yleensä (lukuun ottamatta kohdassa 2.144 selostettua jälkimmäistä tapausta) vähennetä istutuksiin tehtyjen investointien arvosta. Olemassa olevien istutusten uudistamiseen tehtyjä investointeja on pidettävä investointeina eikä tavanomaisina ylläpitokustannuksina.

2.146 Istutusten raivauksen käsittelyä on analysoitava suhteessa kiinteän pääoman kulumisen laskentaan. EKT 1995:n mukaan istutuksiin liittyy kiinteän pääoman kulumista, joka vastaa istutusten arvonalenemista, kun ne ovat tulleet täysin kehittyneiksi. Istutusten raivaukset ([2]) on siksi tulkittava seuraavasti:

([1]) Tässä tapauksessa istutusten puiden hakkuu- ja myyntitoiminta sisältyvät metsätaloustoimintaan.

([2]) On syytä huomata, että raivauspalvelun kustannukset, jotka raivausyritys mahdollisesti laskuttaa, kuuluvat palvelun välituotekäyttöön.

▼B

— raivaukset, jotka tehdään istutusten puiden normaalin kasvuvaiheen päättyessä, vastaavat varoista vähennettyjä istutuksia. Raivaukset otetaan huomioon kiinteän pääoman kulumisena koko niiden tuottavan kauden ajan.

— ”poikkeukselliset” raivaukset ovat ennen istutettujen puiden normaalin kasvuvaiheen päättymistä tehtäviä raivauksia. Niiden syyt voivat vaihdella (esimerkiksi taloudelliset tai strategiset syyt jne.). Ne on tulkittava todellisen (toteutuneen) arvonalenemisen ja normaalin arvonalenemisen, jota mitataan kiinteän pääoman kulumisena, välisenä erotuksena. Tämä liiallinen arvonaleneminen tulisi kirjata tilille ”Varojen volyymin muut muutokset” (varallisuuden muodostustileille), joka ei sisälly maatalouden taloustileihin.

2.147 Tilinpitojaksolla tapahtuvat istutusten arvon muutokset koostuvat siksi seuraavista neljästä osatekijästä (ks. kohta 2.134):

— kiinteän pääoman bruttomuodostus, joka vastaa hankintojen arvon ja luovutusten arvon välistä eroa viiteajanjaksolla, kuten kohdissa 2.141—2.145 on määritelty,

— kiinteän pääoman kuluminen, joka mittaa istutusten arvonalenemista kohdassa 2.146 määritellyllä tavalla,

— volyymin muut muutokset, joissa otetaan huomioon odottamattomien tapahtumien (kuten poikkeuksellisten raivausten) vaikutukset istutuksiin ja jotka kirjataan tilille ”Varojen volyymin muut muutokset” (ks. määritelmä kohdissa 2.136 ja 2.146),

— hallussapitovoitot (hallussapitotappioilla vähennettynä), jotka mittaavat tilinpitojakson aikana tapahtuneista hinnanmuutoksista johtuvia arvon muutoksia ja jotka kirjataan EKT 1995:n varallisuuden muodostustilien uudelleenarvotustilille (määritelmä kohdassa 2.135).

2.148 Investoinnit kasvatettaviin kasvinviljelyvaroihin eli istutuksiin kirjataan joko tämäntyyppiseen palkkiota vastaan tehtävään maataloustyöhön (maanmuokkaus, koneiden ja käyttöhenkilöstön, taimien toimittaminen jne.) erikoistuneiden yritysten myynteinä tai kiinteiden pääomatavaroiden tuotoksena omaan käyttöön (ks. kohta 1.75).

Istutusten tuotoksesta omaan käyttöön tulisi kirjata:

a) tuotoksen arvon laskemista varten kohdan ”Istutukset” erään ”Omaan käyttöön tuotetut kiinteät pääomatavarat” joko vastaavien istutusten arvo, joka määritetään käyttämällä perushintaa sekä ajanjaksolle kuuluvaa tuotantokustannusten osuutta, tai ajanjaksolla kulutettujen tarvikkeiden (myös taimien) ja palvelujen arvoa;

b) välituotekäytön laskentaa varten välituotteina käytettyjen tavaroiden (myös taimien) arvot;

c) kiinteän pääoman bruttomuodostusta varten kohtaan ”Istutukset” arvo, joka saadaan laskemalla yhteen istutuksiin liittyvät ”Omaan käyttöön tuotetut kiinteät pääomatavarat” (toisin sanoen edellä kohdassa a mainittu erä) ja tämäntyyppiseen palkkiotyöhön erikoistuneiden yksiköiden istutustöiden tuotos;

▼B

k) Kiinteinä varoina käsiteltävät eläimet.

2.149 Kiinteän eläinpääoman bruttomuodostus koostuu seuraavista osatekijöistä:

— eläinten vuosikasvu (täysikasvuiseksi asti),

— eläinten hankinnat (tuonti) luovutuksilla vähennettynä (teurastukset ([1]) ja vienti),

— maatalousyksiköiden väliseen eläinten kauppaan liittyvät omistusoikeuden siirtokustannukset ([2]).

2.150 EKT 1995:n mukaan kiinteän eläinpääoman bruttomuodostus on vuotuisten hankintojen (luonnollinen kasvu ja tuonti), joihin sisältyy myös tuotos omaan käyttöön, ja eläinten luovutusten (teurastus ([3]), vienti tai muu loppukäyttö), välinen ero, johon lisätään omistusoikeuden siirtokustannukset ([4]). Kiinteän eläinpääoman bruttomuodostusta tapahtuu eläimen koko eliniän ajan. Ensinnäkin, kiinteän pääoman bruttomuodostus on pääsiassa eläimen luonnollista kasvua. Kun eläin tulee täysikasvuiseksi, eläinpääoman bruttomuodostusta mitataan enimmäkseen luovutuksin (myynnit teurastukseen tai vienti). Tuonti, vienti ja omistusoikeuden siirtokustannukset ovat kiinteän eläinpääoman bruttomuodostuksen sellaisia osatekijöitä, joita esiintyy eläimen koko käyttöiän ajan. Eläinten luonnollinen kasvu (ei siis kiinteän pääoman bruttomuodostus kokonaisuudessaan) on omaan käyttöön tuotetun kiinteän eläinpääoman maataloustuotantoa.

2.151 Kuten kohdassa 2.134 esitetään, kiinteän eläinpääoman bruttomuodostus on vain yksi varojen arvon muutoksen osatekijöistä. Kiinteän eläinpääoman bruttomuodostusta voidaan siksi yleensä mitata vain tarkastelemalla eläinten määrien muutoksia eläinluokittain kalenterivuoden keskihintaan arvotettuina (kvantitatiivinen menetelmä), jos seuraavat kolme ehtoa täyttyvät:

— nimellisiä hallussapitovoittoja (tai -tappioita) ei esiinny (toisin sanoen hinnan- ja eläinkannan muutosten on oltava tasaisia),

— ”volyymin muita muutoksia” ei esiinny (toisin sanoen ei esiinny esimerkiksi luonnonkatastrofeista johtuvia menetyksiä eikä luokittelumuutoksia),

— kiinteän pääoman kulumista ei esiinny (toisin sanoen eläinten arvon ei odoteta alenevan).

([1]) Teurastettaviksi tarkoitettujen eläinten myyntien (teurastamoissa tai maatilalla teurastettaviksi tarkoitetut eläimet sekä kaikki myynnit maatalouden ulkopuolisille yksiköille muihin taloudellisiin käyttötarkoituksiin kuin teurastukseen) käsittely kiinteiden varojen luovutuksena on yksinkertaistus kirjanpitomenettelystä, jota käytetään kirjattaessa kiinteitä varoja, joiden käyttötarkoitus on muuttunut. Kiinteinä varoina käsitellyt eläimet itse asiassa muunnetaan varastoina käsiteltäviksi kirjaamalla virta ”volyymin muiksi muutoksiksi” varojen volyymin muiden muutosten tilille (ks. kohta 2.136). Eläimet myydään varastojen muodossa, jolloin myynti on varaston vähennys eikä varojen luovutus.

([2]) Mikäli myynnit ja ostot ajoittuvat samalle tilinpitojaksolle. Jos näin ei ole, luovutus (tilikaudelle, jolloin myynti tapahtui) ja hankinta (tilikaudelle, jolloin osto tapahtui) kirjataan.

([3]) Mukana myös teurastukset omaan loppukäyttöön tai luontoissuorituksiin.

([4]) Maatilojen välistä siitoseläinten kauppaa ei kirjata tileille, ei edes välittäjän kautta tapahtuvaa (kun osto ja myynti ajoittuvat samalle tilikaudelle). Sitä vastoin omistusoikeuden siirtokustannukset (välittäjien palvelut, kaupan lisät, kuljetuskustannukset jne.) on sisällytettävä kiinteän eläinpääoman bruttomuodostuksen arvoon.

▼B

Toisessa laskentamenetelmässä (suora menetelmä) mitataan kuhunkin eläinluokkaan tehtyjen lisäysten ja poistojen virtoja vastaavin hinnoin. Hankintojen ja luovutusten lisäksi tämän menetelmän on otettava huomioon lisäykset (erityisesti syntymät) ja poistot maatiloilla.

2.152 Kiinteän eläinpääoman bruttomuodostusta ei siksi pääsääntöisesti voida laskea eläinten arvojen erotuksena tilinpitojakson alun ja lopun välillä. Kiinteän eläinpääoman bruttomuodostuksen laskentamenetelmä on suoraan riippuvainen eläinten arvon muutokseen (muu kuin kiinteän pääoman bruttomuodostus) liittyvien kolmen osatekijän, erityisesti kiinteän pääoman kulumisen, kirjaamis- ja mittaamismenetelmistä.

2.153 Eläimiin olisi teoriassa sovellettava kiinteän pääoman kulumista ([1]). Eläimiin liittyvä kiinteän pääoman kuluminen vastaa tuotantoon käytetyn eläimen tuottavuuden ennakoitua alenemista, joka puolestaan vaikuttaa eläimestä myöhemmin saatavan tulon nykyarvoon. Kun kuitenkin otetaan huomioon kiinteän pääoman kulumisen arvottamiseen liittyvät käytännön ongelmat (laskentaparametrien määrittely on erittäin monimutkaista, ks. kohdat 3.105 ja 3.106), tuotantoeläimille ei pidä laskea kiinteän pääoman kulumista.

2.154 Kiinteän eläinpääoman bruttomuodostus voidaan laskea eri menetelmin. Investointikertymämenetelmällä voidaan tarkimmin arvottaa kukin kohdassa 2.149 määritelty kiinteän pääoman bruttomuodostuksen osatekijä (toisin sanoen eläinten luonnollinen kasvu, tuonti, myynti teurastettavaksi, vienti ja omistusoikeuden siirtokustannukset). Menetelmää varten tarvitaan kuitenkin useita tietoja (kuten tuotantoeläinten hinnat niiden koko tuotantokauden ajalta). Myös eläinten tuotantokiertoon perustuvat menetelmät edellyttävät runsaasti tietoja. Tämän vuoksi on käytettävä yksinkertaisempaa menetelmää, vaikka se ei olisikaan yhtä tarkka.

2.155 Suositeltavassa menetelmässä käytetään epäsuoraa laskentatapaa ([2]), joka perustuu eläinten määrän muutoksen laskentaan ja seuraaviin oletuksiin:

— Eläinten hinnat ovat vakaat ja yleensä ennustettavissa, joten keskimääräistä vuosihintaa voidaan käyttää määrien arvottamiseen samalla, kun rajataan pois hallussapitovoitot/tappiot.

— Poikkeukselliset menetykset voidaan arvioida (määrät ja hinnat).

2.156 Kiinteän pääoman bruttomuodostus saadaan laskemalla yhteen seuraavat osatekijät:

Kiinteän pääoman bruttomuodostus =	Tilinpitojakson alun ja lopun välinen eläinten määrän muutos arvotettuna keskimääräiseen vuosihintaan P
	+ ”Teuraseläinvähennys”
	+ ”Muut tuotantoeläinten hävikit”
	+ Omistusoikeuden siirtokustannukset

([1]) SNA:ssa (kohta 6.185), toisin kuin EKT 1995:ssä (kohta 6.03), eläimille on laskettava kiinteän pääoman kuluminen.

([2]) Myös muita samaan tulokseen johtavia menetelmiä voidaan käyttää.

▼B

2.157 Termi ”teuraseläinvähennys” viittaa tuotantoeläinten arvon (hintaan, jota voidaan kutsua ”pääoman” hinnaksi) ja samojen eläinten teuraseläinarvon (toisin sanoen myyntihinta teurastamolle) väliseen eroon tuotantoeläimistä poistamisen ajankohtana.

2.158 Termiin ”muut tuotantoeläinten hävikit” sisältyvät kahdentyyppiset hävikit:

— täysikasvuisten tuotantoeläinten poikkeukselliset menetykset,

— tuotannossa kuolemaan asti (luonnollinen kuolema) pidettyjen eläinten arvo.

2.159 Kiinteän pääoman bruttomuodostuksen laskennassa kirjattavien hävikkien arvo vastaa jakson alun hintoihin arvotettujen eläinten arvon ja eläinten luovutusarvon välistä erotusta. Luovutukset arvotetaan teuraseläinten osalta myyntihintaan (toisin sanoen myynti tai oma loppukulutus), tai niiden arvo voi olla nolla, jos eläimillä ei ole taloudellista käyttöä (hylkytavara tms.).

2.160 Käsitteet ”muut tuotantoeläinten hävikit” ja ”teuraseläinvähennys” vastaavat virtoja, jotka kirjataan varallisuustaseen ”varojen volyymin muiden muutosten” tilille. Ne tarjoavat yhdyssiteen varojen arvon muutoksen eri osatekijöiden ja kiinteän pääoman bruttomuodostuksen välille ja takaavat yhdenmukaisuuden EKT 1995:n kanssa. Jos näitä eriä ei oteta huomioon, kiinteän eläinpääoman bruttomuodostus arvioidaan todellista pienemmäksi.

2.161 Omaan käyttöön tuotetun kiinteän eläinpääoman muodostus, joka vastaa eläinten luonnollista kasvua, johdetaan kohdassa 2.149 esitetystä kiinteän eläinpääoman bruttomuodostuksen määritelmästä ja sitä sovelletaan keskenkasvuisten eläinten luokkiin:

Tuotos omaan käyttöön = kiinteän pääoman bruttomuodostus + luovutukset (teurastukset ja vienti) – hankinnat (tuonti) ([1]) – (omistusoikeuden siirtokustannukset).

l) Aineelliset ja aineettomat kiinteät varat (muut kuin maatalouden varat)

2.162 Muut kuin maatalouden (istutukset ja eläimet) aineelliset ja aineettomat varat koostuvat seuraavista osatekijöistä:

— koneet ja muut tuotantohyödykkeet,

— kuljetusvälineet,

— maatalousrakennukset (muut kuin asuinrakennukset),

— muut (tietokoneohjelmistot jne.).

([1]) Tämä vähennys vastaa teoreettista tilannetta, jossa tuotantoeläinten tuonti kirjataan kiinteän pääoman bruttomuodostuksena. Käytännössä kaikkia maataloustoimialan tuomia eläimiä käsitellään varastojen muutoksina (ks. kohta 2.205).

▼B

2.163 Kiinteän pääoman bruttomuodostus vastaa näiden varojen hankintaa (uusia tilinpitojaksolla valmistettuja tai tuotuja varoja tai olemassa olevia varoja) vähennettynä siirroilla muille (maataloustoimialan tai muiden toimialojen) yksiköille. On syytä muistaa, että kahden maatalousyksikön välisen, samalla tilinpitojaksolla toteutuneen luovutustoimen yhteydessä nämä kaksi virtaa kumoavat toisensa, ja ainoastaan omistusoikeuden siirtokustannukset kirjataan asianmukaiseen kiinteiden varojen kohtaan.

2.164 Kun on kyse rakennelmista tai (myyntiin tarkoitetuista) pääomatavaroista, joiden tuotanto ulottuu usealle tilinpitojaksolle, tuotantojakson aikaisten töiden arvo on kirjattava tuottajan varaston muutoksiin keskeneräisinä töinä. Nämä (irtaimet tai kiinteät) tavarat kirjataan kiinteän pääoman bruttomuodostukseen vasta omistusoikeuden siirryttyä. Sitä vastoin, jos on kyse näiden tavaroiden tuotannosta omaan käyttöön, työt kirjataan koko tuotantojakson ajalta kiinteän pääoman bruttomuodostukseen (ks. kohta 2.025).

2.165 Varoja, joiden taloudellinen käyttötarkoitus muuttuu ilman, että niiden omistusoikeus muuttuu (kun esimerkiksi maatalousrakennusta käytetään muuhun tarkoitukseen kuin maataloustuotantoon), ei kirjata varojen luovutuksiin, vaan nämä muutokset kirjataan ”varojen volyymin muiden muutosten” tilille.

m) Maanparannukset

2.166 Valmistamattomien aineellisten varojen perusparannukset vastaavat etupäässä maanparannuksia (maan laadun parantaminen ja satotason nostaminen kastelun, salaojituksen, tulvasuojelun yms. avulla), ja ne olisi käsiteltävä samaan tapaan kuin muukin kiinteän pääoman bruttomuodostus. Koska maan hankintoja ja luovutuksia ei kirjata kiinteän pääoman bruttomuodostukseen (sillä ne ovat valmistamattomia varoja), maanparannuksiin tehdyt investoinnit kirjataan erilliseen kiinteän pääoman bruttomuodostukseen sisältyvään kohtaan.

2.167 Nämä investoinnit vastaavat menoja, jotka käytetään maanparannukseen ja maan muokkaamiseen muuta tuotantokäyttöä varten, lukuun ottamatta tavanomaisia ylläpitokustannuksia (ks. kohdat 2.127—2.129). Menojen on oltava maanviljelijöiden menoja, tai investoinnin tuloksen on tultava heidän omaisuudekseen. Kyseessä ovat etenkin infrastruktuuriin liittyvien töiden menot, kuten pellonraivaukseen, maan tasoittamiseen, salaojitukseen, kastelujärjestelmien asentamiseen tai hajanaisten maatilojen yhdistämiseen liittyvät kustannukset (ks. EKT 1995, kohta 3.106 ja SNA 93, kohdat 10.51—10.54).

n) Valmistamattomien varojen omistusoikeuden siirtokustannukset

2.168 Valmistamattomien varojen omistusoikeuden siirtokustannukset koskevat maatalousyksiköiden tekemiä maan ja valmistamattomien aineettomien varojen (patentoidut varat, tuotanto-oikeudet jne.) hankintoja. Näitä hankintoja ei kirjata kiinteän pääoman bruttomuodostukseen (vaan toiseen pääomatilin nimikkeeseen, koska kyse on valmistamattomista varoista). Ainoastaan (ostajan, ei myyjän) omistusoikeuden siirtokustannukset kirjataan kiinteän pääoman bruttomuodostukseen.

▼B

o) Tavarat ja palvelut, jotka eivät sisälly kiinteän pääoman bruttomuodostukseen

2.169 Kiinteän pääoman bruttomuodostukseen eivät sisälly seuraavat tavarat ja palvelut:

a) pientyökalut, työvaatteet, varaosat ja arvoltaan vähäiset (alle 500 euroa vuoden 1995 hintaan) laitteet, vaikka näiden tavaroiden tavanomainen käyttöikä olisi vuotta pidempi (ks. kuitenkin kohdat 2.125 ja 2.126). Koska nämä tavarat uusitaan säännöllisesti, ne kirjataan liikekirjanpitokäytännön mukaisesti välituotekäyttöön (ks. kohdat 2.105 ja 2.106);

b) tavanomaiset huolto- ja korjaustyöt (ks. kohdat 2.127—2.129) luokitellaan välituotekäytöksi;

c) tieteelliseen tutkimustoimintaan liittyvät palvelut sekä markkinatutkimus- ja mainospalvelut. Näiden palvelujen ostot sisältyvät välituotekäyttöön (ks. kohta 2.108 d);

d) kotitalouksien tarpeisiin hankitut kestävät tavarat: koska tavaroita ei käytetä tuotantotarkoituksiin, niitä käsitellään loppukulutuksena;

e) varastoina käsiteltävät eläimet: teuraseläimet, myös siipikarja;

f) kiinteiden varojen hallussapitovoitot ja -tappiot (jotka kirjataan uudelleenarvotustilille, ks. kohta 2.135);

g) katastrofien (kuten karjan kulkutautien) tai luonnonilmiöiden (tulvien, myrskyjen jne.) aiheuttamat kiinteiden varojen menetykset (ks. kohdat 2.045 ja 2.136).

2.170 Sellaisten kiinteiden pääomatavaroiden arvo, jotka ovat samanaikaisesti ammatti- ja yksityiskäytössä (kuten autot), kirjataan näiden kahden käyttömahdollisuuden mukaisesti eli osaksi kiinteän pääoman bruttomuodostuksena ja osaksi loppukulutuksena.

2. **Varastojen muutos**

a) Varastojen ja niiden muutoksen määrittely

2.171 Varastot käsittävät kaikki tavarat, jotka eivät kuulu kiinteään pääomaan ja jotka ovat tiettynä ajankohtana tuottajayksiköiden hallussa. Varastot voivat olla kahden tyyppisiä: tuotantopanosten ja tuotteiden varastoja.

— Tuotantopanosten varastot koostuvat raaka-aineista ja tarvikkeista, joita käytetään myöhempänä ajankohtana tuotantoprosessin välituotteina. Normaalisti kyseisten tuotteiden käyttö lasketaan korvaavista ostoista (tai muista hankinnoista) ja varastojen muutoksesta viiteajanjaksolla (ks. kohta 2.021).

— Tuotteiden varastot ovat tuottajien valmiiden tuotteiden ja keskeneräisten töiden varastoja. Ne otetaan huomioon tuotosta laskettaessa. Tuotteiden varastot käsittävät:

— toimialan valmiit tuotteet: tavarat, joita tuottaja ei enää aio jalostaa ennen niiden toimittamista muihin taloudellisiin tarkoituksiin. Maataloudessa niihin sisältyvät kasvinviljelytuotteet, oliiviöljy, rypälemehu, eläintuotteet sekä muut kuin maatalouden valmistamat tavarat, jotka ovat tulosta maataloudesta erottamattomista sivutoiminnoista,

▼B

— keskeneräiset työt: tuotanto, jota ei ole vielä saatettu päätökseen. Maatalouden taloustileillä keskeneräiset työt sisältävät viinin, teuraseläimet, broilerit ja muun siipikarjan (myös tuotantoeläiminä käytetyn siipikarjan) ja muut eläimet, lukuun ottamatta kiinteänä pääomana käsiteltäviä eläimiä. On syytä huomata, että kasvamassa olevia viljelykasveja (ks. kohta 2.012) ei pidetä keskeneräisten töiden varastoina vuositilinpidossa.

2.172 Euroopan maataloudessa on perusteltua jättää kirjaamatta kasvamassa olevat viljelykasvit keskeneräisinä töinä, sillä valtaosalla viljelykasveista tuotantokierto on tilikautta lyhyempi. Lisäksi viljelykasvien kirjaaminen sadonkorjuun ajankohtana sallii riittävän yhdenmukaisuuden tuotantokustannusten kanssa analysoitaessa toiminnasta saatuja tuloja (ks. kohta 2.012). Kun sadonkorjuu-, maanmuokkaus- ja kylvötyöt on tehty eri viiteajanjaksojen aikana, sen jakson tilit, jonka aikana kustannukset ovat syntyneet, näyttävät kirjanpidollista tappiota, ja sadonkorjuuajanjakson tilit puolestaan kirjanpidollista voittoa. Tämä kirjanpitomenetelmä on kuitenkin hyväksyttävissä, sillä jos olosuhteet pysyvät samoina vuodesta toiseen, likimääräinen tasapaino saavutetaan siten, että tietyn kauden menot tasoittuvat edellisestä sadosta saatavilla tuloilla. Vain huomattavien tuotannon muutosten tai erittäin huonon sadon seurauksena tämä menojen tasoittuminen jää toteutumatta. Tällaisissa tilanteissa voidaan ilmoittaa tuotoksen kirjaaminen keskeneräisinä töinä (katso myös kohta 2.013).

2.173 On syytä huomata, että palveluja ei kirjata varastoihin, lukuun ottamatta niitä, jotka sisältyvät varastoitujen tavaroiden ostajan arvoon.

2.174 EKT 1995:n mukaan varastojen muutokset mitataan vähentämällä varastoon lisättyjen tavaroiden arvosta varastosta poistettujen tavaroiden arvo sekä varastoitujen tavaroiden kuluvan kauden toistuvat hävikit.

b) Varastojen muutosten kirjausajankohta ja arvottaminen

2.175 Varastoon lisätyt erät on arvotettava lisäämisajankohdan ja varastosta poistetut erät poistamisajankohdan hintoihin. Varastoon lisättyjen ja sieltä poistettujen erien kirjausajankohdan (sekä arvottamisen) on oltava yhdenmukainen muiden tuotetaloustoimien (tuotos ja välituotekäyttö) kirjausajankohdan (ja arvottamisen) kanssa.

2.176 Varastojen muutosten (jotka koostuvat valmiiden tuotteiden tai keskeneräisten töiden lisäyksistä ja poistoista sekä toistuvista hävikeistä) arvottamisessa on käytettävä perushintaa. Varastoitavien keskeneräisten töiden arvottamisessa käytettävä hinta olisi sen sijaan arvioitava soveltamalla jakson loppuun mennessä aiheutuneiden tuotannon kokonaiskustannusten osaa samankaltaisen valmiin tuotteen perushintaan. Keskeneräisinä töinä kirjattavien lisäysten arvo voidaan vaihtoehtoisesti arvioida käyttämällä tuotantokustannusten arvoa, johon lisätään ennakoitu toimintaylijäämä tai (arvioitu) sekatulo (ks. EKT 1995, kohdat 3.51 ja 3.52).

▼B

2.177 EKT 1995 suosittelee varastoitavien ja varastosta poistettavien erien kirjaamiseksi investointikertymämenetelmää. Menetelmää ei kuitenkaan aina voida soveltaa, koska varastoitavista ja varastoista poistettavista eristä on vaikea saada tietoja. EKT 1995:ssä pyritään kuitenkin noudattamaan investointikertymämenetelmää, joten se suosittelee ”kvantitatiivista” menetelmää, jossa varastojen muutokset lasketaan tilinpitojakson alun ja lopun varastomäärien erotuksena. Erotus arvotetaan kyseisen jakson keskihintoihin. Menetelmää voidaan kuitenkin soveltaa vain, jos hinnat pysyvät vakaina tarkasteluajanjaksolla tai jos hinnat ja varastoidut tavaramäärät nousevat ja laskevat tasaisesti tilinpitojakson aikana.

2.178 ”Kvantitatiivista menetelmää” ei voida soveltaa kasvinviljelytuotteisiin tuotantoprosessista sekä kysynnän ja tarjonnan rakenteesta johtuvan hintojen ja määrien vaihtelun vuoksi. Tämä maatalouden erityisongelma myönnetään myös EKT 1995:ssä (ks. kohta 3.124 c).

2.179 Olisi myös otettava huomioon, että kohdan 2.174 määritelmän mukainen varastojen muutos on vain eräs osatekijä varastojen arvon muutoksessa tilinpitojakson alun ja lopun välillä. Varastoitujen varojen aloitus- ja päätöstaseet nivoutuvat tilinpidossa toisiinsa seuraavasti:

jakson lopun varastojen arvo tilikauden lopussa voimassa oleviin hintoihin	
– jakson alun varastojen arvo tilikauden alussa voimassa oleviin hintoihin =	varastojen muutos (varastoon lisätyt erät - varastosta poistetut erät - toistuvat hävikit)
	+ nimelliset hallussapitovoitot (vähennettynä hallussapitotappioilla)
	+ volyymin muut muutokset

2.180 Näitä nimellisiä hallussapitovoittoja ja -tappioita sekä volyymin muita muutoksia ([1]) ei tule sisällyttää tuotoksen mittaamiseen (ts. uudelleenarvotustilille), vaan ne on sisällytettävä varojen muiden muutosten tilille (ts. varojen volyymin muiden muutosten tilille).

2.181 Maatalouden taloustileillä varastojen muutoksen arvottaminen on vaikeinta kasvinviljelytuotteiden osalta. Nämä maataloustuotteet ovat itse asiassa kausituotteita, jotka varastoidaan vasta sadonkorjuun jälkeen ja joiden poistaminen varastosta ulottuu usealle sadonkorjuun jälkeiselle kuukaudelle ja jatkuu usein seuraavalle tilinpitovuodelle. Lisäksi näiden tuotteiden hinnat voivat vaihdella huomattavasti eri ajanjaksoina ja jopa samalla ajanjaksolla.

([1]) Volyymin muilla muutoksilla tarkoitetaan yleensä poikkeuksellisten tapahtumien (kuten luonnonkatastrofien) tuhoamia tavaroiden varastoja. Toistuvat hävikit sisältyvät varastosta poistuviin tavaroihin.

▼B

c) Eläinkannan ja eläintuotteiden varastojen muutos

2.182 Eläinkannan muutosten arvottamisessa ei ole kovinkaan tärkeää se, onko eläimet kasvatettu samassa maassa syntymästään alkaen vai onko ne tuotu nuorina ulkomailta kasvatettaviksi ja lihotettaviksi. Silloin kun maatila ottaa haltuunsa tuodut eläimet ja jatkaa niiden kasvattamista kansallisalueella, eläimet ”kansallistetaan” ja sulautetaan näin osaksi kotimaista tuotosta.

2.183 Kun eläinkannan muutosta arvioidaan viiteajanjakson lopussa, on tärkeää erottaa varastoina käsiteltävät eläimet kiinteinä varoina käsiteltävistä eläimistä (ks. kohdat 2.140 ja 2.202). Perushintaisena arvona tulisi ensimmäisessä tapauksessa pitää tuotantokustannusten summaa, joka kattaa keskimääräisen eläimen tuotantokustannukset eri eläinluokilla sen elinajalta viitevuoteen asti (viitevuosi mukaan luettuna) ja johon on lisätty arvioitu toimintaylijäämä tai arvioitu sekatulo (ks. kohta 2.176). Jos eläin on alun perin tuotu kansallisalueelle, tuontiajankohdan ostajan hinnan voidaan katsoa edustavan kyseiseen ajankohtaan mennessä kertyneiden tuotantokustannusten summaa.

2.184 Koska eläinten hinnat kehittyvät yleensä tasaisesti, eläinten varastojen muutos on mahdollista arvottaa käyttämällä yksinkertaista arviomenetelmää, jossa ei oteta huomioon nimellisiä hallussapitovoittoja (hallussapitotappioilla vähennettynä). Menetelmässä kunkin eläinluokan tilikauden alun ja lopun välinen eläinkannan määrän muutos kerrotaan koko tilikauden kattavalla keskihinnalla.

d) Kausituotteiden varastojen muutokset

2.185 Kausituotteet (ks. kohdat 2.178 ja 2.181) ovat tuotteita, joille kvantitatiivinen menetelmä ei ole hyvä investointikertymämenetelmän likimääräinen vastine, koska kausituotteiden hintojen ja määrien vaihtelu on epäsäännöllistä. Kvantitatiivisen menetelmän soveltaminen saattaisi johtaa siihen, että nimelliset hallussapitovoitot tai -tappiot sisällytetään varastojen muutosten laskentaan. Ratkaisuna voisi olla varastojen muutosten mittaaminen viiteajanjaksoa lyhyemmiltä jaksoilta (esimerkiksi neljännesvuosittain), joiden aikana hintakehitys ja määrien vaihtelut olisivat tasaisempia. Tämäntyyppisen menetelmän soveltaminen on kuitenkin usein hankalaa perustietojen puuttuessa.

2.186 Toinen kausituotteiden varastojen arvottamismenetelmä on tarkastella varastoitujen tavaroiden hintakehitystä. Tavaran hinta voi muuttua varastoinnin aikana ainakin kolmesta syystä (ks. SNA 93, kohta 6.105):

— tavaran fyysiset ominaisuudet voivat parantua tai heikentyä ajan mittaan,

— kausitekijät saattavat vaikuttaa tavaran tarjontaan tai kysyntään ja aiheuttaa säännönmukaisia ja ennakoitavissa olevia muutoksia hintoihin vuoden mittaan ilman, että tavaran fyysiset ominaisuudet välttämättä muuttuvat,

— esimerkiksi inflaatio tai muut yleiset tekijät saattavat johtaa tavaran hinnan muutokseen ilman, että sen fyysiset tai taloudelliset ominaisuudet muuttuvat ajan myötä.

▼B

2.187 Tuotteiden varastointihinnan ja varastosta poistamisen aikaisen hinnan välisen erotuksen tulisi kahdessa ensimmäisessä tapauksessa heijastaa varastoinnin tuottamaa lisää tuotoksen arvoon (ks. SNA 93, kohta 6.106), koska useita kuukausia sadonkorjuun jälkeen varastosta poistettavat tuotteet eroavat varastoiduista tuotteista taloudelliselta kannalta. Tämäntyyppistä tuotteiden arvonnousua ei tulisi katsoa nimelliseksi hallussapitovoitoksi (ks. SNA 93, kohta 12.70).

2.188 Varastojen arvonmuutoksen eri osatekijöiden ja varastoitujen tuotteiden hinnanvaihteluun vaikuttavien eri tekijöiden vuoksi suositellaan kahden menetelmän käyttöä, etenkin koska hallussapitovoittoja ja -tappioita on vaikea rajata pois kausituotoksen arvottamisesta. Menetelmät eroavat toisistaan varastointitoiminnon tulkinnassa sekä siinä, milloin varastoitujen tavaroiden varastoinnista johtuva arvon muutos on kirjattava. Ensimmäinen menetelmä on vertailumenetelmä, jota on syytä soveltaa maatalouden kausituotteiden tuotoksen ja niiden varastomuutosten arvottamisessa. Toista menetelmää voidaan soveltaa erityistapauksissa (pääasiassa sellaisiin tuotteisiin, joiden hintakehitystä on vaikea ennustaa).

2.189 Vertailumenetelmässä varastojen muutos määritellään tietyn vuoden tuotoksen arvon ja saman vuoden myyntien (ja muun käytön) arvon väliseksi erotukseksi ([1]). Menetelmä perustuu oletukseen, jonka mukaan varastot ovat tyhjentyneet markkinointivuoden päättyessä (seuraavan kalenterivuoden ensimmäisen vuosipuoliskon loppuun mennessä). Satona korjattu kokonaistuotos arvotetaan menetelmässä suoraan vuonna t käyttämällä markkinointivuoden (t/t+1) painotettua keskihintaa ja vähentämällä näin arvotetusta kokonaistuotoksesta sadonkorjuuvuotta vastaavan kalenterivuoden t kokonaismyyntien (ja muun käytön) arvo ([2]) hintoihin, jotka ovat käytössä myyntien (tai muun käytön) ajankohtana.

2.190 Menetelmässä varastointitoimintoa pidetään siis tavaroiden hintaa varastoinnin aikana nostavana tekijänä, joten varastointitoiminto ja toiminnon vaikutus tuotteiden hintaan erotetaan menetelmässä toisistaan. Varastoinnista johtuva arvonnousu ”käytetään etukäteen”, koska se kohdennetaan vuoden t tuotokseen (toisin sanoen sadonkorjuuvuoden tuotokseen, vaikka myynnit jakautuisivat kahdelle kalenterivuodelle). Hintakehitys voidaan ennakoida melko varmasti, koska se on seurausta melko säännöllisistä ja helposti ennustettavista muutoksista (ks. kohta 2.186).

2.191 Vertailumenetelmän soveltamisen ansiosta voidaan minimoida nimellisten hallussapitovoittojen ja -tappioiden sisältyminen tuotoksen mittaukseen. Menetelmän avulla voidaan varmistaa, että tuotoksen arvo ja määrä lasketaan yhdenmukaisella tavalla ja ettei tuotosta tarvitse kirjata keskeneräisten töiden perusteella (jolloin tarvitaan tietoja varastojen määristä ja hinnoista kalenterivuoden alussa ja lopussa). Menetelmä myös helpottaa tilien laatimista kiinteisiin hintoihin.

([1]) Tässä käytetään tuotoksen jakoa myynteihin (ja muuhun käyttöön) sekä varastojen muutoksiin.

([2]) Vastaava tulos saadaan kirjaamalla myynnit puolivuosittain ja laskemalla viitevuoden t tuotos siten, että vuoden t jälkimmäisen vuosipuoliskon myynteihin lisätään vuoden t+1 ensimmäisen vuosipuoliskon myynnit.

▼B

2.192 Toista menetelmää suositellaan käytettäväksi sellaisissa erityistapauksissa, joissa tuotteiden hinnat ovat vaikeasti ennustettavissa (kuten hedelmien, vihannesten, perunoiden ja oliiviöljyn), ja joissa maatiloilla varastoidut tuotemäärät ovat taloudellisesti merkittäviä. Nimellisiä hallussapitovoittoja ja -tappioita ei tässä menetelmässä rajata yhtä tiukasti pois tuotosta laskettaessa kuin menetelmäsuosituksessa, ja varastointitoimintoa pidetään siinä tuotantoprosessin ajallisena jatkeena. Varastoitujen tuotteiden hinnannousut otetaan huomioon viiveellä ja kohdennetaan sille vuodelle, jona tuotteet varastoidaan.

2.193 Tämän toisen menetelmän mukaan kausituotteiden tuotos saadaan suoraan laskemalla yhteen myynnit, muu käyttö ja varastojen muutokset. Varastojen muutokset arvioidaan arvottamalla tilikauden alun ja lopun varastot niiden käypiin hintoihin.

2.194 On syytä huomata, että nämä kaksi menetelmää poikkeavat toisistaan varastojen muutosten mittaamisessa mutta eivät myyntien arvottamisessa (myynnit arvotetaan varastosta poistumisen ajankohdan perushintoihin).

e) Viinin varastojen muutokset (samalla tilalla tuotetuista rypäleistä valmistettu viini)

2.195 Viini on tuote, joka yleensä varastoidaan useiksi vuosiksi kypsymään. Viinin laatu muuttuu varastoinnin aikana. Viinin varastointia maatilalla voidaan pitää viinin valmistusprosessin jatkeena, sillä varastosta poistuva viini on erilaista kuin varastoitava viini. Varastoitua viiniä on siis syytä pitää keskeneräisenä työnä ja todettua arvonnousua tuotoksen lisäyksenä, jota mitataan ajan myötä jatkuvasti.

2.196 Viinin arvon muutos voi johtua kolmesta tekijästä: laadun muutoksesta, tarjonnan ja kysynnän rakenteen muutoksista (toisin sanoen nuorten ja kypsyneiden viinien välisistä suhteellisista hinnoista) ja yleisestä hintojen noususta. Kahdesta ensimmäisestä tekijästä johtuvat viinin arvon muutokset on otettava huomioon tuotoksen laskennassa, kun taas yleisestä viinin hintojen noususta johtuvan viinin hinnannousun ei pitäisi heijastua tuotannon arvoon, vaan sitä olisi käsiteltävä hallussapitovoittona (joka kirjataan uudelleenarvotustilille).

2.197 Viinin arvon nousu olisi kirjattava tuotoksen arvoon säännöllisesti koko viinin kypsymisprosessin ajan. Tätä varten vaaditaan kuitenkin paljon viinivarastoja koskevaa rakennetietoa, joka perustuu viinin tuotantovuosiin, laatuun, tuotantoalueeseen ja eri viinien hintakehitykseen. Koska näitä tietoja ei yleensä ole saatavilla jäsenvaltioissa, on kehitetty kaksi käytännön menetelmää, joiden avulla viinin kypsymisen aikaansaama viinin arvonnousu voidaan likimain arvioida maatalouden taloustileillä. Vaikka menetelmät eivät ole käsitteiltään kovin täsmällisiä, niitä voidaan silti nykytilanteessa pitää hyväksyttävinä, kun otetaan huomioon tietojen saatavuus. Kunkin jäsenvaltion valinta on riippuvainen sen viininvalmistusteollisuuden rakenteesta ja tilastojärjestelmästä.

▼B

2.198 Viinin kypsymisen aikaansaaman arvonnousun huomioon ottaminen ennalta: Ensimmäisessä menetelmässä tuottajan varastoihin kypsymään tuleva uusi viinierä arvotetaan käyttämällä jälkimmäisellä vuosipuoliskolla todettuja kypsyneiden viinien myyntihintoja. Odotettavissa oleva arvonnousu siis ennakoidaan satovuoden tuotoksessa. Arvonnousu on vain osittaista, koska viinejä ei arvoteta niiden todelliseen myyntihintaan, vaan muiden samantyyppisten mutta kypsyneempien viinien hintaan. Varastoon kypsymään tulevien viinierien arvottamisessa käytetyn hinnan ja niiden todellisen myyntihinnan erotusta ei kirjata tuotoksen arvoon, koska se tulkitaan hallussapitovoitoksi (erotukseen sisältyy inflaatiovaikutuksia). Koska menetelmässä ei tehdä eroa varastoitujen tai myytyjen viinien satovuosien välillä, laatuviinimarkkinoiden oletetaan olevan yhtenäiset eriikäisten viinien osalta.

2.199 Viinin kypsymisen huomioon ottaminen viipeellä: Toisessa menetelmässä varastoitavat viinierät arvotetaan rypäleiden korjuuajankohtana voimassa olevaan ”kypsymättömien” viinien hintaan ja lisäys (toisin sanoen kypsymisestä johtuva hinnannousu, johon ei sisälly yleisen hintakehityksen vaikutusta viinin hintaan) kirjataan keskeneräisiin töihin vasta kypsyneen viinin myyntihetkellä. Koska myynnit arvotetaan vuoden keskihintaan, satovuoden ja myyntivuoden välinen arvonnousu kirjataan kokonaisuudessaan myyntivuoden tuotokseen (ei siis useammalle ajanjaksolle jaettuna). Menetelmä edellyttää enemmän tietoja viinivarastojen rakenteesta, koska siinä oletetaan, että varastojen jakauma (ja varastosta poistuvien tuotteiden määrä) tiedetään joka satovuodelta. Menetelmän avulla voidaan kuitenkin saada tarkempi käsitys eri vuosikertojen myynneistä ja varastoista.

2.200 Kumpikaan edellä kuvatuista käytännön menetelmistä ei salli viinin kypsymisestä johtuvan arvonnousun jakamista ajan suhteen, sillä toinen niistä kirjaa arvonnousun ennakolta ja toinen viipeellä. Epäkohtaa voidaan kuitenkin pitää melko pienenä molemmissa tapauksissa, jos kypsyneen viinin tuotannossa oletetaan olevan tiettyä ajallista vakautta. Ensimmäinen menetelmä on suositeltavampi silloin, kun viinin keskimääräinen kypsymisajanjakso on lyhyt.

3. Eläinten kirjaaminen kiinteän pääoman bruttomuodostukseen tai varastojen muutoksiin

2.201 Kuten kohdissa 2.140 ja 2.151 on mainittu, eläinmäärien muutokset (maataloustilastollisiin tarkoituksiin) kirjataan eläintyypin mukaan joko kiinteän pääoman bruttomuodostuksena tai varastojen muutoksena.

a) Määritelmä

2.202 Eläinpääoman bruttomuodostus koskee sellaisia eläimiä, toisin sanoen kiinteitä varoja, joita käytetään toistuvasti ja jatkuvasti tuotantoprosessissa. Eläimet kasvatetaan tuotosta varten, jonka ne antavat säännöllisesti. Näihin eläimiin sisältyvät muun muassa siitoseläimet, lypsykarja, työeläimet, lampaat ja muut villantuotantoa varten kasvatetut eläimet. Varastoina käsiteltävät eläimet sitä vastoin ovat kuluvalla tai edellisellä tilinpitojaksolla tuotettuja eläimiä, joita pidetään myyntiä tai muita myöhempiä tuotantotarkoituksia varten. Ne sisältävät lihan vuoksi kasvatetut eläimet kuten teuraseläimet ja siipikarjan.

▼B

b) Eläinten tuonnin kirjaaminen

1. Kiinteinä varoina käsiteltävät eläimet:

2.203 Jos eläimet voidaan tuontihetkellä selkeästi tunnistaa kiinteiksi varoiksi, ne kirjataan vain kiinteän pääoman bruttomuodostukseen hankintoina (ks. kohdat 2.149 ja 2.150). Luonnollisesti vain maataloustoimialan ostamat eläimet kirjataan maatalouden kiinteän pääoman bruttomuodostukseen, johon ei esimerkiksi kirjata yksityiskäyttöön ostettuja ratsuhevosia tai muuhun käyttötarkoitukseen hankittuja eläimiä.

2. Varastoina käsiteltävät eläimet:

2.204 Jos eläimet sitä vastoin voidaan tuontihetkellä selkeästi tunnistaa varastoina käsiteltäviksi eläimiksi (esimerkiksi teuraseläimet), niiden tuonti katsotaan lisäykseksi keskeneräisten töiden varastoon, joten se on vähennettävä myynneistä (negatiiviset myynnit) tuotoksen laskennassa (ks. kohta 2.069).

3. Noudatettava käytäntö:

2.205 Näitä kahta eläinluokkaa on käytettävissä olevien tietolähteiden perusteella usein vaikea erottaa selkeästi toisistaan. Kaikkien tuotujen eläinten arvo (kiinteiksi varoiksi tai varastoiksi luokitellut eläimet lukuun ottamatta välittömästi teurastettavia eläimiä) on tämän vuoksi vähennettävä myynneistä tuotoksen laskennassa. Jos ne jossakin vaiheessa siirretään tuotantoeläinten joukkoon (eli kiinteisiin varoihin), ne kirjataan omaan käyttöön tuotettuina kiinteinä pääomatavaroina sillä viiteajanjaksolla, jona siirto toteutetaan (samaan tapaan kuin kotimaassa tuotetut ja kasvatetut eläimet, jotka siirretään tuotantoeläinten joukkoon) (ks. kohdat 2.069 ja 2.070).

2.206 On syytä huomata, että suoraan teurastettaviksi tuodut eläimet kirjataan kotimaisten teurastamojen tuontina, eikä niitä kirjata maatalouden taloustileille, koska nämä tilit kuvaavat ainoastaan kotimaista maataloustuotosta.

c) Maatalousyksiköiden välisen eläinten kaupan kirjaaminen

2.207 Kiinteiksi varoiksi luokitellut eläimet: Näiden eläinten kauppa kirjataan kiinteän pääoman bruttomuodostukseen kiinteiden varojen hankintoina ja luovutuksina (omistusoikeuden siirtokustannukset kirjataan ostajan hintaan). Jos osto ja myynti ajoittuvat samalle tilikaudelle, virrat kumoavat toisensa, ja kiinteän pääoman bruttomuodostukseen kirjataan ainoastaan omistusoikeuden siirtoon liittyvät palvelut (ks. kohta 2.068).

2.208 Varastoina käsiteltävät eläimet: Myynnit ja ostot kirjataan vain silloin, kun ne ajoittuvat kahdelle eri tilikaudelle. Kauppaan liittyvät palvelut, jotka sisältyvät ostajan hintaan, on vähennettävä kokonaistuotoksesta, jos kauppa ajoittuu samalle tilinpitojaksolle (ks. kohta 2.067).

2.209 Koska maatalousyksiköiden väliseen eläinten kauppaan ja eläinten tuontiin sovelletaan erityismenettelyä, nimikkeeseen ”Eläimet ja eläintuotteet” ei sisälly välituotekäyttöä.

▼B

d) Muut kuin maatalouseläimet

2.210 Kilpahevosten, ratsuhevosten, koirien, kissojen, häkkilintujen, eläintarhojen ja sirkusten eläinten sekä härkätaisteluissa käytettävien härkien kasvatus sisältyy maataloustoimialan määritteleviin toimintoihin siitä riippumatta, kasvatetaanko eläimiä siitoseläimiksi, lihantuotantoon, vapaa-ajan käyttöön vai urheilutarkoituksiin (ks. kohta 1.78). Näiden eläinten käyttö palvelujen tuottamiseen sisältyy maataloustoimialaan ainoastaan silloin, kun maatalousyksikkö harjoittaa kyseisiä toimintoja erottamattomina sivutoimintoina. Maataloustoimintaa ainoastaan vapaa-ajan toimintana harjoittavien yksiköiden harjoittamaa muiden kuin maatalouseläinten kasvatusta ei pidetä maataloustoimialaan kuuluvana toimintona (ks. kohta 1.24).

2.211 Kyseisiä eläimiä voidaan myydä:

— kotitalouksille, jolloin näihin eläimiin liittyvät myynnin jälkeiset taloustoimet eivät sisälly maatalouden taloustileille,

— muille toimialoille: esimerkiksi vahtikoira, sirkuseläin tai kilpahevonen, jotka tässä tapauksessa kuuluvat ostajatoimialan kiinteän pääoman muodostukseen.

III JAKOTALOUSTOIMET JA MUUT VIRRAT

A MÄÄRITELMÄ

3.001 Jakotaloustoimet ovat taloustoimia,

— jotka jakavat tuotantoprosessin synnyttämän arvonlisäyksen työvoiman, pääoman ja julkisyhteisöjen kesken,

— joissa tuloja ja varallisuutta jaetaan uudelleen.

3.002 EKT 1995:ssä erotetaan toisistaan tulonsiirrot ja pääomansiirrot. Viimeksi mainitut ovat pikemminkin säästöjen tai varallisuuden kuin tulojen uudelleenjakoa.

3.003 Koska maatalouden taloustilit ovat toimialan tilejä, ainoastaan tietyt jakotaloustoimet selostetaan tässä luvussa. Tärkeimmät näistä jakotaloustoimista ovat ne, jotka kirjataan tulojen ensijaon tileille, erityisesti tulonmuodostustilille ja yrittäjätulon tilille (ks. maatalouden taloustilien tilikokonaisuus, kohdat 1.38—1.48). Tulonmuodostustilillä nämä jakotaloustoimet liittyvät muihin tuotantoveroihin, muihin tuotantotukipalkkioihin sekä palkansaajakorvauksiin. Yrittäjätulon tilillä ne vastaavat tiettyjä omaisuustulon tyyppejä (erityisesti maanvuokria, korkoja ja vakuutuksenottajien omaisuustuloa). Tilille kirjataan myös jakotaloustoimet, jotka vastaavat pääomatilin investointiavustuksia ja muita pääomansiirtoja.

▼B

3.004 Tileille eivät sisälly tietyt omaisuustuloihin (etupäässä osinkoihin ja muihin yhtiöiden jakamiin tuloihin) eivätkä tulo- ja varallisuusveroihin liittyvät jakotaloustoimet. Kyseisten taloustoimien kirjaaminen on tilastollisesti mahdollista ja järkevää vain, kun tarkastellaan institutionaalisten yksiköiden ryhmiä, kuten sektoreita ja alasektoreita (ks. kohta 1.06).

B YLEISSÄÄNNÖT

1. **Viiteajanjakso**

3.005 Maatalouden tilinpidon viiteajanjakso on kalenterivuosi.

2. **Yksiköt**

3.006 Arvot on ilmaistava kansallisena rahayksikkönä miljoonina.

3. **Jakotaloustoimien kirjausajankohta**

3.007 Kuten kohdassa 2.008 selvitettiin, EKT 1995:ssä jakotaloustoimet kirjataan suoriteperusteisesti, toisin sanoen kirjausajankohtana käytetään taloudellisen arvon, saamisen tai velan syntymisen, muuntamisen, mitätöimisen tai lakkaamisen ajankohtaa, ei siis maksun todellista suoritusajankohtaa. Tätä kirjausperiaatetta (joka perustuu oikeuksiin ja velvoitteisiin) sovelletaan kaikkiin virtoihin, jotka voivat olla rahamääräisiä tai muita kuin rahamääräisiä virtoja tai yksiköiden välisiä tai niiden sisäisiä virtoja. Tietyt poikkeukset voivat kuitenkin käytännön syistä olla perusteltuja.

3.008 Seuraavassa on lueteltu erityyppisten jakotaloustoimien kirjausajankohdat.

a) Palkansaajakorvaukset

3.009 Bruttopalkat ja -palkkiot sekä (työnantajien) todelliset sosiaaliturvamaksut kirjataan sille ajanjaksolle, jona työ on tehty. Lisäpalkkioiden ja muiden poikkeuksellisten maksujen kirjausajankohtana käytetään kuitenkin niiden erääntymisajankohtaa (ks. EKT 1995, kohta 4.12).

b) Tuotantoverot ja tuotantotukipalkkiot

3.010 Tuotantoverojen kirjausajankohtana käytetään sellaisten toimintojen, taloustoimien tai muiden tapahtumien ajankohtaa, joista veron maksuvelvoite syntyy (ks. EKT 1995, kohta 4.26). Myös tukipalkkioiden kirjausajankohtana käytetään tukipalkkion perusteena olevan taloustoimen tai tapahtuman (tuotanto, myynti, tuonti jne.) ajankohtaa (ks. EKT 1995, kohta 4.39).

c) Omaisuustulot

3.011 Korko kirjataan sille tilikaudelle, jona se erääntyy maksettavaksi siitä riippumatta, maksetaanko se tosiasiassa vai ei (ks. EKT 1995, kohta 4.50 alkaen). Se kirjataan ikään kuin sitä kertyisi pääomalle jatkuvasti. Myös maanvuokrat kirjataan ajanjaksolle, jona ne erääntyvät maksettaviksi (ks. EKT 1995, kohta 4.75).

d) Pääomansiirrot

3.012 Pääomansiirtojen (investointiavustusten ja muiden pääomansiirtojen) kirjausajankohtana käytetään ajankohtaa, jona maksu on suoritettava (tai luontoismuotoisten pääomansiirtojen tapauksessa ajankohtaa, jona varojen omistusoikeus siirtyy tai velkoja mitätöi velan) (ks. EKT 1995, kohdat 4.162 ja 4.166).

▼B

4. **Arvonlisäystä koskevia yleisiä huomioita**

3.013 Arvonlisäys on tuotantotilin tasapainoerä. Se on tuotoksen arvon ja välituotekäytön arvon erotus (riippumatta käytetystä tuotoksen käsitteestä, sillä välituotekäyttö muuttuu sen mukaisesti). Se on yksi tärkeimmistä kansantalouden ja sen toimialojen tuottavuuden mittaimista. Se voidaan ilmoittaa bruttona (arvonlisäys, brutto) tai nettona (arvonlisäys, netto), toisin sanoen ennen kiinteän pääoman kulumisen vähentämistä tai sen vähentämisen jälkeen. Nettona ilmoitettu arvonlisäys on tulonmuodostustilin ainoa resurssi. Nettomääräinen arvonlisäys arvotetaan tuotoksen (perushintaan) ja välituotekäytön (ostajan hintaan) arvottamisessa sovellettavan menetelmän mukaisesti perushintaan.

3.014 Kun perushintaan arvotetusta arvonlisäyksestä vähennetään muut tuotantoverot ja kun siihen lisätään muut tuotantotukipalkkiot, saadaan arvonlisäys tuotantokustannushintaan. Nettoarvonlisäys tuotantokustannushintaan muodostaa tuotannontekijöiden tulon.

C PALKANSAAJAKORVAUKSET

(Ks. EKT 1995, kohdat 4.02—4.13)

3.015 Palkansaajakorvaukset määritellään työnantajan työntekijälle maksamiksi rahamääräisiksi tai luontoismuotoisiksi kokonaiskorvauksiksi tilinpitojakson aikana tehdystä työstä. (EKT 1995, 4.02). Palkansaajakorvauksiin sisältyvät:

— bruttopalkat ja -palkkiot (rahana maksetut ja luontoismuotoiset),

— työnantajan sosiaaliturvamaksut (todelliset ja laskennalliset).

3.016 Rahana maksettuihin bruttopalkkoihin ja -palkkioihin sisältyvät seuraavat osatekijät:

a) peruspalkat ja -palkkiot (säännöllisin määräajoin maksettavat);

b) yli-, yö- ja viikonlopputyöstä sekä epämukavista työoloista johtuvat korotukset;

c) päivärahat (elinkustannus- ja majoituskorvaukset);

d) lisäpalkkiot, kuten joulun, uudenvuoden tai juhlapyhien yhteydessä maksettavat tai tuottavuuteen perustuvat lisäpalkkiot sekä pätevyyslisät;

e) työmatkakorvaukset ([1]);

f) poissaolopäivien tai vuosilomien palkat;

g) provisiot, juomarahat ja palvelupalkkiot;

h) tulospalkkiot tai poikkeukselliset maksut, jotka liittyvät yrityksen tulokseen ja ovat osa kannustusjärjestelmää;

i) työnantajan maksut, joilla edistetään työntekijöiden varallisuudenmuodostusta;

j) yrityksestä lähteville työntekijöille maksettavat kertakorvaukset siltä osin kuin ne eivät ole työehtosopimuksen mukaisia;

k) työnantajan työntekijöilleen rahana maksamat asumiskorvaukset.

([1]) Tämä luokka ei saa sisältää maksuja, joista on etua ensisijaisesti työnantajalle. Kyseiset maksut kuuluvat välituotekäyttöön (ks. kohta 2.108. e).

▼B

3.017 On syytä korostaa, että kirjattavat tiedot ovat bruttopalkkoja ja -palkkioita, jotka sisältävät palkoista ja palkkioista maksettavat verot ja mahdolliset veronkorotukset sekä palkansaajan maksettaviksi kuuluvat sosiaaliturvamaksut. Silloin kun työnantaja maksaa työntekijöilleen palkat ja palkkiot nettomääräisinä, näiden erien arvo on lisättävä nettopalkkoihin.

3.018 Luontoismuotoiset bruttopalkat ja -palkkiot muodostuvat tavaroista ja palveluista, jotka työnantaja tarjoaa työntekijöilleen ilmaiseksi tai alennettuun hintaan ja joita työntekijät ja heidän perheenjäsenensä voivat käyttää haluamallaan tavalla ja haluamanaan ajankohtana tarpeidensa tyydyttämiseen. Nämä tavarat tai palvelut eivät välttämättä esiinny tuotantoprosessissa. Niiden arvo on sen edun arvo, jota ne edustavat: tavaroiden arvo, jos ne on annettu ilmaiseksi, tai tavaroiden arvon ja palkansaajan niistä maksaman rahasumman erotus, jos ne on annettu alennettuun hintaan. Näillä on suuri merkitys maatalouden taloustileillä, ja ne sisältävät seuraavat osatekijät:

a) maataloustuotteet, jotka annetaan palkkioksi työntekijöille joko maksutta tai alennettuun hintaan ([1]);

b) omaan käyttöön tuotetut majoituspalvelut, jotka tarjotaan palkansaajille joko maksutta tai alennettuun hintaan ([2]);

c) työnantajan ostamat tavarat ja palvelut, kun nämä ostot ovat luontoismuotoisen palkan määritelmän mukaisia (eli ne eivät ole välituotekäyttöä). Erityisesti palkansaajien kuljetukset työpaikan ja kodin välillä ovat luontoismuotoisia palkkoja lukuun ottamatta tilannetta, jossa kuljetukset järjestetään työajalla. Tämä luokka sisältää lisäksi ostetut majoituspalvelut, lasten päivähoidon jne. (ks. EKT 1995, kohta 4.05).

3.019 Luontoismuotoiset palkat ja palkkiot on arvotettava niiden perushintaan tai ostajan hintaan (sen mukaan, ovatko ne yksikön itsensä tuottamia vai ulkopuolelta ostettuja).

3.020 Bruttopalkkoihin ja -palkkioihin ei sen sijaan sisälly sellaisia työnantajien kuluja, jotka koituvat työnantajan ja yrityksen hyväksi. Näitä kuluja ovat muun muassa seuraavat: korvaukset palkansaajille työtehtävien hoitamisesta aiheutuneista matka-, muualla asumis- ja muuttokustannuksista, korvaukset yrityksen edustamisesta palkansaajille aiheutuneista kustannuksista sekä työpaikan virkistystoiminnan (kuten liikunta- ja virkistyspalvelujen) kustannukset. Vastaavasti työnantajan palkansaajilleen työvälineiden tai erikoisvaatteiden ostoa varten suorittamat käteismaksut (joihin sisältyvät ne rahasummat, jotka palkansaajien on työsopimuksen mukaisesti käytettävä palkoista tai palkkioista edellä mainittuihin tarkoituksiin) eivät sisälly tähän nimikkeeseen kirjattaviin bruttopalkkoihin ja -palkkioihin. Kaikki nämä kustannukset kirjataan työnantajien välituotekäyttöön (ks. EKT 1995, kohta 4.07).

3.021 Työnantajan sosiaaliturvamaksut sisältävät maksut, jotka työnantaja maksaa taatakseen työntekijöilleen oikeuden sosiaalietuuksiin (lukuun ottamatta työntekijöiden sosiaaliturvamaksuja, jotka pidätetään ennakkona bruttopalkoista ja -palkkioista (ks. kohta 3.017). Maksut voivat olla todellisia tai laskennallisia.

([1]) Palkansaajille tarjotut maataloustuotteet muodostavat osan maataloustoimialan tuotoksesta.

([2]) Majoituspalveluja käsitellään muuna kuin maataloutta olevana ja siitä erotettavissa olevana toimintona siten, että ne ilmenevät ainoastaan palkansaajakorvauksina ja maataloustoimialan toimintaylijäämän vähennyksenä. Jos ne olisivat muuta kuin maataloutta olevaa ja siitä erottamatonta toimintoa, ne kirjattaisiin tuotoksen osatekijäksi ja palkansaajakorvaukseksi.

▼B

3.022 Todelliset sosiaaliturvamaksut ovat työnantajan suorittamia maksuja, joihin kuuluvat riskien ja sosiaalisten vastoinkäymisten varalta suoritettavat lakisääteiset, sopimusperusteiset ja vapaaehtoiset vakuutusmaksut. Nämä sosiaaliturvamaksut maksetaan vakuutuksenantajille (sosiaaliturvahallinnolle tai yksityisille vakuutuslaitoksille). Vaikka ne maksetaan suoraan vakuutuksenantajille, ne käsitellään palkansaajakorvauksina, koska palkansaajien katsotaan saavan sosiaaliturvamaksut ja maksavan ne sen jälkeen vakuutuslaitoksille.

3.023 Laskennalliset sosiaaliturvamaksut ovat vastine niille rahastoimattomille sosiaalietuuksille, jotka työnantajat maksavat nykyisille tai entisille työntekijöilleen suoraan eivätkä vakuutuslaitosten tai itsenäisten eläkerahastojen kautta ([1]) (ks. EKT 1995, kohta 4.10). Maksut kirjataan ajanjaksolle, jona työ tehdään (jos ne ovat pakollisten sosiaalietuuksien vastineita) tai jona etu tarjotaan (jos ne ovat vapaaehtoisten sosiaalietuuksien vastineita).

3.024 On korostettava, että jos tuotantoyksikkö on yksityinen elinkeinonharjoittaja, palkansaajakorvaukset eivät maatalouden taloustileillä sisällä korvausta työstä, jonka viljelijä tai hänen perheenjäsenensä (jotka eivät tee tilalla palkkatyötä) saavat maatilalla tekemästään työstä. Kyseiset korvaukset sisältyvät sekatuloon, joka on yksityisten yritysten tulonmuodostustilin tasapainoerä. Jos tuotantoyksiköt sitä vastoin kuuluvat yhtiömäisiin yrityksiin (ks. kohdat 5.09 ja 5.10), koko palkkio on kirjattava palkansaajakorvauksiin.

D TUOTANNON JA TUONNIN VEROT

(Ks. EKT 1995, kohdat 4.14—4.29)

3.025 Tuotannon ja tuonnin verot ovat pakollisia, vastikkeettomia, joko rahassa tai luontoismuodossa suoritettuja maksuja, joita julkisyhteisöt tai Euroopan unionin toimielimet kantavat tavaroiden ja palvelujen tuotannosta ja tuonnista, työvoiman käytöstä sekä maan, rakennusten tai muiden tuotannossa käytettyjen varojen omistuksesta tai käytöstä. Nämä verot on maksettava siitä riippumatta, tuottaako toiminta voittoa (EKT 1995, kohta 4.14).

3.026 Tuotannon verot jaetaan seuraavasti:

— tuoteverot

  — arvonlisäverot (alv.),

  — tuontiverot ja -tullit, ilman arvonlisäveroa,

  — muut tuoteverot kuin alv. tai tuontiverot,

— muut tuotantoverot.

1. **Tuoteverot**

3.027 Tuoteverot ovat veroja, jotka maksetaan tuotetun tai vaihdetun tavaran tai palvelun yksikköä kohti. Vero voi olla tavaran tai palvelun yksikköä kohti ennalta määrätty rahasumma, tai se voidaan laskea arvon mukaan kiinteänä prosenttiosuutena tavaroiden tai palveluiden yksikköhinnasta tai arvosta (EKT 1995, kohta 4.16).

([1]) Ne vastaavat etenkin palkkoja ja palkkioita, joiden maksamista työnantaja tilapäisesti jatkaa työntekijän sairauden, äitiysloman, työtapaturman, työkyvyttömyyden tai irtisanomisen yhteydessä, mikäli kyseiset rahasummat voidaan tunnistaa.

▼B

3.028 Arvonlisäverot ovat tavaroista ja palveluista maksettavia veroja, jotka yritykset keräävät vaiheittain ja jotka lopulta veloitetaan kokonaisuudessaan lopullisilta ostajilta. Arvonlisäveroihin kuuluvat alv. (arvonlisävero) sekä muut vähennyskelpoiset verot, joita sovelletaan samankaltaisin säännöin kuin arvonlisäveroa ([1]).

3.029 Tuontiverot ja -tullit (ilman arvonlisäveroa) koostuvat arvonlisäveroa lukuun ottamatta pakollisista maksuista, jotka julkisyhteisöt tai Euroopan unionin toimielimet kantavat tuoduista tavaroista niiden laskemiseksi vapaaseen liikkeeseen talousalueella, sekä maksuista, jotka peritään ulkomaisten talousyksiköiden kotimaisille talousyksiköille tuottamista palveluista.

3.030 Tuontiverot ja -tullit koostuvat tuontitulleista ja muista veroista, kuten maataloustuotteiden tuontimaksuista, tuonnista perityistä rahamääräisistä korvauksista, valmisteveroista jne. (ks. EKT 1995, kohta 4.18). Nämä maksut peritään maahantuojilta ja ne yleensä siirretään tuotteet ostavalle viljelijälle, eli ne tulevat osaksi tavaroiden ja palvelujen ostajan hintaa. Kun maatalouden tuottajayksiköt tuovat tuotantovälineitä suoraan, maatalouden taloustileillä käytettyyn ostajan hintaan on sisällytettävä myös tuontimaksut, vähennyskelvoton alv. sekä rahamääräiset korvaukset (tulot tai menot).

3.031 Tuoteverot, lukuun ottamatta arvonlisäveroa ja tuontiveroja, koostuvat kotimaisten yritysten tuottamien tavaroiden ja palvelujen veroista, jotka on maksettava kyseisten tavaroiden ja palveluiden tuotannosta, viennistä, myynnistä, vaihtamisesta, leasingista, toimituksesta tai niiden käytöstä omaan loppukulutukseen tai oman pääoman muodostukseen (ks. EKT 1995, kohta 4.19).

3.032 Maataloudessa kyseiset tuoteverot ovat:

— sokerijuurikkaasta kannettavat verot,

— sakot maitokiintiöiden ylittymisestä,

— maitoon ja viljakasveihin aiemmin sovelletut yhteisvastuumaksut.

3.033 Koska tuotos kirjataan perushintaan, tuoteverot kirjataan tuotantotilille (ks. kohdat 2.082—2.086), eivätkä ne näy tulonmuodostustilillä. Niiden kirjausajankohtana on käytettävä sellaisten toimintojen, taloustoimien tai muiden tapahtumien ajankohtaa, joista maksuvelvoite syntyy. Koska nämä erät kirjataan maatalouden taloustileille ilman vähennyskelpoista arvonlisäveroa, ainoa tilinpitoon kirjattava liikevaihtovero on vähennyskelvoton alv. Näille tileille ei siis kirjata arvonlisäveroa paitsi niissä erityistapauksissa, joissa arvonlisäveroa ei korvata kokonaan. Tämä alikorvaus kirjataan muihin tuotantoveroihin (ks. kohta 3.048 g).

3.034 Tuoteverot (muut kuin alv), jotka vaikuttavat tiettyihin maatalouden välituotekäyttöön kuuluviin tuotteisiin, on sisällytettävä ostajan hintaan tuotantotilin välituotekäytössä (ks. kohdat 2.110—2.113). Kyseessä ovat esimerkiksi joissakin Euroopan unionin jäsenvaltioissa kannettavat viininvalmistuksessa käytettävän sokerin ja alkoholin verot. Nämä maatalous- ja elintarviketeollisuustuotteiden verot on lisättävä maataloustoimialan välituotekäytön arvoon.

([1]) Liikevaihto on tärkein verotettava erä. Kaikki EU:n jäsenvaltiot kantavat liikevaihtoveroa arvonlisäveron muodossa. Verokannat vaihtelevat jäsenvaltiosta toiseen ja jopa saman valtion sisällä. Yleensä maataloustuotteiden verokanta on normaalikantaa alhaisempi.

▼B

2. **Arvonlisäveron (alv.) käsittely**

3.035 EKT 1995:n kuvaus (ks. kohta 4.17) koskee tavanomaista alv-järjestelmää, jonka mukaisesti kukin yritys voi vähentää myynnistään perittävästä arvonlisäverosta summan, jonka se on maksanut verona välituotteina käytettyjen panosten tai pääomatavaroiden ostoistaan. Tavanomaisen alv-järjestelmän lisäksi on kuitenkin käytössä maataloutta koskevia erityissäännöksiä (alv:n vakiokantajärjestelmät), jotka vaihtelevat Euroopan unionin jäsenvaltiosta toiseen.

3.036 Euroopan unionin jäsenvaltioissa sovelletut vakiokantaan perustuvat verotusjärjestelmät voidaan jakaa kahteen tyyppiin sen mukaan, miten ostoista maksettu alv. korvataan:

— Korvaaminen hintojen kautta. Vakiokantajärjestelmään kuuluvat maanviljelijät myyvät tuotteitaan hintaan, jota on korotettu alv:n vakiokannan verran, mutta eivät suorita kyseistä arvonlisäveroa viranomaisille, sillä viljelijöiden laskuttaman ja itsellään pidättämän alv:n lasketaan korvaavan mahdollisimman tarkkaan alv:n, jonka viljelijät ovat ostoistaan maksaneet.

— Korvaaminen palautuksina. Tähän järjestelmään kuuluvat maanviljelijät myyvät tuotteensa ilman arvonlisäveroa, ja viranomaiset myöntävät viljelijöille hakemuksesta palautuksen, joka lasketaan kiinteänä prosenttiosuutena myynneistä ([1]) ja jolla korvataan ostoista maksettu alv.

a) Määritelmät

3.037 Seuraavat tavanomaisen alv-järjestelmän käsitteet ovat käytössä myös vakiokantajärjestelmissä:

a) tuottajan laskuttama alv: alv., joka lasketaan myytyyn tuotteeseen sovellettavan alv-kannan mukaisesti ja joka laskutetaan kaikilta kotimaisilta ostajilta;

b) tuottajalta välituotekäyttöön ostetuista panoksista laskutettu alv: alv, joka lasketaan ostettuun tuotteeseen sovellettavan alv-kannan mukaisesti ja jonka tuottaja on maksanut välituotekäyttöön sisältyvistä tuotantopanoksista. Tätä arvonlisäveroa kutsutaan myös välituotekäytön vähennyskelpoiseksi alv:ksi ([2]);

c) tuottajalta kiinteiden pääomatavaroiden ostoista laskutettu alv: tätä arvonlisäveroa kutsutaan pääomatavaroiden ostojen vähennyskelpoiseksi alv:ksi;

d) tuottajan juoksevista taloustoimista maksama alv: tuottajan laskuttaman alv:n ja välituotekäyttöön ostetuista panoksista tuottajalta laskutetun alv:n erotus (a - b);

([1]) Verokanta voi vaihdella tuotetyypin ja jakelukanavan mukaan.

([2]) Jäsenvaltioiden alv-järjestelmien erot johtavat toisinaan tilanteisiin, joissa maanviljelijöiden ostoissaan maksamasta arvonlisäverosta ei voi saada korvausta. Näissä tapauksissa alv-suoritukset vastaavat i) vähennyskelvotonta arvonlisäveroa, toisin sanoen maanviljelijöiden ostoissaan maksamaa arvonlisäveroa — riippumatta käytössä olevasta alv-järjestelmästä — jota ei voida vähentää heidän myynneissään laskuttamasta arvonlisäverosta ja josta ei siis voi saada korvausta; ja/tai ii) muuta kuin edellä kohdassa i) mainittua sellaista ostoissa maksettua arvonlisäveroa, josta vakiokantajärjestelmään kuuluvat maanviljelijät eivät saa täysimääräistä korvausta myyntihinnan kautta tai palautuksen muodossa.

▼B

e) tuottajan maksama alv yhteensä: tuottajan laskuttaman alv:n sekä välituotekäyttöön kuuluvien panosten ja pääomatavaroiden ostoista tuottajalta laskutetun alv:n erotus (a - b - c).

3.038 EKT 1995:n säännöksiin sisältyy vain yksi arvonlisäveron kirjausmenetelmä. Kyseessä on ”nettoutukseen” perustuva menetelmä, jossa tuotoksen ja panosten hinnat kirjataan ilman vähennyskelpoista arvonlisäveroa.

3.039 Verolainsäädännössä arvonlisäveroa pidetään tuottajien kannalta väliaikaisena eränä, sillä tuottajan omista ostoistaan maksama vähennyskelpoinen alv ei edusta todellista kustannustekijää tuottajan laskelmissa, vaan sitä voidaan pitää sen alv:n ennakkomaksuna, joka tuottajan on laskettava omasta liikevaihdostaan, joten tuottaja maksaa veroviranomaisille vain erotuksen. Koska tuotteesta kannettavan alv:n maksajana on yleensä tuotteen loppukäyttäjä, tuotteen valmistaja (yhdessä tarvittavien välituotteiden tuottajien kanssa) toimii itse asiassa veronkannon asiamiehenä. Päinvastaisessa tapauksessa, jossa tuottajalla ei ole mahdollisuutta vähentää (tai saada takaisin) ostoista maksamiaan veroja (vähennyskelvoton alv.), arvonlisäveroa olisi pidettävä kustannustekijänä.

b) Nettoutusmenetelmä

3.040 Tavanomaiseen alv-järjestelmään kuuluville maanviljelijöille ei aiheudu kirjanpito-ongelmia. Myydyistä tai muulla tavoin luovutetuista tuotteista laskutettua arvonlisäveroa ei oteta huomioon maatalouden taloustileillä eikä sitä sisällytetä lopputuotoksen arvottamisessa käytettyihin hintoihin. Vähennyskelpoista arvonlisäveroa, joka maksetaan välituotekäyttöön sisältyvien tuotteiden sekä kiinteiden pääomatavaroiden ostoista, ei myöskään sisällytetä maatalouden taloustileillä menojen laskennassa käytettyihin hintoihin.

3.041 Kirjanpito-ongelmia ilmenee sen sijaan vakiokantajärjestelmään kuuluvilla maatiloilla (ks. kohta 3.035 ja sitä seuraavat kohdat). Kuten on ilmeistä, eri maatiloille myönnetty palautus on vain harvoin täsmälleen saman suuruinen kuin alv., jonka ne ovat maksaneet ostoistaan. Vakiokantajärjestelmissä alv kirjataan samalla tavoin kuin tavanomaisessa järjestelmässä, toisin sanoen lopputuotoksen eri osatekijät kirjataan ilman arvonlisäveroa ja välituotekäytön sekä kiinteän pääoman bruttomuodostuksen osatekijät ilman vähennyskelpoista arvonlisäveroa.

Vakiokantajärjestelmissä maanviljelijöille myönnetyn vakiokantaan perustuvan korvauksen ja sen alv:n, joka olisi voitu vähentää tavanomaisessa alv-järjestelmässä, välinen ero johtaa alv:n yli- tai alikorvaukseen. Kaikki yli- ja alikorvaukset on kirjattava erikseen maatalouden taloustileille.

3.042 Alv:n yli- tai alikorvausten kirjaamiskäytäntö on vakiokantajärjestelmissä seuraava:

— ostoista suoritetun alv:n ylikorvaus kirjataan nimikkeeseen ”Muut tuotantotukipalkkiot”;

— ostoista suoritetun alv:n alikorvaus (alv.) kirjataan nimikkeeseen ”Muut tuotantoverot”.

▼B

”Ostoista suoritetulla alv:lla” tarkoitetaan alv:a, jonka vakiokantajärjestelmään kuuluvat maanviljelijät olisivat voineet vähentää tavanomaisessa alv-järjestelmässä.

3.043 Tämän kirjauskäytännön etuna on se, että se edistää maatalouden tuotoksen, välituotekäytön ja kiinteän pääoman bruttomuodostuksen yhdenmukaista käsittelyä, joka ei ole riippuvainen maanviljelijöihin sovellettavasta alv-järjestelmästä. Lisäksi se edesauttaa alv:n yli- tai alikorvauksen symmetristä käsittelyä suhteessa perushintaiseen bruttoarvonlisäykseen, minkä ansiosta tämä bruttoarvonlisäys voidaan laskea alv-järjestelmästä riippumatta. Tämä puolestaan parantaa jäsenvaltioiden maatalouden taloustilien yhdenmukaisuutta ja vertailukelpoisuutta (ks. kohta 3.033).

3. **Muut tuotantoverot**

3.044 Muut tuotantoverot koostuvat kaikista veroista, joita yritykset maksavat tuotantotoiminnan harjoittamisesta riippumatta tuotettujen tai myytyjen tavaroiden ja palveluiden määrästä tai arvosta (ks. EKT 1995, kohta 4.22). Veroja voidaan maksaa maasta, kiinteistä pääomatavaroista tai käytetystä työvoimasta.

3.045 Muut tuotantoverot ovat ainoita veroja, jotka kirjataan toimialan tulonmuodostustilille. Ne ilmenevät maksavien toimialojen tai sektorien tileillä (maksukriteeri).

3.046 Maataloustoimialan tulonmuodostustilille kirjattavien verojen on oltava:

a) pakollisia;

b) maataloustoimialan suoraan maksamia;

c) julkisyhteisöille tai Euroopan unionin toimielimille maksettuja;

d) muiden tuotantoverojen määritelmän mukaisia (ks. kohta 3.044).

3.047 Koska julkinen talous on kehittynyt Euroopan unionin eri jäsenvaltioissa ajan myötä eri tavoin, EU:n alueella on käytössä lukuisia erilaisia tuotantoveroja. Maataloudessa on kaksi tärkeää tuotantoverotyyppiä, jotka ovat kiinteistövero ja moottoriajoneuvovero.

3.048 Maatalouden tärkeimmät muut tuotantoverot ovat:

a) kiinteistöverot ja muut verot maan ja rakennusten käytöstä tuotantotarkoituksiin (sekä maatalousyksiköiden omistamat että niiden vuokraamat kiinteistöt);

b) verot kiinteiden pääomatavaroiden, kuten moottoriajoneuvojen, koneiden ja muiden laitteiden tuotantokäytöstä (sekä maatalousyksiköiden omistamat että niiden vuokraamat pääomatavarat);

c) verot työnantajan maksamasta palkkasummasta;

d) verot tuotantotoiminnan aiheuttamasta saastumisesta;

▼B

e) elinkeinon- tai ammatinharjoittamislupien hankkimisesta maksetut verot, mikäli luvat myönnetään automaattisesti heti kun asiaankuuluvat maksut on suoritettu. Jos maksuihin liittyy valvontatoimintaa (esimerkiksi hakijan pätevyyden tai edellytysten tarkistus), maksuja on käsiteltävä palvelujen ostoina julkisyhteisöiltä ja ne on kirjattava välituotekäyttöön (elleivät maksut ole täysin suhteettomia kyseisten palvelujen tuotantokustannuksiin nähden) (ks. kohta 2.108 o);

f) kiinteämääräiset vesimaksut, joita ei suhteuteta vedenkulutukseen;

g) arvonlisäveron vakiokantajärjestelmän soveltamisesta johtuva alv:n alikorvaus (ks. kohdat 3.041 ja 3.042).

3.049 Tuotantoverojen kirjausajankohtana käytetään suoriteperusteen mukaisesti verovelvoitteen syntymisajankohtaa. Arvonlisäveron alikorvauksen kirjausajankohtana käytetään välituotekäyttöön tai veron perusteena olevaan kiinteän pääoman bruttomuodostukseen kuuluvien tavaroiden ja palvelujen ostohetkeä (ei siis korvauksen ajankohtaa).

3.050 Muut tuotantoverot eivät sisällä:

a) maataloustoimialan suoraan maksamia lakisääteisiä maksuja, joiden saajina eivät ole julkisyhteisöt eivätkä Euroopan unionin toimielimet. Näitä maksuja pidetään markkinapalvelujen ostoina maksujen saajilta ja ne kirjataan siksi maatalouden välituotekäyttöön;

b) veronkannon tai veron takaisinperinnän yhteydessä määrättyjä viivästyskorkoja, uhkasakkoja tai muita maksuja ei tule kirjata veroihin, jos ne voidaan erottaa itse verosta (ks. EKT 1995, kohta 4.133);

c) pakollisia veroja, joiden saajina eivät ole julkisyhteisöt eivätkä Euroopan unionin toimielimet ja jotka maksaa maatalouden asiakastoimiala siitä huolimatta, että ne kannetaan maataloudelta. Nämä maksut on kirjattava käyttäjätoimialan välituotekäyttöön;

d) veroja, jotka yleensä kannetaan voitosta tai varallisuudesta, kuten tasaus-, tulo-, yhteisö- ja varallisuusverot. Kyseiset verot on sisällytettävä tulojen uudelleenjaon tilille tulo-, varallisuus-, ym. veroina;

e) perintö- ja lahjaveroja sekä erityisvarallisuusveroja. Kyseiset verot on kirjattava pääomatilille pääomaveroihin;

f) vesimaksuja, jotka liittyvät suoraan tai välillisesti vedenkulutukseen.

E TUKIPALKKIOT

(Ks. EKT 1995, kohdat 4.30—4.40)

3.051 Tukipalkkiot ovat juoksevia vastikkeettomia maksuja, joita julkisyhteisöt tai Euroopan unionin toimielimet suorittavat kotimaisille tuottajille tavoitteenaan vaikuttaa niiden tuotannon tasoon, hintoihin tai tuotannontekijäkorvauksiin. Muut markkinattomat tuottajat voivat saada muita tuotantotukipalkkioita ainoastaan, mikäli nämä maksut ovat riippuvaisia sekä markkinatuottajiin että markkinattomiin tuottajiin sovellettavista yleisistä säännöksistä. Sovitun käytännön mukaisesti tuotetukipalkkioita ei kirjata muuhun markkinattomaan tuotokseen (ks. EKT 1995, kohta 4.30).

▼B

3.052 Tukipalkkiot luokitellaan seuraavasti:

— tuotetukipalkkiot:

— tuontitukipalkkiot

— muut tuotetukipalkkiot

— muut tuotantotukipalkkiot.

1. **Tuotetukipalkkiot**

3.053 Tuotetukipalkkiot ovat tukipalkkioita, jotka maksetaan tuotetun tai tuodun tavaran tai palvelun yksikköä kohti. Tukipalkkio voi olla tavaran tai palvelun yksikköä kohti maksettava tietynsuuruinen rahasumma, tai se voidaan laskea arvon mukaan tiettynä prosenttiosuutena yksikköhinnasta. Tukipalkkio voidaan laskea myös tarkoin määrätyn tavoitehinnan ja ostajan todellisuudessa maksaman markkinahinnan välisenä erotuksena. Tuotetukipalkkio maksetaan tavallisesti silloin, kun tuote on tuotettu, myyty tai tuotu. Sovitun käytännön mukaisesti tuotetukipalkkiot voivat liittyä ainoastaan markkinatuotokseen tai omaan loppukäyttöön tarkoitettuun tuotokseen (EKT 1995, kohta 4.33).

3.054 Tuontitukipalkkiot koostuvat tavaroiden ja palvelujen tukipalkkioista, jotka maksetaan, kun tavarat ylittävät rajan tullakseen käytetyiksi talousalueella tai kun palvelut tarjotaan kotimaisille institutionaalisille yksiköille. Niihin saattaa sisältyä tappioita, jotka aiheutuvat sellaisten julkisten kaupan organisaatioiden tarkoituksellisesta politiikasta, joiden tehtävänä on ostaa tuotteita ulkomaisilta talousyksiköiltä ja sitten myydä niitä alempaan hintaan kotimaisille talousyksiköille (EKT 1995, kohta 4.34).

3.055 Tuotetukipalkkiot otetaan huomioon perushinnassa (ks. kohdat 2.082—2.086) tuotoksen arvottamisajankohtana, eivätkä ne siis esiinny toimialan tulonmuodostustilillä. Tuotetukipalkkiot, jotka liittyvät välituotekäyttöön kuuluvien tuotteiden tai kiinteiden pääomatavaroiden hankintaan (esimerkiksi tuontiin) ja jotka alentavat näiden tavaroiden ostajan hintoja, otetaan huomioon arvottamalla välituotekäyttö tai kiinteän pääoman bruttomuodostus ostajan hintaan (ks. kohdat 2.110—2.113), jolloin näiden tuotteiden ja tavaroiden kustannusten väheneminen voidaan ottaa huomioon.

▼M1

3.056 Jotta tuotos voitaisiin arvottaa perushintaan, tuotetukipalkkiot ja muut tuotantotukipalkkiot on erotettava selkeästi toisistaan. Maataloustuotteiden tukipalkkioita ([1]) voidaan maksaa joko maataloustuottajille tai muille talouden toimijoille. Ainoastaan maataloustuottajille maksetut tuotetukipalkkiot lisätään tuottajien saamaan markkinahintaan perushinnan määrittelemiseksi. Muille talouden toimijoille kuin maataloustuottajille maksettuja maataloustuotteiden tukipalkkioita ei kirjata maatalouden taloustileille.

([1]) Maataloustuottajille maksettuihin maataloustuotteiden tukipalkkioihin sisältyvät kaikki viljelijöille hinnanerokorvauksina maksetut tukipalkkiot (kuten tapauksissa, joissa julkisyhteisöt maksavat maataloustuotteiden tuottajille maataloustuotteiden keskimääräisen markkinahinnan ja takuuhinnan välisen erotuksen).

▼B

3.057 Tuotetukipalkkioiden kirjausajankohtana on käytettävä niiden perusteena olevien taloustoimien tai toimintojen (tuotanto, myynti, tuonti jne.) tapahtumisajankohtaa, jotta yhdenmukaisuus muiden tilien kanssa voitaisiin säilyttää (toisin sanoen tuotos mitataan perushintaan). Näin ollen esimerkiksi peltoalatukien kirjausajankohtana on käytettävä sadonkorjuun ajankohtaa, kun taas lihanautojen erityispalkkiot, emolehmäpalkkiot ja uuhipalkkiot kirjataan eläinten pitoajankohtaan ja/tai tukihakemuksen laatimisajankohtaan.

2. **Muut tuotantotukipalkkiot**

3.058 Muut tuotantotukipalkkiot ovat muita kuin tuotetukipalkkioita, joita kotimaiset tuotantoyksiköt voivat saada tuotantotoiminnan harjoittamisen johdosta. Muut markkinattomat tuottajat voivat saada muusta markkinattomasta tuotoksestaan muita tuotantotukipalkkiota vain, jos kyseiset julkisyhteisöjen suorittamat maksut riippuvat sekä markkinatuottajiin että markkinattomiin tuottajiin sovellettavista yleisistä säännöistä (EKT 1995, 4.36). EKT 1995 mainitsee neljä muuta tuotantotukipalkkiota (EKT 1995, 4.37): palkkasummaa tai työvoimaa koskevat tukipalkkiot, tukipalkkiot saastumisen vähentämiseksi, korkotuet sekä arvonlisäveron ylikorvaus vakiokantajärjestelmässä. Maksut liittyvät useimmiten tuotantokustannusten kattamiseen tai tuotantomenetelmiin tehtävien muutosten tukemiseen.

3.059 Koska tuotos arvotetaan perushintaan, ainoastaan muut tuotantotukipalkkiot kirjataan tulonmuodostustilille (negatiivisena käyttönä).

a) Tuensaajan tyyppi

3.060 Tukipalkkioiden saajien edellytetään yleensä tuottavan markkinoitavia tai omaan loppukäyttöön meneviä tavaroita ja palveluja. Markkinatavaroita ja -palveluja ovat kaikki markkinoille lasketut tai laskettaviksi tarkoitetut tavarat ja palvelut. Ne sisältävät myydyt, vaihdetut, luontoissuorituksina käytetyt tai yhtä tai useampaa edellä mainittua käyttötarkoitusta varten varastoidut tuotteet. Tuotos omaan loppukäyttöön sisältää saman yksikön loppukäyttöä tai kiinteän pääoman bruttomuodostusta varten säilytetyt tuotteet. Markkinattomat tuottajat voivat kuitenkin saada muita tuotantotukipalkkioita, jos niitä maksetaan sekä markkina- että markkinattomiin tuottajiin sovellettavien yleisten säännösten nojalla.

3.061 Markkinapalvelujen tuotantoon sisältyvät myös kaupan ja varastoinnin palvelut. Tukipalkkioita voidaan siksi myöntää myös kaupan ja markkinoiden säätelystä vastaaville elimille, joiden tehtävänä on ostaa, varastoida ja jälleenmyydä maataloustuotteita (ks. markkinoiden säätelystä vastaavia elimiä käsittelevät kohdat 3.068 ja 3.069).

b) Muiden tuotantotukipalkkioiden tavoitteet

3.062 Muita tuotantotukipalkkioita voidaan EKT 1995:n mukaan myöntää tapauksissa, joissa niillä ei välttämättä ensisijaisesti pyritä vaikuttamaan myyntihintoihin tai tuotannontekijäkorvausten riittävyyteen. Rahallista tukea voidaan myöntää esimerkiksi maataloustuotantoon, jolla pyritään suojelemaan kulttuuri- ja luonnonperintöä, edistämään tietyn alueen matkailuelinkeinoa, suojelemaan maaperää eroosiolta, säätelemään vesitasapainoa tai vaikuttamaan ilmastoon.

▼B

c) Maksukriteeri

3.063 Tukipalkkion erityistyyppinä pidettävää korkotukea lukuun ottamatta muut tuotantotukipalkkiot kirjataan sen toimialan tai sektorin tulonmuodostustilille, jolle tuki on maksettu. Tämän tukipalkkioiden kirjaamismenetelmän seurauksena maatalouden taloustileiltä eivät käy ilmi kaikki maataloudelle myönnetyt tuet. Paitsi suorasta tuesta maatalouden tuotantoyksiköt hyötyvät myös sellaisista tukipalkkioista (EKT 1995:n mukaisessa merkityksessä), jotka maksetaan niiden tarvitsemia panoksia tuottaville ja niiden aikaansaamaa tuotosta jalostaville toimialoille, erityisesti markkinoiden säätelystä vastaaville elimille ([1]).

▼M1

3.064 Muiden tuotantotukipalkkioiden tärkeimmät tyypit maataloudessa ovat:

— palkkasumman ja työvoiman tukipalkkiot,

— korkotuet (EKT 1995, kohta 4.37 c) kotimaisille tuotantoyksiköille myös silloin, kun tuet on tarkoitettu kannustamaan pääoman muodostusta ([2]). Itse asiassa nämä tukipalkkiot ovat tulonsiirtoja, joilla on tarkoitus pienentää tuottajien toimintakuluja. Niitä käsitellään tileillä niistä hyötyvien tuottajien tukipalkkioina silloinkin, kun julkisyhteisöt käytännössä maksavat korkoeron suoraan lainan myöntävälle luottolaitokselle (maksukriteeristä poiketen).

— vakiokantajärjestelmästä johtuva arvonlisäveron ylikorvaus (ks. kohdat 3.041 ja 3.042),

— sosiaaliturvamaksujen ja kiinteistöverojen vastattavaksi ottaminen,

— muiden kustannusten vastattavaksi ottaminen, kuten tuet viinin ja rypälemehun yksityiselle varastoinnille ja pöytäviinien uudelleenvarastoinnille (mikäli varastot omistaa maatalousyksikkö),

— muut tuotantotukipalkkiot:

— kesannon tuet (maiden pakollinen viljelykäytöstä poistaminen, joka liittyy hehtaaritukiin, sekä vapaaehtoinen kesannointi),

— rahakorvaus tuoreiden hedelmien ja vihannesten vetämisestä pois markkinoilta. Nämä korvaukset maksetaan usein markkinatuottajien ryhmille ja niitä on käsiteltävä maatalouden tukipalkkioina, koska ne ovat suora korvaus tuotoksen hävikistä,

— nautaeläinpalkkiot kausiporrastuksesta sekä laajaperäistämisestä,

([1]) Tärkeä esimerkki näistä tukipalkkioista ovat vahinkovakuutusyhtiöille maksetut tukipalkkiot, joiden ansiosta nämä yhtiöt voivat veloittaa pienempiä (brutto)vakuutusmaksuja vakuutuksenottajilta (maatalousyrityksiltä, jotka ovat ottaneet vakuutuksen kattaakseen raekuurojen, hallan jne. aiheuttamat mahdolliset vahingot). Koska nämä tukipalkkiot ovat tuotetukipalkkioita, joissa tuotteena on vakuutuspalvelu, niitä ei kirjata vakuutuksenottajan tulonmuodostustilille (eikä myöskään edellä olevassa esimerkissä maatalouden taloustileille). Siltä osin kuin nämä tukipalkkiot alentavat vakuutuspalvelujen kustannuksia (vakuutuksenottajalle), niiden vaikutus heijastuu kuitenkin vakuutuksenottajan tuotantotilillä (vakuutuksenottajan välituotekäytön alentuneena arvona, ks. kohta 2.108. g).

([2]) Kun avustus palvelee kahta tarkoitusta eli sekä velan kuoletusta että sitä koskevan koron maksuja ja kun ei ole mahdollista erottaa näitä kahta osatekijää toisistaan, koko avustus käsitellään investointiavustuksena.

▼M1

— luonnonhaittakorvaukset epäsuotuisten alueiden ja/tai vuoristoalueiden maataloustuotannolle,

— muut tuet, joiden maksamisella pyritään vaikuttamaan tuotantomenetelmiin (laajaperäistäminen, ympäristöä säästävä teknologia jne.),

— viljelijöille maksetut korvaukset varastoissa olevien tavaroiden kuten keskeneräisiksi töiksi katsottavien kasvinviljely- tai eläintuotteiden sekä kasvuvaiheessa olevien istutusten toistuvista hävikeistä (ks. kohdat 2.040–2.045). Korvaukset tuotannontekijöinä käytettyjen varastossa olevien tavaroiden ja/tai istutusten hävikeistä kirjataan sen sijaan pääomatilille muihin pääomansiirtoihin.

▼B

3.065 Muiden tuotantotukipalkkioiden kirjaaminen suoriteperusteisesti voi osoittautua hankalaksi. Koska yleissääntöä on vaikea laatia, tätä kirjausperiaatetta on sovellettava johdonmukaisesti, joustavasti ja pragmaattisesti. Koska suuri osa maatalouden tukipalkkioista liittyy tuotantoon ja tuotannontekijöihin (pinta-ala, eläimet jne.), tukipalkkioiden kirjausajankohtana olisi yleensä käytettävä tuotantoajankohtaa tai tuotannontekijöiden (etenkin maan ja eläinten) hankinta-ajankohtaa. Kun on kyse tukipalkkioista, jotka eivät suoraan liity tuotantoon tai tuotannontekijöihin, on hankala määritellä niiden perusteena olevan taloustoimen tapahtumahetkeä ja erottaa sitä tukipalkkioiden maksamisajankohdasta. Tässä erityistapauksessa tukipalkkioiden kirjausajankohtana käytetään niiden saantiajankohtaa.

3.066 Seuraavia erityisiä kirjauskäytäntöjä suositellaan sovellettavan:

— kesannon tukien kirjausajankohtana käytetään pinta-alojen ilmoittamisajankohtaa,

— tuotteiden (hedelmien/vihannesten) vetäminen pois markkinoilta: tuki kirjataan kalenterivuoden sijasta sille satovuodelle, jona tuotteet vedetään pois markkinoilta. Näin varmistetaan, että sen tuotoksen estimointi, josta vähennetään markkinoilta satovuoden aikana pois vedetyt tuotteet, ja tukipalkkioiden kirjaaminen (negatiivisena käyttönä) tulonmuodostustilille on yhdenmukaista,

— naudanlihan tuotantopalkkioiden (laajaperäistämislisät jne.) kirjausajankohtana käytetään eläinten hankinta-ajankohtaa ja tukihakemuksen laatimisajankohtaa,

— kustannusten vastattavaksi ottaminen (myös korkotuki): tuen kirjausajankohtana käytetään kustannusten ja korkojen erääntymisajankohtaa,

— tuotokseen vaikuttavien toistuvien hävikkien korvaukset (kasvuvaiheessa olevat viljelykasvit, eläimet ja istutukset, ks. kohta 3.064): tuen kirjausajankohtana käytetään ajankohtaa, jona tuotos kirjataan maatalouden taloustileille (jos tarkka korvaussumma tiedetään varmuudella),

— muut tukipalkkiot, jotka eivät suoraan liity tuotteisiin tai tuotannontekijöihin (esimerkiksi suora tulotuki, luonnonhaittakorvaukset): kirjaamisessa suositellaan edelleen noudatettavan suoritusajankohtaan pohjautuvaa kirjausperustetta, koska korvaushakemuksen jättämisajankohtaa ja korvaussummien tarkkuutta on vaikea määritellä.

▼B

3.067 Maatalouden taloustileillä tukipalkkioihin eivät sisälly:

— tulonsiirrot, jotka maatalouden taloustilien mukaan ovat tukipalkkioita mutta joita ei makseta maatalouden tuotantoyksiköille. Useimmat näistä ovat markkinoiden säätelystä vastaaville elimille maksettuja tukipalkkioita. Vaikka maksetut rahasummat voivat vaikuttaa maataloustuotteiden myyntihintoihin ja vaikka ne näin toimivat kannustimena maataloudelle, ne on kirjattava maksuperusteen mukaisesti sille toimialalle, joka saa tulonsiirrot,

— tulonsiirrot, jotka markkinoiden säätelystä vastaava elin suorittaa maatalouden tuotantoyksiköille. Nämä olisi kirjattava sen tuotteen tuotoksen osatekijänä, jonka suhteen siirto on tehty, jos markkinoiden säätelystä vastaava elin vain ostaa, myy tai varastoi tavaroita. Jos elin sen sijaan vain maksaa tukipalkkioita, tuotantoyksiköille suoritetut tulonsiirrot olisi kirjattava tukipalkkioina (ks. kohdat 3.068 ja 3.069),

— ammatillisten järjestöjen poikkeukselliset tulonsiirrot maatalouden tuotantoyksiköille. Siirtoja ei voida pitää tukipalkkioina, koska ammatilliset järjestöt eivät ole julkisyhteisöjä,

— tulonsiirrot, joita julkisyhteisöt maksavat kuluttajan asemassa oleville kotitalouksille. Niitä käsitellään joko sosiaalietuuksina tai sekalaisina tulonsiirtoina. Ensin mainittuihin sisältyvät tietyt rakennemuutokseen myönnetyt julkiset avustukset, kuten maanviljelijöiden ammatilliseen uudelleenkoulutukseen myönnetty taloudellinen tuki,

— pääomansiirrot eroavat tulonsiirroista siinä, että niissä vähintään yksi taloustoimen osapuolista luovuttaa tai hankkii varoja. Riippumatta siitä, suoritetaanko pääomansiirrot rahana vai luontoismuotoisina, niiden pitäisi johtaa vastaavaan muutokseen yhden tai molempien taloustoimen osapuolten taseiden rahoitus- tai muissa kuin rahoitusvaroissa (ks. EKT 1995, kohta 4.145). Pääomansiirrot kattavat pääomaverot, investointiavustukset ja muut pääomansiirrot (ks. EKT 1995, kohta 4.147). Ne kirjataan sektorin/toimialan pääomatilille velkojen ja nettovarallisuuden muutoksina. Tietyntyyppiset maataloustuet kuuluvat pääomansiirtoihin. Näistä tärkeimmät ovat:

  — hedelmä- ja viinitarhojen muuntamiseen (ilman uudelleenistutusvelvoitetta) myönnetyt avustukset, jotka ovat pääomansiirtoja,

  — hedelmä- ja viinitarhojen uudelleenjärjestelyyn (uudelleenistutusvelvoitteella) myönnetyt avustukset, jotka ovat investointiavustuksia,

  — maidontuotannon lopettamista tai vähentämistä varten myönnetyt avustukset: nämä kirjataan muihin pääomansiirtoihin siltä osin kuin ne vaikuttavat suoraan tai välillisesti kiintiöiden arvoon,

▼B

— julkisyhteisöjen siirrot maatalousyrityksille ja yritysmäisille maatalousyhteisöille; näiden siirtojen tarkoituksena on kattaa useiden tilikausien kuluessa kertyneet tappiot sekä yrityksen vaikutusmahdollisuuksien ulkopuolella olevista tekijöistä johtuneet poikkeukselliset menetykset, ja ne luokitellaan muihin pääomansiirtoihin,

— korvaukset, jotka julkisyhteisöt tai ulkomaat (ts. ulkomaat ja/tai Euroopan unionin toimielimet) maksavat maataloustuotteiden tuotannossa käytettävien kiinteiden pääomatavaroiden omistajille poikkeuksellisten tai katastrofin aiheuttamien menetysten kuten tavaroiden tuhoutumisesta tai vahingoittumisesta sodan, muiden poliittisten tapahtumien tai luonnonkatastrofien johdosta (ks. kohta 2.045). Maksut luokitellaan muihin pääomasiirtoihin (ks. kohta 3.096),

— sellaisten velkojen peruuttaminen, jotka maataloustuotteiden tuottajat ovat ottaneet julkisyhteisöiltä (kohteena voivat olla esimerkiksi julkisyhteisön myöntämät lainat tuottajayritykselle, jolle on kertynyt liiketappioita useammalta tilikaudelta). EKT 1995:n mukaan kyseiset taloustoimet luokitellaan myös pääomasiirtoihin,

— tuotanto-, tulo- tai varallisuusverojen korotus ja kevennys eivät selkeästi sisälly EKT 1995:n tilinpitojärjestelmään eivätkä näin ollen myöskään maatalouden taloustileille, koska ainoastaan tosiasiallisesti kannetut verot kirjataan,

— osakkeet ja osuudet, joita julkisyhteisöillä on merkittynä maatalousyritysten ja yritysmäisten maatalousyhteisöjen pääomaan. Osuudet ja osakkeet kirjataan kohtaan osakkeet ja muut osuudet.

d) Markkinoiden säätelystä vastaavat elimet

3.068 Markkinoiden säätelystä vastaavat elimet,

— jotka harjoittavat yksinomaan tavaroiden ostoa, myyntiä tai varastointia, luokitellaan kansantaloudessa seuraavasti:

  — toimialan osalta kauppaan; sopimuksen mukaan tämän toiminnan katsotaan olevan muiden markkinapalvelujen kuin rahoituspalvelujen tuotosta,

  — sektorin osalta muita kuin rahoituspalveluja tuottaviin yrityksiin ja yritysmäisiin yhteisöihin, mikäli nämä markkinoiden säätelystä vastaavat elimet ovat EKT 1995:n tarkoittamia institutionaalisia yksikköjä, ja ellei näin ole, ne luokitellaan siihen sektoriin, johon suurempi yksikkö kuuluu,

— jotka yksinomaan maksavat tukipalkkioita, luokitellaan kansantaloudessa seuraavasti:

  — toimialan osalta julkisyhteisöjen markkinattoman tuotoksen tuotantoon, koska ainoastaan julkisyhteisöt (lukuun ottamatta Euroopan unionin toimielimiä) voivat EKT 1995:n sääntöjen mukaan maksaa tukipalkkioita,

  — sektorin osalta julkisyhteisöihin (ks. edellinen luetelmakohta),

▼B

— jotka harjoittavat sekä tavaroiden ostoa, myyntiä ja varastointia että maksavat tukipalkkioita, luokitellaan kansantaloudessa seuraavasti:

— toimialan osalta kauppaan, kun on kyse näiden elinten tuotantoyksiköistä (paikallisen TAY:n tyyppisistä), jotka ostavat, myyvät tai varastoivat tavaroita, ja julkisyhteisöjen markkinattoman tuotoksen tuotantoon yhdessä tästä tuotoksesta vastaavien tuotantoyksiköiden kanssa,

— sektorin osalta julkisyhteisöihin, koska ainoastaan julkisyhteisöt voivat maksaa tukipalkkioita. Luokittelu muuhun sektoriin tarkoittaisi sitä, että markkinoiden säätelystä vastaavan elimen maksamat tukipalkkiot eivät enää olisi EKT 1995:n tarkoittamia tukipalkkioita.

3.069 Maksuperusteen tiukan soveltamisen seurauksena tietyt EKT 1995:n mukaiset tukipalkkiot eivät näy maatalouden taloustileillä, koska ne kirjataan toimialoille ja sektoreille, joille tukipalkkiot on maksettu. Varsinkin, jos markkinoiden säätelystä vastaavat elimet luokitellaan julkisyhteisöjen sektoriin, näille elimille markkinoiden säätelyyn (myynti, varastointi ja jälleenmyynti) maksetut tukipalkkiot näkyvät julkisyhteisöjen sektoritileillä sekä käyttöinä että resursseina. Näin ollen julkisyhteisöt voivat maksaa tukipalkkioita (eli muita tuotantotukipalkkioita) toisille julkisyhteisöille.

F OMAISUUSTULOT

(Ks. EKT 1995, kohdat 4.41—4.76)

1. **Määritelmä**

3.070 Omaisuustulot ovat tuloja, joita rahoitusvarojen tai aineellisten valmistamattomien varojen omistaja saa korvaukseksi sijoittaessaan varoja tai antaessaan aineellisen valmistamattoman varan toisen institutionaalisen yksikön käyttöön (ks. EKT 1995, kohta 4.41).

3.071 Omaisuustulot luokitellaan EKT 1995:ssä seuraavasti:

— korot,

— yritysten jakamat tulot (osingot ja yrittäjätulon otot yritysmäisistä yhteisöistä),

— suorien ulkomaisten sijoitusten uudelleen sijoitetut voitot,

— vakuutuksenottajien omaisuustulot,

— maanvuokrat (maan- ja maaperävarojen vuokrat).

3.072 Maatalouden taloustilit käsittelevät ainoastaan yrittäjätulon tilin omaisuustuloja (ks. tilikokonaisuus, kohdat 1.38—1.48). Tilin resursseihin kirjataan tulot, joita yksiköt saavat suorasta osallistumisestaan tuotantoprosessiin (toimintaylijäämä/sekatulo), sekä saadut omaisuustulot. Tilin käyttöihin kirjataan maataloustoimintoihin (ja muuta kuin maataloutta oleviin ja siitä erottamattomiin sivutoimintoihin) liittyvät maksetut omaisuustulot. Yrittäjätulon tili voidaan yleensä laskea vain institutionaalisille sektoreille. Se voidaan kuitenkin laskea myös tietylle toimialalle silloin, kun tietyt omaisuustulojen virrat voidaan kohdistaa paikallisiin TAY:ihin.

▼B

3.073 Ainoastaan kolmentyyppisillä omaisuustuloilla on merkitystä maatalouden taloustileillä: koroilla, maanvuokrilla ja vakuutuksenottajien omaisuustuloilla.

2. **Korot**

3.074 Korot ovat velkapääomasta suoritettavia maksuja. Ne sisältävät maksut, jotka on suoritettava etukäteen sovituin määräajoin prosenttiosuutena (kiinteänä tai muulla tavoin määräytyvänä) lainan arvosta. Maatalouden taloustileillä korot ovat maatilan tarpeisiin myönnettyjen lainojen vastinerä (lainat voidaan myöntää esimerkiksi maan, rakennusten, koneiden, ajoneuvojen tai muiden laitteiden hankkimiseksi myös silloin, kun niitä hyödynnetään muuta kuin maataloutta olevien ja niistä erottamattomien sivutoimintojen tarkoituksiin).

3.075 Korot sisältävät myös leasing-maksut kiinteiden pääomatavaroiden käyttämisestä maataloudessa (maa mukaan luettuna). Ainoastaan vuokralleottajan maksama vuokra-osuus (joka käsitellään vuokralleantajan vuokralleottajalle myöntämänä laskennallisena lainana) sisältyy korkomaksuihin (pääoma-osuus kirjataan rahoitustilille).

3.076 On syytä huomata, että laskennallisia korkoja maatiloihin sidotulle omalle kiinteälle pääomalle ei kirjata tähän kohtaan, vaan ne ilmenevät maatilan yrittäjätulon osatekijänä (ks. kohta 5.06). Maksettuihin korkoihin kirjattava summa sisältää myös maataloudelle myönnetyt korkotuet.

3.077 Lisäksi on syytä kirjata yhtiömuotoisten maatalousyritysten maataloustoimintojen yhteydessä saamat korot. Yksityisten elinkeinonharjoittajien saamat korot eivät sisälly maataloustoimialan yrittäjätulon mittaimeen, koska on katsottu, että suurin osa korkoa tuottavista varoista ei liity näiden yksiköiden harjoittamaan maataloustoimintaan ja koska yrittäjäperheen varoja on vaikea erottaa tuotantoon käytetyistä varoista ([1]).

3.078 Korot kirjataan suoriteperusteisesti, toisin sanoen kertyneinä korkoina (ei maksettuina korkoina).

▼M2

3.079 Koska rahoituksen välittäjien tuottamien palveluiden arvo kohdentuu eri asiakkaille, rahoituksen välittäjien maksamia tai saamia todellisia korkoja on tarpeen oikaista sellaisten korkokateosuuksien poistamiseksi, jotka vastaavat rahoituksen välittäjien laskennallista palvelumaksua. Näiden palvelumaksujen arvioitu arvo on vähennettävä lainanottajien rahoituksen välittäjille maksamista korkomääristä ja lisättävä tallettajien saamaan korkomäärään. Kustannuksia ei käsitellä koronmaksuina, vaan maksuina rahoituksen välittäjien asiakkailleen tuottamista palveluista (ks. 2.107.1 ja 2.108 i); EKT 1995, lisäys I, 4.51).

([1]) Saadut korot vastaavat rahoitustilin eriä ”muut saamiset ja velat” (F.7). Tähän luokkaan kuuluvat kaikki muihin saamisiin liittyvät taloustoimet, toisin sanoen rahoitus- tai muiden kuin rahoitustaloustoimien vastaerinä luodut rahoitusvarat, kun taloustoimen ja sitä vastaavan maksun välillä on ajallinen viive.

▼B

3. **Maanvuokrat (maan- ja maaperävarojen vuokrat)**

3.080 Maanvuokrat ovat valmistamattomien aineellisten varojen (maan ja maaperävarojen) omistajille suoritettuja maksuja, jotka maksetaan vastineeksi näiden varojen asettamisesta toisen yksikön käyttöön. Maatalouden taloustileillä tämä vastaa pääasiassa maanviljelijän maanomistajalle maksamia maanvuokria ([1]).

3.081 Kun omistaja maksaa tiettyjä maataloustoimintaan suoraan liittyvä kuluja (kiinteistövero, maiden ylläpitokustannukset jne.), kirjattaviin maanvuokriin on tehtävä näitä vastaavat vähennykset. Kulut kirjataan muihin tuotantoveroihin (kiinteistöverot) tai välituotekäyttöön (ylläpitokustannukset).

3.082 Maanvuokrat eivät sisällä maalla sijaitsevien rakennusten ja asuntojen vuokria. Niitä pidetään maksuina rakennusten tai asuntojen omistajan vuokralaiselle tuottamista markkinapalveluista ja ne kirjataan palvelujen välituotekäyttöön tai kulutusmenoihin (kotitalouksien tilit) vuokralleottajayksikön tyypin mukaan. Jos kokonaisvuokraa ei voida objektiivisesti jakaa maanvuokraan ja maalla sijaitsevista rakennuksista maksettavaan vuokraan, koko rahasumma kirjataan maanvuokriin. Tämä sääntö on sovellus EKT 1995:n suosituksesta (ks. EKT 1995, kohta 4.73) ([2]).

3.083 Kaikki maanvuokrat on kirjattava tähän nimikkeeseen riippumatta siitä, onko vuokra-aika alle vai yli vuoden.

3.084 Näin ollen maanvuokriin eivät sisälly:

— rakennusten asuinhuoneiden vuokra-arvo; tämä on korvaus markkinapalvelusta, joka on yksityisen kulutuksen osatekijä (toisin sanoen vuokralainen maksaa vuokran käytettävissä olevasta nettotulostaan),

— muiden kuin asuinrakennusten ammattikäytöstä maksetut vuokrat (ks. kohta 2.108 a),

— rakennuksista tehtävät poistot,

— rakennusten normaalit ylläpitokustannukset (ks. kohta 2.106),

— kiinteistöverot (ks. kohta 3.048 a),

— rakennusten vakuutusmaksut (ks. kohta 2.108 g).

3.085 Omistajan käyttämien maiden ja rakennusten osalta ei ole tarpeen kirjata laskennallisia vuokria. Aineettomien valmistamattomien varojen, kuten patentoitujen varojen ja tuotanto-oikeuksien (maitokiintiöt), vuokrat kirjataan välituotekäyttönä (ks. kohta 2.108 n).

([1]) On huomattava, että saaduilla maanvuokrilla ei ole merkitystä maatalouden taloustileillä, koska nämä tilit laaditaan käyttäen toimialan käsitettä (ks. kohta 1.44).

([2]) EKT 1995 ehdottaa koko summan kirjaamista maanvuokrana, jos maan arvon oletetaan olevan rakennuksen arvoa suurempi, ja rakennuksen vuokrana, jos tilanne on päinvastainen.

▼B

4. **Vakuutuksenottajien omaisuustulo (joka ei sisälly maatalouden taloustileille)**

3.086 Vakuutuksenottajien omaisuustulo vastaa vakuutuslaitosten ja eläkerahastojen vakuutusteknisen vastuuvelan sijoittamisesta saatujen ensitulojen kokonaismäärää (ks. EKT 1995, kohta 4.68). Vakuutusteknistä vastuuvelkaa käsitellään vakuutuksenottajille kuuluvina varoina. EKT 1995:n mukaan yrittäjätulon laskentaan sisältyvät resursseina vakuutusteknisen vastuuvelan sijoittamisesta saadut tulot. Nämä tulot luetaan vakuutuksenottajalle kuuluvaksi ”vakuutuksenottajan omaisuustuloksi”. Sitä käsitellään vakuutuslaitoksille takaisin maksettuna vakuutusmaksutäydennyksenä, koska vakuutuslaitokset käytännössä pitävät itsellään tämän tulon (ks. EKT 1995, kohta 4.69).

3.087 Vakuutuksenottajan omaisuustulo ei sisälly maatalouden taloustileille. Maataloudesta saatavan tulon mittari on tarkoituksenmukainen vain:

— jos se sisältää kaikki vahinkovakuutuksiin liittyvät virrat (palvelun arvon, vakuutuksenottajan omaisuustulon, vakuutusmaksut, netto ja korvauskulut). Mitattava tulo saadaan tässä tapauksessa, kun kaikki uudelleenjakoon liittyvät vahinkovakuutuksia koskevat (vakuutuksenottajien ja vakuutuslaitosten väliset sekä eri ajankohtina toteutuneet) taloustoimet on kuvattu, tai

— jos se ottaa huomioon ainoastaan palvelun arvon (joka tosiasiassa saadaan vakuutuksenantajalta) (ks. kohta 2.108 g). Tällöin mitattava tulo saadaan ennen kaikkien uudelleenjakoon liittyvien taloustoimien kuvausta.

Maatalouden taloustileillä käytetään jälkimmäistä menetelmää.

G PÄÄOMANSIIRROT

(Ks. EKT 1995, kohdat 4.145—4.167)

3.088 Maatalouden taloustilien ainoat huomioon otettavat pääomansiirrot ovat saatuja pääomansiirtoja, toisin sanoen investointiavustuksia ja muita pääomansiirtoja. Nämä jakotaloustoimet kirjataan pääomatilille (ks. kohdat 1.41 ja 1.48).

1. **Investointiavustukset**

3.089 Investointiavustukset ovat julkisyhteisöjen tai ulkomaiden muille kotimaisille tai ulkomaisille institutionaalisille yksiköille suorittamia rahamääräisiä tai luontoismuotoisia pääomansiirtoja, joiden tarkoituksena on rahoittaa näiden yksiköiden kiinteiden pääomatavaroiden hankintakustannukset kokonaisuudessaan tai osittain (EKT 1995, kohta 4.152). Ulkomailta tulevat investointiavustukset koostuvat Euroopan unionin toimielinten Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahaston (EMOTR) ohjausosaston kautta suoraan maksamista avustuksista.

3.090 Korkotuki ei kuulu investointiavustuksiin (ks. kohta 3.064), vaikka sen tarkoituksena olisikin investointien helpottaminen. On kuitenkin syytä muistaa, että jos investointiavustuksella rahoitetaan sekä velan takaisinmaksua että velkapääomasta perittävien korkojen maksua, ja jos näitä kahta osatekijää ei pystytä erottamaan toisistaan, avustus on kokonaisuudessaan kirjattava investointiavustuksiin.

▼B

3.091 Tärkeimmät muuntyyppiset EMOTR:n avustukset ja investointiavustukset maataloudelle ovat:

— avustukset hedelmä- ja viinitarhojen uudelleenjärjestelyyn, jos niihin sovelletaan uudelleenistutusvelvoitetta (ks. kohta 3.067),

— julkisyhteisöjen vastuulleen ottamat takaisinmaksut lainoista, joita tuotantoyksiköt ovat ottaneet investointiensa rahoittamiseksi,

— nuorille viljelijöille varojen hankinnan rahoittamista varten myönnettävät käynnistysavustukset.

3.092 Investointiavustusten kirjausajankohtana on käytettävä maksun erääntymisajankohtaa (ks. EKT 1995, kohta 4.162).

2. **Muut pääomansiirrot**

3.093 Muut pääomansiirrot kattavat muut sellaiset pääomansiirrot kuin investointiavustukset ja pääomaverot, jotka eivät sinänsä jaa uudelleen tuloja vaan säästöjä tai varallisuutta talouden eri sektoreiden tai alasektoreiden tai ulkomaiden välillä (ks. EKT 1995, kohta 4.164).

3.094 Muut pääomansiirrot eroavat investointiavustuksista kahdessa suhteessa:

— ainoastaan julkisyhteisöt voivat maksaa investointiavustuksia, kun taas kaikki institutionaaliset yksiköt voivat maksaa muita pääomansiirtoja,

— investointiavustukset rajoittuvat ainoastaan kiinteän varan hankintaan, kun taas muut pääomansiirrot voivat liittyä kaikentyyppisiin säästön tai varallisuuden siirtoihin yksiköiden välillä.

3.095 Muut pääomansiirrot voivat olla korvauksia, joita julkisyhteisöt tai ulkomaat suorittavat pääomatavaroiden omistajille sodan tai luonnonkatastrofien, kuten tulvien, tuhoamista pääomatavaroista. Niihin sisältyvät myös julkisyhteisöjen siirrot usean tilikauden aikana kertyneiden tappioiden tai yrityksistä riippumattomien syiden aiheuttamien poikkeuksellisten menetysten kattamiseksi (ks. EKT 1995, kohta 4.165).

3.096 Maataloudessa muut pääomansiirrot käsittävät lisäksi:

— avustukset hedelmä- ja viinitarhojen poistamiseksi pysyvästi tuotannosta,

— avustukset maidontuotannon lopettamiseksi tai vähentämiseksi (siltä osin kuin ne vaikuttavat suoraan tai epäsuorasti kiintiöiden arvoon),

— korvaukset maataloustuotteiden tuotannossa käytettävien kiinteiden pääomatavaroiden (kuten eläimet ja laitteet) poikkeuksellisista ja katastrofin aiheuttamista menetyksistä (ks. kohdat 2.045 ja 3.067),

— nuorille viljelijöille maksettavat käynnistysavustukset, joilla ei rahoiteta varojen hankintaa,

— tuet, joilla korvataan varojen arvon alenemista tai lyhennetään velkoja.

▼B

3.097 Muut rahamääräiset pääomansiirrot kirjataan, kun maksu on suoritettava (ja luontoismuotoisten pääomansiirtojen tapauksessa silloin, kun varojen omistusoikeus siirtyy tai velkoja mitätöi velan).

H KIINTEÄN PÄÄOMAN KULUMINEN

(Ks. EKT 1995, kohdat 6.02—6.05)

3.098 Kiinteiden pääomatavaroiden ennakoitavissa oleva kuluminen ja vanhentuminen tilikaudella on laskennallinen kustannus niin kauan kuin tavaraa ei korvata uudella hankinnalla. Kiinteän pääoman kuluminen mittaa tätä kulumista ja vanhenemista. Sen sisällyttäminen tuotantotilin käyttöihin mahdollistaa kiinteän pääoman muodostukseen liittyvien kustannusten jakamisen pääoman koko käyttöjaksolle.

3.099 Jos tuotantovälineiden käyttöikä on yli yksi vuosi, kiinteän pääoman kuluminen vastaa sitä kiinteän pääoman määrää, joka kulutetaan loppuun tuotantoprosessissa tilikaudella tavanomaisen kulumisen tai ennakoitavissa olevan vanhentumisen ([1]) seurauksena. Jos käytettyjen tuotantovälineiden käyttöikä sen sijaan on vuotta lyhyempi, kuluminen kirjataan välituotekäyttöön.

3.100 Kiinteän pääoman kuluminen koskee kaikkia kiinteitä pääomatavaroita (eli tuotteita) (vaikka erikoistapauksissa tarvitaan hiukan joustavuutta, ks. kohta 3.105). Se koskee aineellisia ja aineettomia kiinteitä varoja, valmistamattomien varojen perusparannuksia sekä omistusoikeuden siirtokustannuksia. Kiinteän pääoman kulumista ei lasketa varastoille, keskeneräisille töille eikä valmistamattomille varoille, kuten maalle, maanalaisille esiintymille ja patentoiduille varoille.

3.101 Kiinteän pääoman kuluminen on vain yksi varojen arvonmuutoksen osatekijöistä (yhdessä kiinteän pääoman bruttomuodostuksen, volyymin muiden muutosten ja nimellisten hallussapitovoittojen (joista on vähennetty hallussapitotappiot) kanssa, ks. kohta 2.134). Kiinteän pääoman kuluminen ei sisällä varojen volyymin muita muutoksia (paitsi kiinteän pääoman bruttomuodostuksesta johtuvia), joita ovat:

— katastrofien (maanjäristykset, sodat, kuivuus, kulkutaudit jne.) aiheuttamat poikkeukselliset menetykset,

— ennakoimaton vanhentuminen, joka on kiinteän pääoman tavanomaista kulumista vastaavan kirjauksen ja todellisten menetysten välinen erotus tilanteessa, jossa onnettomuudet johtavat kiinteän pääoman ennakoidun kulumisen perusteella tehtyä kirjausta suurempaan arvonalennukseen,

— muutokset kiinteiden varojen luokittelussa, toisin sanoen niiden taloudellisen käyttötarkoituksen muuttuminen, kuten maatalousmaan tai -rakennusten muuntaminen yksityiskäyttöön tai muuhun taloudelliseen käyttöön.

([1]) Tähän sisältyvät myös satunnaisten onnettomuuksien aiheuttamat kiinteiden pääomatavaroiden hävikit, joiden varalta voidaan ottaa vakuutus. Kirjattavan korvausvastuun arvo vastaa vakuutetuista kiinteistä varoista suoritettuja nettomaksuja.

▼B

3.102 Kiinteän pääoman kuluminen on erotettava verotuksellisista ja liikekirjanpidon mukaisista poistosta ja se on arvioitava kiinteiden pääomatavaroiden kantojen ja kyseisten tavaroiden eri luokkien todennäköisen (keskimääräisen) taloudellisen käyttöiän perusteella. Jos kiinteiden pääomatavaroiden kantatietoja ei ole saatavissa, suositellaan, että kanta lasketaan käyttämällä investointikertymämenetelmää ja arvotetaan käyttämällä viiteajanjakson hankintahintaa (toisin sanoen käytetään varojen historiallisen arvon sijasta niiden jälleenhankinta-arvoa viitevuonna). Jälleenhankinta-arvo saadaan selville hinnoista, jotka viljelijöiden on tiettynä viiteajanjaksona maksettava korvatakseen kiinteän pääomatavaran uudella, korvattua tavaraa mahdollisimman paljon muistuttavalla pääomatavaralla. On välttämätöntä edetä tällä tavoin, jotta nettokansantuote tulisi lasketuksi oikein.

3.103 Kiinteän pääoman kuluminen lasketaan tasapoistomenetelmällä eli jakamalla poistettavan kiinteän pääomatavaran arvo tasaisesti tavaran koko käyttöajanjaksolle. Poisto-osuus määritellään kaavalla 100/t, jossa ”t” vastaa tämän tavaraluokan todennäköistä taloudellista käyttöikää vuosina (”t” voi vaihdella maittain ja ajallisesti). Poisto-osuus voi joissain tapauksissa olla geometrinen. Kun otetaan huomioon käypien jälleenhankintahintojen ja kiinteän pääoman kulumista kuvaavan kiinteän poisto-osuuden käyttö, kiinteän pääoman kuluminen vaihtelee vuodesta toiseen, elleivät hankintahinnat säily muuttumattomina varan koko normaalin taloudellisen käyttöiän ajan.

3.104 Aineellisten ja aineettomien valmistettujen varojen omistusoikeuden siirtokustannuksiin liittyvä kiinteän pääoman kuluminen tulisi laskea käyttämällä keskimääräistä käyttöikää, joksi on sovittu yksi vuosi.

3.105 Kiinteän eläinpääoman kuluminen vastaa eläinten tuottavuuden odotettavissa olevaa laskua, kun eläimiä käytetään tuotantotarkoituksiin (maidon- tai villantuotanto jne.). Tämä tuottavuuden lasku ilmenee näistä eläimistä tulevaisuudessa saatavien tulojen nykyarvossa. Koska tuotantoeläimistä tulevaisuudessa saatavien tulojen arvo pienenee ajan myötä, eläimiin olisi sovellettava kiinteän pääoman kulumista. Koska kiinteän pääoman kulumisen laskeminen tämäntyyppiselle varalle on käytännössä kuitenkin vaikeaa, on katsottu, että tuotantoeläimille ei tulisi laskea kiinteän pääoman kulumista. Tämä päätös perustui seuraaviin seikkoihin:

— tuottavuuden ja taloudellisen arvon laskusta johtuva arvonalennus liittyy ikään mutta ei ole sen välitön, säännöllisesti ja jatkuvasti ilmenevä seuraus, kuten on oletuksena muissa arvonalenemista koskevissa tapauksissa,

— eläinten poistaminen tuotantoeläinten laumasta voi olla seurausta taloudellisista olosuhteista (teuraseläimistä saatavien hintojen muutoksista ja rehujen hinnoista jne.).

▼B

3.106 Vaikka edellä mainitut seikat eivät estä laskemasta kiinteän pääoman kulumista eläimille, ne tekevät laskelmista hyvin monimutkaisia, kun otetaan huomioon keskimääräistä elinikää ja kiinteän pääoman kulumisosuuksia koskevien soveltuvien määritelmien tarve. Eläinten ennakoitujen ja toteutuneiden keskimääräisten arvonalennusten välistä yhdenmukaisuutta olisi muutoin vaikea varmistaa. Tämä käsittelytapa myös takaa sen, että maatalouden tilinpito on yhdenmukaista EKT 1995:n (ks. EKT 1995, kohta 6.03) sekä maatalouden kirjanpidon tietoverkoston mikrotalouden tilien kanssa, ja se poistaa tarpeen jakaa eläimet kiinteinä varoina ja varastoina käsiteltäviin eläimiin.

IV MAATALOUDEN TYÖPANOS

4.01 Maatalouden työllisyys kattaa kaikki henkilöt — sekä palkansaajat että itsenäiset yrittäjät — jotka suorittavat palkallisia ja palkattomia työpanoksia niille kotimaisille yksiköille, jotka harjoittavat maatalouden taloustilien mukaisen maataloustoimialan luonteenomaisia toimintoja (maataloutta olevat ja muuta kuin maataloutta olevat ja siitä erottamattomat sivutoiminnot).

Kaikki eläkeikäiset henkilöt, jotka jatkavat työntekoa tilalla, luetaan maatalouden työllisyyteen kuuluviksi.

Oppivelvollisuusikäisiä henkilöitä ei oteta huomioon.

4.02 Palkansaajiksi määritellään kaikki ne henkilöt, jotka ovat työsuhteessa toiseen kotimaiseen institutionaaliseen yksikköön (joka on maatalousyksikkö) ja saavat työstään korvausta (merkitään kohtaan palkansaajakorvaukset, ks. III kappale, kohta C). Palkansaajien työpanosta kutsutaan palkalliseksi työpanokseksi. Sopimuksen mukaan muiden työntekijöiden kuin perheenjäsenten työpanos luokitellaan palkalliseksi työpanokseksi. Siinä tapauksessa, että maatalousyksikkö on järjestäytynyt tavanomaiseksi yhtiöksi (ks. kohta 5.09), sen koko työpanos luokitellaan palkalliseksi työpanokseksi.

4.03 Itsenäisiksi yrittäjiksi määritellään henkilöt, jotka joko yksin tai yhdessä muiden kanssa omistavat ne yhtiöimättömät yritykset, jossa he työskentelevät. Itsenäisten yrittäjien työpanosta kutsutaan palkattomaksi työpanokseksi. Tilan haltijan perheenjäsenet, jotka työskentelevät saamatta ennalta määriteltyä ja tehdyn työn perusteella laskettua korvausta, määritellään itsenäisiksi yrittäjiksi.

4.04 Yhtiöiden tapauksessa (ks. V kappale, kohta B) työntekijöiden työpanosta käsitellään samalla tavoin kuin yhtiöimättömien yritysten kohdalla (yksityiset elinkeinonharjoittajat). Johtajat/osakkaat saavat osuutensa yksikön sekatulosta (palkaton työpanos), kun taas palkansaajat saavat työstään korvausta (palkallinen työpanos).

4.05 Tehtyjen työtuntien kokonaismäärä on niiden todellisten työtuntien yhteenlaskettu määrä, jotka on tehty laskenta-ajanjakson aikana palkansaajana tai itsenäisenä yrittäjänä kotimaisissa maatalousyksiköissä.

▼B

4.06 Tehtyjen työtuntien kokonaismäärään kuuluvia ja siihen kuulumattomia eriä kuvataan EKT 1995:ssä (kohdat 11.27 ja 11.28). Tehtyjen työtuntien kokonaismäärä ei kata tilan haltijan tai johtajan kotitaloudessa tehtyä työtä.

4.07 Vuosityöyksiköt määritellään kokoaikavastaavaksi työllisyydeksi (joka on yhtä kuin kokoaikaisina työpaikkoina ilmoitettu työpaikkojen lukumäärä) eli tehtyjen työtuntien kokonaismääräksi jaettuna talousalueella sijaitsevissa kokoaikaisissa työpaikoissa tehtyjen työtuntien vuotuisella keskiarvolla.

4.08 Yksi henkilö ei voi edustaa useampaa kuin yhtä vuosityöyksikköä. Tämä rajoitus on voimassa, vaikka henkilö työskentelisi maataloustoimialalla kokoaikaisuuden määritelmän mukaista tuntimäärää enemmän.

4.09 Maatiloilla kokoaikaisuutta vähemmän työskentelevien henkilöiden maatalouden työpanos lasketaan tehdyn (viikko- tai vuosikohtaisen) työtuntimäärän ja kokoaikaisessa työpaikassa tehdyn (viikko- tai vuosikohtaisen) työtuntimäärän osamääränä.

4.10 Kokoaikaisessa työpaikassa tehtyjen työtuntien lukumäärä ei ole välttämättä sama kaikissa työvoimaryhmissä. On mahdollista, että itsenäisten yrittäjien osalta käytetty ”kokoaikaisen työpaikan” tuntimäärä on suurempi kuin palkansaajien tuntimäärä. Tämä johtuu siitä että palkansaajien tekemien työtuntien määrä vahvistetaan sopimuksessa.

4.11 Henkilön tekemien työtuntien määrää ei mukauteta käyttämällä ikään (esim. alle 16-vuotiaat, yli 65-vuotiaat) tai sukupuoleen perustuvia kertoimia. Käsittelyn on oltava yhtäläistä. ”Kokoaikaisuus” määräytyy tehtyjen työtuntien lukumäärän mukaan eikä tuotetun määrän ja/tai laadun arvioinnin tuloksena.

4.12 Jollei vaihtoehtoisten lähteiden käytölle ole erityisiä syitä, maataloudessa kokoaikaista työtä vastaavan vuosityöyksikön on perustuttava maatilojen rakennetta koskevien yhteisön tilastotietojen keruussa nykyisin käytettävään määritelmään eli kansallisissa työsopimusehdoissa määrättyyn vähimmäistyöaikaan. Jos työsopimusehdoissa ei määrätä vuosittaisesta työtuntien määrästä, vähimmäistyöaikana pidetään 1 800 tuntia (225 kahdeksan tunnin työpäivää).

V MAATALOUSTULON INDIKAATTORIT

5.01 Yksi maatalouden taloustilien laadinnan päätavoitteista on maataloustulon ja sen kehityksen mittaaminen.

A TULON JA TASAPAINOERIEN MÄÄRITTELY

5.02 Tulo voidaan määritellä enimmäisrahasummaksi, jonka tulonsaaja voi kuluttaa tietyn ajanjakson aikana vähentämättä omien varojensa määrää. Se voidaan määritellä myös kulutuksen ja hallussa olevien varojen arvonmuutoksen summaksi tietyn ajanjakson aikana, jos muut olosuhteet pysyvät muuttumattomina, koska tulo edustaa sitä, mikä olisi voitu kuluttaa. Koska juoksevat tilit on EKT 1995:ssä erotettu pääomatilistä, mahdollista enimmäiskulutusta voidaan tutkia mittaamalla juoksevien tilien kulutus ja säästöt sekä pääomatilin varojen arvonmuutos.

▼B

5.03 Maatalouden tilikokonaisuudessa (ks. kohta 1.43) voidaan laskea kolme tasapainoerää, joita voidaan käyttää maataloustoimialan tulon kokonaissuureina: nettoarvonlisäys, nettotoimintaylijäämä (nettosekatulo) ja nettoyrittäjätulo. Tasapainoerät liittyvät toisiinsa seuraavasti:

Tuotantotili			Tulonmuodostustili			Yrittäjätulon tili		
P.1		Tuotos	B.1n		Nettoarvonlisäys	B.2n B.3n		Nettotoimintaylijäämä/nettosekatulo
P.2	–	välituotekäyttö	D.1	–	palkansaajakorvaukset	D.41	+	saadut korot (*)
K.1	–	Kiinteän pääoman kuluminen	D.29	–	muut tuotantoverot	D.41	–	maksetut korot
			D.39	+	muut tuotantotukipalkkiot	D.45	–	maksetut maanvuokrat
B.1n	=	Nettoarvonlisäys	B.2n B.3n	=	Nettotoimintaylijäämä/ netto sekatulo	B.4n	=	nettoyrittäjätulo
D.29	–	muut tuotantoverot						
D.39	+	muut tuotantotukipalkkiot						
	=	Nettoarvonlisäys tuotantokustannushintaan/tuotannontekijätulo						

(*) Ainoastaan yhtiömuotoisten maatalousyksiköiden saamat korot.

5.04 Toimialan nettoarvonlisäys mittaa kaikkien maatalouden paikallisten TAY:iden aikaansaamaa arvonlisäystä, josta on vähennetty kiinteän pääoman kuluminen. Koska tuotos arvotetaan perushintaan ja välituotekäyttö ostajan hintaan, nettoarvonlisäys sisältää tuotetukipalkkiot, mutta siitä on vähennetty tuoteverot. Nettoarvonlisäys tuotantokustannushintaan (joka määritellään perushintaiseksi nettoarvonlisäykseksi, johon on lisätty muut tuotantotukipalkkiot ja josta on vähennetty muut tuotantoverot) mittaa kaikkien tuotannontekijöiden (maa, pääoma ja työvoima) saamia korvauksia, ja sitä voidaan kutsua ”tuotannontekijätuloksi”, koska se vastaa tuotantotoimintaa harjoittavan yksikön aikaansaamaa kokonaisarvoa.

▼B

5.05 Nettotoimintaylijäämä mittaa tuottoa maalle, pääomalle ja muulle kuin palkkatyölle. Se on tulonmuodostustilin tasapainoerä, joka ilmaisee tuotannontekijöiden ja julkisyhteisösektorin välisen tulonjaon. Nettoarvonlisäys ja nettotoimintaylijäämä lasketaan toimialoittain.

5.06 Nettoyrittäjätulo, joka saadaan lisäämällä nettotoimintaylijäämään yhtiömuotoisten maatalousyksiköiden saamat korot ja vähentämällä siitä maanvuokrat (maatilan vuokrat ja maanvuokrat) sekä maksetut korot, mittaa muusta kuin palkkatyöstä saatua korvausta, yksiköille kuuluvasta maasta saatua korvausta sekä pääoman tuottoa. Se muistuttaa liikekirjanpidon mukaista voittoa ennen osingonjakoa ja tuloveroja. Vaikka nettoyrittäjätuloa ei aina lasketa toimialoille, se voidaan yleensä arvioida maataloustoimialalle, koska on mahdollista määrittää yksinomaan maataloustoimintaan (ja muuta kuin maataloutta oleviin sivutoimintoihin) liittyvien korkojen ja maanvuokrien osuudet.

5.07 Yksityisten elinkeinonharjoittajien yrittäjätulo on toisaalta maatilan haltijan (ja muuta kuin palkkatyötä tekevien perheenjäsenten) työtuloa ja toisaalta yritykseen jäävää tuloa ilman, että näitä kahta osatekijää pystytään erottamaan toisistaan (”maatilan haltijalla” tarkoitetaan luonnollisesti kaikkia henkilöitä, jotka toimivat maataloustoimialalla yksityisinä elinkeinonharjoittajina). Kyse on siis sekatulosta. Maataloustoimiala koostuu kuitenkin muiden toimialojen tapaan tuotantoyksiköistä, jotka ovat tyypiltään erilaisia institutionaalisia yksiköitä: yhtiömäisiä yrityksiä ja yksityisiä elinkeinonharjoittajia. Yksityisten elinkeinonharjoittajien ja yhtiömäisten yritysten tulot poikkeavat toisistaan. Jälkimmäisessä tapauksessa tulo on ”puhdasta” yrittäjätuloa, sillä siihen ei sisälly työtuloja (työstä maksettavia korvauksia on pidettävä palkatun työvoiman palkansaajakorvauksina, vaikka kyseessä olisivat yhtiön hallintohenkilöt tai osakkeenomistajat).

5.08 On syytä pitää mielessä, että tulon kokonaissuureet, jotka saadaan toimialan tilikokonaisuuden tasapainoerinä, eivät ole viljelijäkotitalouksien kokonaistulon tai niiden käytettävissä olevan tulon indikaattoreita, sillä näiden kotitalouksien tulot voivat sisältää yksinomaan maataloudesta saatavien tulojen lisäksi myös muista lähteistä saatuja tuloja (tuloja muusta kuin maataloustoiminnasta, palkkoja, sosiaalietuuksia, omaisuustuloja). Toisin sanoen maataloustulo ei siis ole sama asia kuin viljelijöiden tulo. Sitä paitsi tämä tulomittain viittaa maataloustoiminnoista (ja muuta kuin maataloutta olevista ja siitä erottamattomista sivutoiminnoista) tietyn tilinpitojakson aikana saatuun tuloon, vaikka joissain tapauksissa nämä tulot saadaan vasta myöhemmin. Kyse ei siis ole itse tilinpitojakson aikana tosiasiallisesti saaduista tuloista.

▼B

B YHTIÖMUOTOISTEN YKSIKÖIDEN TULON TILINPITOKÄSITTELY

5.09 Suurin osa Euroopan unionin alueella toimivista maatalousyksiköistä on yksityisiä elinkeinonharjoittajia (tai perheviljelmiä). Jotkin maatalouden tuotantoyksiköt ovat kuitenkin voineet järjestäytyä yhtiömuotoisiksi, jolloin ne voivat olla joko tavanomaisia yhtiöitä (joiden organisaatio muistuttaa muilla kansantalouden sektoreilla toimivien yhtiömäisten yritysten organisaatiota) tai yhtiöitä, joilla on tiettyjä erityispiirteitä (kuten esimerkiksi tapauksessa, jossa viljelijä perustaa verotussyistä erillisen yrityksen taloudellisen toimintansa kaupallisia osia varten tai ryhmä viljelijöitä muodostaa yhteenliittymän tarkoituksenaan käyttää yhteistä maata ja työvoimaa tietyntyyppisen osuuskunnan puitteissa).

5.10 Maataloustoimialan nettoyrittäjätulo koostuu täten kolmesta osatekijästä:

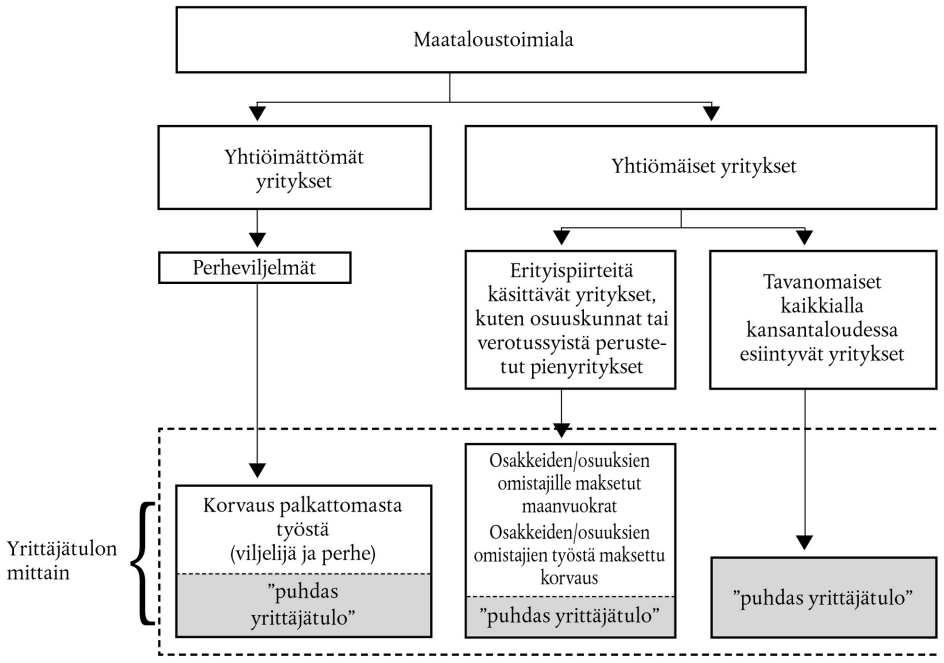
— yksityisten elinkeinonharjoittajien ”sekayrittäjätulosta” (yhtiöimättömät yritykset),

— ”tavanomaisten” yritysten ”puhtaasta” yrittäjätulosta,

— maataloustoimialalle ominaisten yritysten ”sekayrittäjätulosta”.

Nämä kolme osatekijää on esitetty kohdassa 5.11 olevassa kuviossa.

5.11 ”Puhtaaseen” yrittäjätuloon ei saa sisältyä palkansaajakorvauksia eikä ennen voitonjakoa maksettavia maanvuokria. Suurimmassa osassa maataloudelle ominaisia yrityksiä on kuitenkin vaikea erottaa osakkeenomistajille työpanoksesta ja maasta maksettuja korvauksia voitonjaosta. Siksi suositellaan, että tämäntyyppisten maatalousyksiköiden osalta maatalouden yrittäjätulon mittain viittaisi ”sekatuloon”, jolloin se sisältäisi osakkeenomistajien tekemästään työstä saamat palkansaajakorvaukset sekä maanvuokrat. Palkansaajakorvauksia ja maanvuokria ei siksi tulisi vähentää maataloudelle ominaisten yritysten yrittäjätulon laskennassa. Kyseisiä yrityksiä käsitellään yrittäjätulon laskennassa samaan tapaan kuin yksityisten elinkeinonharjoittajien ryhmää. Sitä vastoin tavanomaisissa yrityksissä palkansaajakorvaukset ja voitonjako täytyy erottaa toisistaan selkeästi.

▼B

C MAATALOUSTULON INDIKAATTOREIDEN MÄÄRITTELY

5.12 Maataloustulon kolmea indikaattoria voidaan kuvata seuraavasti:

— Indikaattori A: Maatalouden reaalisen tuotannontekijätulon indeksi vuosityöyksikköä kohti

Tämä mittain vastaa maatalouden reaalista nettoarvonlisäystä tuotantokustannushintaan kokonaisvuosityöyksikköä kohti ([1]).

— Indikaattori B: Maatalouden reaalisen nettoyrittäjätulon indeksi palkatonta vuosityöyksikköä kohti

Indikaattori kuvaa nettoyrittäjätulon ajallisia muutoksia palkatonta vuosityöyksikköä kohti. Kun se muunnetaan kunkin jäsenvaltion osalta indeksimuotoon, se tarjoaa tietoja pikemminkin tulokehityksestä kuin tulotasoista. Se on hyödyllisin maissa, joissa maatalouden harjoittajat ovat yksityisiä elinkeinonharjoittajia. Toisaalta, kun tarkastellaan tavanomaisia yrityksiä, joissa yrittäjätulo luodaan yksinomaan palkallisella työpanoksella, indikaattori B on yliarvioitu suhteessa yksityistulon käsitteeseen. Tämä haitta saattaa estää jäsenvaltioiden tulotasojen vertailun, jos tavanomaisten yritysten osuudet vaihtelevat huomattavasti.

— Indikaattori C: Maatalouden nettoyrittäjätulo

Tämä tulon kokonaissuure esitetään absoluuttisena arvona ([2]) (tai reaali-indeksin muodossa). Sen avulla voidaan verrata eri jäsenvaltioiden maataloustoimialan tuloja eri aikoina.

D TULOINDIKAATTOREIDEN KOKOAMINEN EUROOPAN UNIONILLE

5.13 Koko Euroopan unionin kattavat indeksit ja muutokset voidaan laskea kansallisten indeksien tai muutoksien painotettuina keskiarvoina tai suoraan Euroopan unionin kokonaissuureista, jotka on saatu muuntamalla kansalliset tiedot euroiksi (tai ostovoimayksiköiksi). Molemmissa tapauksissa on valittava perusvuosi, joka voi olla yhteisön keskiarvon laskennassa käytettyjen maakohtaisten osuuksien määräytymisvuosi tai vuosi, jonka vaihtokursseja käytetään kokonaissuureiden laskennassa.

5.14 Hieman erilaisia menetelmiä ja perusvuosia käytetään sen mukaan, analysoidaanko laskelmilla lyhyen (muutos vuodesta ”t-1” vuoteen ”t”) vai pitkän aikavälin (yleensä kehitys vuodesta 1980 vuoteen t) kehitystä.

([1]) Osa-aikatyön ja kausityön huomioon ottamiseksi maatalouden työllisyyttä ja sen vaihteluja mitataan vuosityöyksikköinä (ks. IV kappale). Palkattomat ja palkalliset vuosityöyksiköt erotetaan toisistaan, ja yhdessä niitä kutsutaan kokonaisvuosityöyksiköiksi.

([2]) Tämä tulomittain vastaa aiemmin käytettyä yksityisten elinkeinonharjoittajien perheeseen kuuluvan työvoiman maataloustoiminnasta saaman nettotulon mittainta.

▼B

5.15 Lyhyen aikavälin kehityksen analysoinnissa Euroopan unionin nimellis- tai reaalituloindikaattorien muutokset vuodesta t-1 vuoteen t lasketaan vastaavien, jäsenvaltioiden arvioimien muutosten painotettuna keskiarvona siten, että painokertoimet lasketaan vuoden t-1 tulon kokonaissuureista, jotka muunnetaan euroiksi vuoden t-1 vaihtokurssiin. Kyseiset kertoimet ovat luonnollisesti kokonaissuurekohtaisia. Tämä vuoteen t-1 perustuva menetelmä näyttää soveltuvan lyhyen aikavälin kehityksen analyysiin parhaiten, ja se on myös yhdenmukaisin jäsenvaltioissa käytössä olevien menetelmien kanssa.

5.16 Pitkän aikavälin kehityksen analysoinnissa Euroopan unionin tuloindikaattorien indeksit ja muutokset lasketaan Euroopan unionin kokonaissuureista, jotka on muunnettu euroiksi käyttämällä kiinteitä vuoden 1995 vaihtokursseja. Kun on kyse reaaliarvoista (jolloin hintojen keskimääräisen nousun vaikutus on eliminoitu), myös käytettävät deflaattorit perustuvat indeksipistelukuun 1995 = 100. Vuoteen 1995 perustuva menetelmä näyttää soveltuvan parhaiten vuodesta 1980 vuoteen t ulottuvalla ajanjaksolla tapahtuneen kehityksen kuvaamiseen ja analyysiin.

E TULOINDIKAATTOREIDEN DEFLATOINTI

5.17 Jäsenvaltiokohtaiset tuloindikaattorien reaaliset indeksit ja muutokset saadaan deflatoimalla vastaavat nimellisarvoiset tiedot bruttokansantuotteen implisiittisellä hintaindeksillä.

5.18 Tämän deflaattorin käyttöä puoltavat tärkeät tekijät, kuten luotettavuus ja vertailukelpoisuus. Bruttokansantuotteen implisiittinen hintaindeksi on kaikkien kansantaloudessa tuotettujen tavaroiden ja palvelujen yleinen hintaindikaattori. Deflaattorina voitaisiin harkita käytettävän myös kotimaisen loppukäytön hintaindeksiä. Bruttokansantuotteen hintaindeksistä poiketen tämä indeksi ottaa suoraan yhtä lailla huomioon myös ulkomaankaupan vaikutuksen, joten se reagoi nopeammin ja selvemmin tuontihintojen muutoksiin (esimerkiksi energian hinnan muutoksiin). Jotta kuitenkin voitaisiin taata vertailukelpoisuus Euroopan komission muiden tilastojen kanssa, päätettiin, ettei käyttöön oteta uutta deflaattoria.

5.19 Koko Euroopan unionin kattavat reaalitulon kokonaissuureet saadaan deflatoimalla ensin eri jäsenvaltioiden kirjaamat nimellisarvot (käypähintaiset arvot) kyseisen jäsenvaltion bruttokansantuotteen implisiittisellä hintaindeksillä ja muuntamalla ne sen jälkeen euroiksi (vuoden 1995 vaihtokurssiin pitkän aikavälin ja vuoden t-1 vaihtokurssiin lyhyen aikavälin analyyseissä edellä selostetun mukaisesti). Tulokset lasketaan yhteen, jolloin saadaan reaaliarvot koko Euroopan unionille. Näistä reaalisista kokonaissuureista lasketaan indeksit ja indeksien muutokset Euroopan unionille, mikä tarkoittaa käytännössä sitä, että ”Euroopan unionin deflaattoria” ei koskaan varsinaisesti sovelleta.

VI MAATALOUDEN TALOUSTILIEN ARVOTTAMINEN KIINTEISIIN HINTOIHIN

A HINTA- JA VOLYYMIMITTAIMET

(Ks. EKT 1995, luku 10)

6.01 Kun taloudellisessa analyysissä tarkastellaan arvojen muuttumista, on tarpeen erottaa toisistaan volyymin ja hintojen muutosten aiheuttamat muutokset. EKT 1995:ssä todetaan selkeästi (ks. kohdat 10.15—10.23), että hintakomponentin pitäisi sisältää vain hinnanmuutokset ja että kaikki muut muutokset olisi sisällytettävä volyymikomponenttiin. Näin tuotteiden ”laatuerot” (kuten erot fyysisissä ominaisuuksissa ja tuotetta myyvien vähittäisliikkeiden tyypeissä) on otettava huomioon volyyminmuutoksina eikä hinnanmuutoksina.

▼B

6.02 Monista tavaroista ja palveluista on saatavilla laadultaan erilaisia muunnelmia. EKT 1995:ssä määritellään useita laatueroihin vaikuttavia tekijöitä, joista maatalouden taloustilien kannalta tärkeimmät liittyvät ”fyysisiin ominaispiirteisiin”. Tällä tarkoitetaan, että tietyn tuotteen määritelmän puitteissa voi esiintyä fyysisiä eroja, jotka ovat osoitus siitä, että fyysiset yksiköt (esimerkiksi yksi tonni) eivät ole taloudellisessa merkityksessä täysin identtisiä. Esimerkkinä tästä voidaan ottaa tilanne, jossa kahtena peräkkäisenä vuonna myydään kumpanakin tonni viljaa. Ensimmäisen vuoden erä saattaa olla kokonaan myllytuotteiksi kelpaavaa, kun taas toisen vuoden erästä vain alle puolet saattaa olla hyvälaatuista, ja loppuosa joudutaan myymään rehuksi. Tällöin viljan keskimääräinen laatu on heikentynyt. Toinen maatalouden taloustilien kannalta tärkeä laatuero on tuotteen myyntien siirtymä eri tavoin hinnoiteltujen markkinoiden välillä, kuten koti- ja ulkomaanmarkkinoiden tai teollisuudelle ja kuluttajille suunnattujen markkinoiden välillä (ks. EKT 1995, kohdat 10.15—10.18).

6.03 Kiinteähintaisten tietojen laadinnassa käytettävissä volyymi- ja hintaindikaattoreissa on otettava huomioon laadunmuutokset. Tämän vuoksi suositellaan, että työ tehdään mahdollisimman tarkalla luokitustasolla, jotta voitaisiin varmistaa, että perustuotteet ovat mahdollisimman homogeenisia. Jos perustuotteet ovat täysin homogeenisia, volyymin muutokset voidaan estimoida määrien muutosten perusteella.

6.04 Tilastotietoja on kuitenkin usein saatavissa vain ylemmiltä luokitustasoilta, joten ne eivät koske täysin homogeenisia tuotteita. Näissä tilanteissa EKT 1995 suosittaa (ks. kohta 10.32), että kuluvan vuoden arvo deflatoidaan soveltuvalla hintaindeksillä volyymin muutosten estimoimiseksi.

6.05 Sitä tarkkuustasoa, jolla indeksin oletetaan olevan perusindeksi (jolloin tarkasteltavana olevaa tuotetta pidetään homogeenisena), kutsutaan perustasoksi. Maatalouden taloustileillä luokituksen perustaso on vähintään se taso, joka on tietojen toimitusta koskevassa taulukossa esitetty tarkin luokitustaso. Tätä tarkempien luokitustasojen käyttö on kuitenkin toivottavaa, kun laaditaan hintaindeksejä.

6.06 Kullekin tilikokonaisuuteen sisältyvälle tavaroiden ja palvelujen kokonaissuureelle on laadittava hinta- ja volyymimittaimet seuraavasti:

arvoindeksi = hintaindeksi × volyymi-indeksi

Näin ollen jokaisen taloustoimivirran arvossa tapahtuvan muutoksen on katsottava johtuvan joko hinnan tai volyymin tai niiden yhdistelmän muutoksesta (ks. EKT 1995, kohta 10.13).

6.07 Käypien arvojen muutosten järjestelmällinen jako ”hinnanmuutoksiin” ja ”volyymin muutoksiin” rajoittuu virtoihin, jotka edustavat tavaroiden ja palvelujen taloustoimia ja näiden taloustointen arvottamiseen liittyviä osatekijöitä (tuotos, välituotekäyttö, kiinteän pääoman kuluminen, bruttoarvonlisäys, nettoarvonlisäys, kiinteän pääoman bruttomuodostus, varastojen muutokset, sekä verot ja tuotetukipalkkiot).

▼B

B MAATALOUDEN TALOUSTILIEN LAATIMINEN KIINTEISIIN HINTOIHIN: PERIAATTEET JA MENETELMÄT

1. **Indeksikaavan valinta**

6.08 EKT 1995 (ks. kohta 10.62) suosittaa Fisherin indeksien käyttämistä. Näihin indekseihin liittyy kuitenkin tiettyjä puutteita, kuten se, että ne ovat summautumattomia ja niiden laatiminen vaatii runsaasti perustietoja. EKT 1995 hyväksyy tämän vuoksi myös menetelmän, jossa volyymi-indeksinä käytetään Laspeyres'n indeksiä ja hintaindeksinä Paaschen indeksiä.

6.09 EKT 1995:n suositusten mukaisesti maatalouden taloustileillä mitataan volyymin muutoksia käyttämällä Laspeyres'n indeksiä ja hinnanmuutoksia käyttämällä Paaschen indeksiä.

Lasperyres'n volyymi-indeksi:

$$L(q) = \frac{\sum p_0 q_n}{\sum p_0 q_0} = \frac{\sum p_0 q_0 \frac{q_n}{q_0}}{\sum p_0 q_0} = \frac{\sum V_0 \frac{q_n}{q_0}}{\sum V_0}$$

Paaschen hintaindeksi:

$$P(p) = \frac{\sum q_n p_n}{\sum q_n p_0} = \frac{\sum p_0 q_n \frac{p_n}{p_0}}{\sum p_0 q_n}$$

Kutakin perusnimiketason tuotetta varten,

— p_0: on perusvuonna 0 kirjattu hinta,

— p_n: on vuonna n kirjattu hinta,

— q_0: on perusvuonna 0 kirjattu määrä,

— q_n: on vuonna n kirjattu määrä,

— V_0: on perusvuonna 0 kirjattu arvo: ($V_0 = p_0 q_0$).

2. **Perusvuosi**

6.10 Laspeyres'n indeksillä mitataan volyymin muutoksia: perustason sarjojen määrien muutokset painotetaan tämän vuoksi käyttämällä perusvuoden arvoa. Paaschen indeksillä mitataan puolestaan hinnan muutoksia: perustason sarjojen hinnanmuutokset painotetaan tämän vuoksi käyttämällä perusvuoden hintoihin arvotettua kuluvan vuoden arvoa.

6.11 Perusvuosi on vuosi, jonka hintoja käytetään painotusjärjestelmän laatimisessa.

6.12 Tarkimmin volyymin vuosimuutoksia voidaan mitata käyttämällä tuoreinta mahdollista perusvuotta. Näin voidaan varmistaa, että painot ovat ajantasaisia, ja samalla välttää ongelmat, jotka liittyvät painojen määrittämiseen tuotannosta poistetuille tuotteille tai markkinoille tulleille uusille tuotteille. Maatalouden taloustileillä volyymien muutoksia mitataan tämän vuoksi käyttämällä edeltävän vuoden painoja.

▼B

3. **Sarjojen esittäminen suhteessa tiettyyn viitevuoteen**

6.13 Kiinteähintaisten tietojen toimittamis- tai esittämisvuosi voi olla eri kuin niiden perusvuosi, ja sitä kutsutaan viitevuodeksi. Indeksisarjassa viitevuoden indeksin arvo on 100.

6.14 Viitevuoden hintoihin lasketut volyymi-indeksisarjat saadaan ketjuttamalla edellisvuoden hintoihin lasketut indeksit (ks. EKT 1995, kohta 10.64).

6.15 On tärkeää varmistaa, ettei viitevuoden muuttaminen millään tavoin vaikuta edellisestä vuodesta laskettuihin volyymin muutoksiin. Maatalouden taloustileillä tiedot esitetään tämän vuoksi suhteessa kiinteään viitevuoteen ja jokaisen muuttujan viitevuosi vaihdetaan erikseen siitä riippumatta, onko kyseessä aggregaatti vai perustason indeksi.

6.16 Esimerkki:

Tarkastellaan kahta homogeenista perusnimiketason tuotetta A ja B. Seuraavassa esitetty indeksisarja perustuu edeltävän vuoden hintarakenteeseen:

Tuotteiden muodostaman kokonaisuuden (A + B) volyymi- ja hinta-indeksit määräytyvät kummallekin tuotteelle annetun painon mukaan.

	90P90	90—91 volyymi-indeksi	91P90	90—91 hintain-deksi	91P91	91—92 volyymi-indeksi	92P91	92—91 hintain-deksi	92P92
A	100	105,0	105	110,0	115	102,0	117	108,0	126
B	300	110,0	330	95,0	314	90,0	283	105,0	297
yht.	400	108,8	435	98,6	429	93,2	400	105,8	423

Jos tämä sarja esitetään suhteessa kiinteään viitevuoteen (esimerkiksi vuoteen 1990), volyymi-indeksit t/t-1 voidaan säilyttää ennallaan vain ketjuttamalla indeksit erikseen. Tuloksena saadaan seuraava sarja (1990 = 100):

	1990	1991	1992
A	100	105,0	107,1
B	100	110,0	99,0
Yht.	100	108,8	101,4

(101,4 = 108,8*93,2/100)

▼B

Kiinteähintaiset arvot suhteessa viitevuoteen 1990 on esitetty seuraavassa taulukossa:

	1990	1991	1992
A	100	105	107,1
B	300	330	297,0
Yht.	400	435	405,6

(405,6 = 400*101,4/100)

Taulukon luvut eivät enää ole summautuvia. Kun tuotteiden A ja B kiinteähintaiset arvot lasketaan yhteen, saadaan seuraava sarja:

	1990	1991	1992
A + B	400	435	404,1

Uuteen viitevuoteen suhteutettu sarja ei siis ole summautuva muutoin kuin viitevuotta seuraavan vuoden osalta.

6.17 EKT 1995:n mukaan (ks. kohta 10.67) summautumattomat kiinteähintaiset tiedot julkaistaan ilman yhteensovitteluja ([1]). Tämä pätee myös maatalouden taloustileihin. Käyttäjille on kuitenkin selitettävä, etteivät taulukot ole summautuvia.

4. **Arvonlisäyksen laskeminen kiinteisiin hintoihin**

6.18 Arvonlisäys on tuotantotilin tasapainoerä. Arvonlisäystä ei sellaisenaan voida suoraan jakaa hinta- ja volyymikomponenttiin. Teoreettisesta näkökulmasta oikea menetelmä kiinteähintaisen arvonlisäyksen laskemiseksi on ”kaksoisdeflatointi” (ks. EKT 1995, kohdat 10.27—10.28).

6.19 Edellisen vuoden hintoihin laskettu bruttoarvonlisäys määritellään siis edellisen vuoden hintoihin lasketun tuotoksen ja edellisen vuoden hintoihin lasketun välituotekäytön erotukseksi. Edellisen vuoden hintoihin laskettu nettoarvonlisäys määritellään edellisen vuoden hintoihin lasketun bruttoarvonlisäyksen ja edellisen vuoden hintoihin lasketun kiinteän pääoman kulumisen erotukseksi. Kiinteän viitevuoden hintoihin laskettu arvonlisäys saadaan muuttamalla viitevuotta.

6.20 Esimerkki:

Käypiin ja edellisen vuoden hintoihin lasketut tuotoksen ja välituotekäytön arvot (volyymi):

	95P95	96P95	96P96	97P96	97P97
Tuotos	150	160	170	180	200
Välituotekäyttö	40	30	35	40	45

([1]) Tämä ei sulje pois sitä mahdollisuutta, että laatijat saattavat tietyissä tilanteissa pitää suositeltavana näiden erojen poistamista parantaakseen tietojen yleistä yhtenäisyyttä.

▼B

Arvonlisäyksen volyymi saadaan vähentämällä tuotoksen volyymista välituotekäytön volyymi. Tuloksena on seuraava sarja:

	95P95	96P95	96P96	97P96	97P97
Bruttoarvonlisäys	110	130	135	140	155

Näin saadaan seuraavat edellisen vuoden hintoihin lasketut volyymi-indeksit:

	1996	1997
Bruttoarvonlisäys	118,2	103,7
(118,2 = 130/110*100) (103,7 = 140/135*100)		

Vuoden t bruttoarvonlisäys vuoden 1995 hintoihin saadaan kertomalla vuoden 1995 käypä arvo volyymin ketjutusindeksillä.

AL 96 (vuoden 1995 hintoihin) = 110*1,182 = 130

AL 97 (vuoden 1996 hintoihin) = 110*1,182*1,037 = 135

5. **Tuoteverojen ja tuotetukipalkkioiden jakaminen volyymi- ja hintakomponentteihin**

6.21 Perushintaisten arvojen jakaminen volyymi- ja hintakomponenttiin edellyttää, että tätä jakoa sovelletaan myös tuoteveroihin ja tuotetukipalkkioihin. Maatalouden taloustileillä on omaksuttu seuraava lähestymistapa:

6.22 Tuotetukipalkkion (tai tuoteveron) volyymi-indeksi on sama kuin tuottajahintaisen tuotoksen volyymi-indeksi. Tässä tapauksessa tuotoksen volyymi-indeksi on sama riippumatta siitä, ilmoitetaanko se tuottajahintaan vai perushintaan.

6.23 Tällä ratkaisulla on seuraava lisäetu: volyymi-indeksi ei riipu arvottamismenetelmästä. Perushintoihin laskettujen hinta- ja volyymi-indeksien tulkinta on tämän vuoksi yksinkertaista: perustason täysin homogeenisen tuotteen volyymi-indeksi on sama kuin sen määräindeksi, ja hintaindeksi kuvaa muutosta keskimääräisessä perushinnassa.

6.24 Esimerkki:

Tietyn tuotteen tuottajahintaisen tuotoksen arvo vuonna t on 1 000 ja vuonna t+1 on 900. Tuotoksen volyymi-indeksi on tällöin 102.

Tälle tuotteelle maksetaan tukipalkkioita, joiden arvo vuonna t on 100 ja vuonna t+1 on 150.

▼B

Tukipalkkio jaetaan volyymi- ja hintakomponenttiin seuraavasti:

	Arvo t	t+1/t volyymi-indeksi	Volyymi t+1	t+1/t hinta-indeksi	Arvo t+1
Tuotos tuottajahintaan	1 000	102,0	1 020	88,2	900
Tuotetukipalkkio	100	102,0	102	147,0	150
Tuotos perushintaan	1 100	102,0	1 122	93,6	1 050

Tukipalkkion volyymi-indeksi on sama kuin tuottajahintaan lasketun tuotoksen volyymi-indeksi.

▼B

LIITE II

MAATALOUDEN TALOUSTILEJÄ KOSKEVIEN TIETOJEN TOIMITTAMISEN AIKATAULU

Kunkin tuotoksen nimikkeen (nimikkeet 01—18, alanimikkeet mukaan luettuina) osalta on toimitettava perushintainen arvo sekä sen osatekijät (tuottajahintainen arvo, tuotetukipalkkiot ja tuoteverot).

Tuotantotilin tiedot sekä kiinteän pääoman bruttomuodostusta koskevat tiedot on toimitettava sekä käypähintaisina että kiinteähintaisina.

Arvot on ilmoitettava kansallisena rahayksikkönä miljoonina. Työpanos on ilmoitettava tuhansina vuosityöyksiköinä.

1. **Tuotantotili**

Nimike	Muuttujien luettelo	Vertailuvuotta n koskevien tietojen toimittaminen		
		marraskuu vuosi n (arviot)	tammikuu vuosi n+1 (arviot)	syyskuu vuosi n+1
01	Viljakasvit (ml. siemenet)	X	X	X
01.1	Vehnä ja speltti	X	X	X
01.1/1	Tavallinen vehnä ja speltti	—	—	X
01.1/2	Durumvehnä	—	—	X
01.2	Ruis sekä vehnän ja rukiin seosvilja	X	X	X
01.3	Ohra	X	X	X
01.4	Kaura ja seosviljat	X	X	X
01.5	Kaura ja seosviljat	X	X	X
01.6	Riisi	X	X	X
01.7	Muut viljakasvit	X	X	X
02	Teollisuuskasvit	X	X	X
02.1	Öljykasvien siemenet ja hedelmät (ml. siemenet)	X	X	X
02.1/1	Rapsin- ja rypsinsiemenet	—	—	X
02.1/2	Auringonkukka	—	—	X
02.1/3	Soija	—	—	X
02.1/4	Muut öljykasvituotteet	—	—	X
02.2	Valkuaiskasvit (ml. siemenet)	X	X	X
02.3	Raakatupakka	X	X	X
02.4	Sokerijuurikas	X	X	X
02.5	Muut teollisuuskasvit	X	X	X

▼B

Nimike	Muuttujien luettelo	Vertailuvuotta n koskevien tietojen toimittaminen		
		marraskuu vuosi n (arviot)	tammikuu vuosi n+1 (arviot)	syyskuu vuosi n+1
02.5/1	Kuitukasvit	—	—	X
02.5/2	Humala	—	—	X
02.5/3	Muut teollisuuskasvit: muut	—	—	X
03	Rehukasvit	X	X	X
03.1	Rehumaissi	—	—	X
03.2	Rehujuurikasvit (ml. rehujuurikas)	—	—	X
03.3	Muut rehukasvit	—	—	X
04	Vihannekset ja puutarhataloustuotteet	X	X	X
04.1	Tuoreet vihannekset	X	X	X
04.1/1	Kukkakaali	—	—	X
04.1/2	Tomaatit	—	—	X
04.1/3	Muut tuoreet vihannekset	—	—	X
04.2	Taimet ja kukat	X	X	X
04.2/1	Taimet	—	—	X
04.2/2	Koristekasvit (ml. joulupuut)	—	—	X
04.2/3	Istutukset	—	—	X
05	Perunat (ml. siemenperunat)	X	X	X
06	Hedelmät	X	X	X
06.1	Tuoreet hedelmät	X	X	X
06.1/1	Syötäväksi tarkoitetut omenat	—	—	X
06.1/2	Syötäväksi tarkoitetut päärynät	—	—	X
06.1/3	Persikat	—	—	X
06.1/4	Muut tuoreet hedelmät	—	—	X
06.2	Sitrushedelmät	X	X	X
06.2/1	Makeat appelsiinit	—	—	X
06.2/2	Mandariinit	—	—	X
06.2/3	Sitruunat	—	—	X
06.2/4	Muut sitrushedelmät	—	—	X

▼B

Nimike	Muuttujien luettelo	Vertailuvuotta n koskevien tietojen toimittaminen		
		marraskuu vuosi n (arviot)	tammikuu vuosi n+1 (arviot)	syyskuu vuosi n+1
06.3	Trooppiset hedelmät	X	X	X
06.4	Viinirypäleet	X	X	X
06.4/1	Syötäväksi tarkoitetut viinirypäleet	—	—	X
06.4/2	Muut viinirypäleet	—	—	X
06.5	Oliivit	X	X	X
06.5/1	Syötäväksi tarkoitetut oliivit	—	—	X
06.5/2	Muut oliivit	—	—	X
07	Viini	X	X	X
07.1	Pöytäviini	—	—	X
07.2	Laatuviini	—	—	X
08	Oliiviöljy	X	X	X
09	Muut kasvinviljelytuotteet	X	X	X
09.1	Punontaan käytetyt kasvisainekset	—	—	X
09.2	Siemenet	—	—	X
09.3	Muut kasvinviljelytuotteet: muut	—	—	X
10	Kasvinviljelyn tuotos (01—09)	X	X	X
11	Eläimet	X	X	X
11.1	Nautakarja	X	X	X
11.2	Siat	X	X	X
11.3	Hevoset	X	X	X
11.4	Lampaat ja vuohet	X	X	X
11.5	Siipikarja	X	X	X
11.6	Muut eläimet	X	X	X
12	Eläintuotteet	X	X	X
12.1	Maito	X	X	X
12.2	Munat	X	X	X
12.3	Muut eläintuotteet	X	X	X
12.3/1	Raakavilla	—	—	X
12.3/2	Silkkiäistoukkien kotelot	—	—	X
12.3/3	Muut eläintuotteet: muut	—	—	X

▼B

Nimike	Muuttujien luettelo	Vertailuvuotta n koskevien tietojen toimittaminen		
		marraskuu vuosi n (arviot)	tammikuu vuosi n+1 (arviot)	syyskuu vuosi n+1
13	Kotieläintalouden tuotos (11 + 2)	X	X	X
14	Maataloustuotteiden tuotos (10 + 13)	X	X	X
15	Maatalouspalvelujen tuotos	X	X	X
15.1	Maatalouspalvelut	—	—	X
15.2	Maitokiintiöiden vuokraus	—	—	X
16	Maatalouden tuotos (14 + 15)	X	X	X
17	Muuta kuin maataloutta olevat sivutoiminnot (maataloudesta erottamattomat)	X	X	X
17.1	Maataloustuotteiden jalostus	X	X	X
17.2	Muut erottamattomat sivutoiminnot (tavarat ja palvelut)	X	X	X
18	Maataloustoimialan tuotos (16 + 17)	X	X	X
19	Välituotekäyttö yhteensä	X	X	X
19.01	Siemenet ja taimet	X	X	X
19.02	Energia; voiteluaineet	X	X	X
19.02/1	— sähkö	—	—	X
19.02/2	— kaasu	—	—	X
19.02/3	— muut polttoaineet	—	—	X
19.02/4	— muut	—	—	X
19.03	Lannoitteet ja maanparannusaineet	X	X	X
19.04	Kasvinsuojelu- ja torjunta-aineet	X	X	X
19.05	Eläinlääkintäkustannukset	X	X	X
19.06	Rehut	X	X	X
19.06/1	— muilta maatiloilta hankitut rehut	X	X	X
19.06/2	— maataloustoimialan ulkopuolelta ostetut rehut	X	X	X
19.06/3	— saman maatilan tuottamat ja kuluttamat rehut	X	X	X
19.07	Välineiden huolto	X	X	X
19.08	Rakennusten huolto	X	X	X

▼B

Nimike	Muuttujien luettelo	Vertailuvuotta n koskevien tietojen toimittaminen		
		marraskuu vuosi n (arviot)	tammikuu vuosi n+1 (arviot)	syyskuu vuosi n+1
19.09	Maatalouspalvelut	X	X	X
▼M2				
19.10	Välilliset rahoituspalvelut (FISIM)	X	X	X
19.11	Muut tavarat ja palvelut	X	X	X
▼B				
20	Perushintainen bruttoarvonlisäys (18 - 19)	X	X	X
21	Kiinteän pääoman kuluminen	X	X	X
21.1	Laitteet	—	—	X
21.2	Rakennukset	—	—	X
21.3	Istutukset	—	—	X
21.4	Muut	—	—	X
22	Perushintainen nettoarvonlisäys (20 - 21)	X	X	X

2. **Tulonmuodostustili**

Nimike	Muuttujien luettelo	Vertailuvuotta n koskevien tietojen toimittaminen		
		marraskuu vuosi n (arviot)	tammikuu vuosi n+1 (arviot)	syyskuu vuosi n+1
23	Palkansaajakorvaukset	X	X	X
24	Muut tuotantoverot	X	X	X
25	Muut tuotantotukipalkkiot	X	X	X
26	Tuotannontekijätulo (22 - 24 + 25)	X	X	X
27	Toimintaylijäämä/sekatulo (22 - 23 - 24 + 25)	X	X	X

▼B

3. **Yrittäjätulon tili**

Nimike	Muuttujien luettelo	Vertailuvuotta n koskevien tietojen toimittaminen		
		marras-kuu vuosi n (arviot)	tammikuu vuosi n+1 (arviot)	syyskuu vuosi n+1
28	Maanvuokrat	X	X	X
29	Korot, maksetut	X	X	X
30	Korot, saadut	X	X	X
31	Yrittäjätulo (27 - 28 - 29 + 30)	X	X	X

4. **Pääomatilin osatekijät**

Nimike	Muuttujien luettelo	Vertailuvuotta n koskevien tietojen toimittaminen		
		marraskuu vuosi n (arviot)	tammikuu vuosi n+1 (arviot)	syyskuu vuosi n+1
32	Kiinteän pääoman bruttomuodostus, maataloustuotteet	—	—	X
32.1	Kiinteän pääoman bruttomuodostus, istutukset	—	—	X
32.2	Kiinteän pääoman bruttomuodostus, eläimet	—	—	X
33	Kiinteän pääoman bruttomuodostus, muut kuin maataloustuotteet	—	—	X
33.1	Kiinteän pääoman bruttomuodostus, välineet	—	—	X
33.2	Kiinteän pääoman bruttomuodostus, rakennukset	—	—	X
33.3	Kiinteän pääoman bruttomuodostus, muut	—	—	X
34	Kiinteän pääoman bruttomuodostus (ei sisällä vähennyskelpoista arvonlisäveroa) (32 + 33)	—	—	X
35	Kiinteän pääoman nettomuodostus (ei sisällä vähennyskelpoista arvonlisäveroa) (34 - 21)	—	—	X
36	Varastojen muutokset	—	—	X
37	Pääomansiirrot	—	—	X
37.1	Investointiavustukset	—	—	X
37.2	Muut pääomansiirrot	—	—	X

▼B

5. **Maatalouden työpanos**

Nimike	Muuttujien luettelo	Vertailuvuotta n koskevien tietojen toimittaminen		
		marraskuu vuosi n (arviot)	tammikuu vuosi n+1 (arviot)	syyskuu vuosi n+1
38	Maatalouden kokonaistyöpanos	X	X	X
38.1	Maatalouden palkaton työpanos	X	X	X
38.2	Maatalouden palkallinen työpanos	X	X	X